

श्रोत : क्यापिटल नेपाल, २०७६/१०/४

मा थल्लो चमे लया आयोजनामा लगानी जुटाउन अपी पावरले २२८ करोडको हकप्रद सेयर निष्कासन गर्दै

काठमाडौं । अपी पावर कम्पनी ल मटेडले ४० मेगावाटको मा थल्लो चमे लया जल वद्युत आयोजना बनाउन हकप्रद सेयर निष्कासन गर्ने भएको छ ।

अपीले सो आयोजनाका ला ग २०० प्रतिशत अर्थात २ अर्ब २६ करोड ८० लाख रुपैयाँ बराबरको २ करोड २६ लाख ८० हजार कता हकप्रद सेयर निष्कासन गर्न लागेको हो । आयोजनालाई स्वपूँजी (इक्विटी) जुटाउन हकप्रद सेयर निष्कासन गर्न लागेको हो ।

कम्पनीले हकप्रद सेयर निष्कासन गर्न वद्युत नियमन आयोगबाट स्वीकृति पाइसकेको छ । यस्तै धतोपत्र बोर्डबाट स्वीकृति पाउने तयारीमा रहेको कम्पनीका सञ्चालक सतिश न्यौपानेले बताए । उनले बोर्डबाट ढिलोमा २ साता भन्दा स्वीकृति पाउने जानकारी दिए । हकप्रदबाट प्राप्त रकम प्रस्ता वत मा थल्लो चमे लया आयोजनामा लगानी गर्ने उनले जानकारी दिए ।

अपीले ८.५ मेगावाटको मा थल्लो नौगाड र ८ मेगावाटको नौगाड आयोजनाबाट वद्युत उत्पादन गरिरहेको छ । आयोजना आउँदो बैशाखदेखि सुरु गरी ३ वर्ष अर्थात २०७९ मा सम्पन्न गर्ने लक्ष्य लएको छ ।

आयोजना बनाउन ७ अर्ब ४० करोड रुपैयाँ लगानी हुने अनुमान गरिएको छ । जसअनुसार ३० प्रतिशत अर्थात २ अर्ब २२ करोड रुपैयाँ सेयर लगानी र बाँकी ५ अर्ब १८ करोड रुपैयाँ बैंक तथा वतीय संस्थाको ऋण लगानी हुने छ । आयोजना बनाउन प्रतिमेगावाट लागत २० करोड रुपैयाँ पुग्ने अनुमान गरिएको छ ।

आयोजनाबाट २६ करोड ४१ लाख युनिट बिजुली उत्पादन हुने छ । चमे लयाबाट हिउँदमा ३० र वर्षादमा ७० प्रतिशत ऊर्जा उत्पादन हुने छ । आयोजनाबाट उत्पादन हुने बिजुली १३२ केभी बलाँच सवस्टेशनमा जोडिने छ ।

अपीले चमे लयाबाट उत्पादन हुने बिजुली नेपाल वद्युत प्रा धकरणसंग खरिदबिक्री सम्झौता (पीपीए) गरिसकेको छ । वद्युत वकास वभागबाट पनि वद्युत उत्पादन अनुमतिपत्र (लाइसेन्स) प्राप्त गरिसकेको छ ।

यस्तै सरकारबाट ३ ओटा आयोजनासमेत गरी अपीको ज डत क्षमता ५६.५ मेगावाट पुग्ने छ । अपीले स्वदेशी लगानीमा आन्तरिक माग पुरा गर्न आयोजना निर्माण गर्न लागेको हो ।

चमे लया आयोजना दार्चुलाको अपी हिमाल गाउँपा लकामा पर्छ । आयोजनाको मुल संरचना चमे लया खोलाको बायाँ कनारमा पर्छ ।

बाँध अपी गाउँपा लका र वद्युतगृह मारमा गाउँपा लकामा रहेको छ । २०४ मटरबाट पानी खसालेर ४० मेगावाट बिजुली उत्पादन गर्ने लक्ष्य कम्पनीको छ । नेपाल वद्युत प्रा धकरणले ३० मेगावाटको चमे लया आयोजनाबाट बिजुली उत्पादन गरिरहेको छ ।

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/१०/४

गणपुरक संख्या नपुगेको आँखुखोला जल वद्युत्को सभा १४

माघमा

गत २८ पुसमा दुई आर्थिक वर्षको साधारण सभा बोलाएको आँखुखोला जल वद्युत् कम्पनीको सभामा गणपुरक संख्या नपुगेपछि स्थगित भएको थियो ।

कम्पनीले स्थगित भएको सभा पुनः १४ माघमा बोलाएको छ । कम्पनीले ११औँ र १२औँ वर्षक सन्धारण सभा सम्पन्न गर्न नक्साल बैकवेट, काठमाडौँमा शेयरधनी बोलाएको हो ।

कम्पनीको सर्वसाधारण शेयरधनीको प्रतिनिधित्व गर्ने १ जना महिला सहित २ जना सञ्चालकको निर्वाचन गर्ने, कम्पनीको रजिष्टर्ड कार्यालयको ठेगाना परिवर्तन गर्ने, कम्पनीको प्रबन्धपत्र तथा नियमावलीमा संशोधन गर्ने लगायतका वषयहरु पारित गर्न सभा बोलाएको छ ।

श्रोत : काठिपुर, २०१६/१०/४

मा थल्लो कर्णालीले गति लन सकेन

९ सय मेगावाट क्षमताको आयोजनाको काम सुरु नहुँदै १२ वर्षमा आक्रमणका ८ घटना

(दैलेख) — मा थल्लो कर्णाली जल वद्युत् आयोजना निर्माणको जिम्मा लएको भारतीय कम्पनी जीएमआरले आफ्नो कार्यालयमा बारम्बार आक्रमण हुँदा निर्माणले गति लन नसकेको जनाएको छ । ९ सय मेगावाट क्षमताको आयोजनाको काम सुरु नहुँदै १२ वर्षमा ८ आक्रमणका घटना भएपछि निर्माणमा समस्या भइरहेको कम्पनीको भनाइ छ ।

आयोजनाको कार्यालयलाई लक्ष्य गर्दै शुक्रबार राति नेत्र वक्रम चन्द समूहका कार्यकर्ताले बम वस्फोट गराएका छन् । चन्द समूहका कार्यकर्ताले कार्यालय आसपासका क्षेत्रमा नाराबाजीसमेत गरेका थए । आफूहरूको समूहले वस्फोट गराएको चन्द समूहका अछाम जिल्ला सेक्रेटरी भरत साउदले स्विकारेका छन् । ०६८ वैशाखमा आयोजनाका कर्मचारी चढेका गाडीलाई लक्ष्य गर्दै बम वस्फोटन गरिएको थयो भने जेठ ८ गते कार्यालयमै आक्रमण गरिएको थयो । ०७२ पुस ६ गते आयोजनाको सुर्खेतस्थित कार्यालय र पुस २१ मा काठमाडौँस्थित केन्द्रीय कार्यालयमा आक्रमण भयो ।

०७३ वैशाख ११ मा राकमस्थित रामाघाट खोलामा आयोजनाको गाडीमा तोडफोड गरियो भने माघ ११ गते आयोजना प्रमुख केके शर्मा आक्रमणको सकार बने । शर्मा आयोजनाको कार्यालय डाबमा जाँदै गर्दा अज्ञात समूहले आक्रमणमा गरेको थयो । ०७४ माघ २७ मा आयोजनाको कार्यालयमै लक्ष्य गरी बम वस्फोट हुँदा व भन्न संरचनामा क्षति पुगेको थयो । आठबिस नगरपालिका-१ का सुजन शाहीले भने निर्माण कम्पनीको लापरबाहीका कारण कामले गति लन नसकेको बताए । 'कार्यालय स्थापना भएयता बमकाण्ड दोहोरिइरहेका छन्,' उनले भने, 'कम्पनीले त्यसको निहुँमा काम पछि धके लरहेको छ ।' कार्यालयको सुरक्षाका ला ग ६० जना सशस्त्र प्रहरीको टोली खटाइएको छ ।

आयोजना निर्माणको जिम्मा पाएको जीएमआरको म्याद थप नभएको दुई वर्षभन्दा बढी भइसकेको छ । वत्तीय व्यवस्थापन गर्न नसक्दा लगानी बोर्डले जीएमआरको म्याद थप नगरेको जनाएको छ । आयोजना निर्माणका ला ग ०७ असोज ३ मा आयोजना वकास सम्झौता (पीडीए) गरिएको थयो । जीएमआरले बंगलादेशसँग वद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) को पहल गरिरहेको छ । ५ सय मेगावाट वद्युत् खरिद गर्न बंगलादेश तयार रहेको कम्पनीले जनाएको छ । तत्कालीन प्रधानमन्त्री सुशील कोइराला र भारतीय गृहमन्त्री राजनाथ संहको उपस्थितिमा भएको

सम्झौताअनुसार ०७७ माघसम्ममा आयोजना निर्माण सम्पन्न भइसक्नुपर्ने थयो । जीएमआर एक वर्षयता कार्यस्थलमा छैन ।

आक्रमणको कारण जनाउँदै अन्य कर्मचारीले कार्यालय छाडेपछि पाँच जना कार्यालय सहायकको भरमा परियोजना छ । बीचैमा मुआब्जा प्र क्रया स्थगन गरेर फ र्कएदे ख जीएमआर आयोजनास्थल नआउँदा स्थानीय अन्योलमा छन् । आयोजनाको काम सञ्चालनमा आउने आस नै मरिसकेको डाबकी माया शाहीले बताइन् । 'आयोजना कहिले बन्छ भन्ने जवाफ कसैले दिँदैनन्,' उनले भनिन् । एक वर्षअघि जीएमआरले ड्याम साइटमा पर्ने दैलेख र अछामका २२० घरधुरीलाई पहिलो चरणमा १३ करोड ६२ लाख रुपैयाँ मुआब्जा वतरण गरेको थयो । ०७४ असार मसान्त भत्र प्रभा वत क्षेत्रको जग्गा खरिद गर्ने सम्झौता भए पनि अहिलेसम्म १५ प्रतिशत मात्रै खरिद भएको छ । जीएमआरले ४८.५९ हेक्टर निजी र २६७.१७ हेक्टर सरकारी ज मन उपयोग गर्न पाउनेछ ।

श्रोत : काठिपुर, २०७६/१०/४

मोदी प्रसारण लाइन अन्तिम चरणमा

पर्वत — जिल्लाको देउपुरदेखि कास्कीको लेखनाथसम्मको नयाँ मोदी-लेखनाथ प्रसारण लाइनमा पर्ने न्यु मोदी र लाहाचोक सबस्टेसन निर्माण सुरु कन लागेको छ। मोदी गाउँपालिका-२ देउपुरस्थित न्यु मोदी सबस्टेसन र कास्कीको माछापुच्छ्रे गाउँपालिका-१ लाहाचोकस्थित सबस्टेसन निर्माण हुँदै छन्।

मोदीतर्फको सबस्टेसन ८० र लाहाचोक सबस्टेसन निर्माण ८५ प्रतिशत पूरा भएको छ। देउपुरमा ६३ रोपनी क्षेत्रफलमा सबस्टेसन बनेको आयोजना निर्माण पक्षले जानकारी दिएको छ। मोदीको देउपुरमा निर्माणाधीन १३२ केभी क्षमताको न्यु मोदी सबस्टेसनमा सुरु भएकै निर्माण कार्य भने ९५ प्रतिशत सुरु भएको छ। कन्ट्रोल भवन, आवास गृह, पर्याल र पहुँच मार्गको काम अन्तिम चरणमा रहेको आयोजना प्रमुख रोशन अग्रवालले जानकारी दिए। 'धेरैजसो काम अन्तिम चरणमा पुग्योका छौं,' उनले भने, 'इलेक्ट्रिकलतर्फको अल कन हो, त्यो पनि ७५ प्रतिशतभन्दा बढी छ। सुरु भएकै फेरि सडक मात्रै बाँकी छ।'

आयोजनाले वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनतर्फ समुदाय साझेदारी सहयोग कार्यक्रम पनि आयोजनासँगै अघि बढाएको छ। यसअन्तर्गत समुदायको मागअनुसार आयोजनाले पातीखोला नियन्त्रणको काम सकेको छ। पातीखोला कटान नियन्त्रणमा मात्रै करिब ४ करोड लगानी भएको आयोजनाले जनाएको छ। साढे ८ हजार घन मटर ग्याभन जाली लगाउन ३ करोड ७५ लाख रुपैयाँ खर्च भएको अग्रवालले बताए। यसले पातीचौर हुँदै देउपुर जाने सडक र पातीचौर बजारलाई सुरक्षित बनाएको मोदी-२ देउपुरका वडाध्यक्ष विकास तिमल्सिनाको भनाइ छ।

कास्कीको माछापुच्छ्रे गाउँपालिकामा बन्दै गएको लाहाचोक सबस्टेसनमा आवास गृह प्रयोगमा आइसकेको छ। यसमा कन्ट्रोल भवन र स्विच्यार्ड निर्माण सुरु भएको आयोजनाले जनाएको छ। ट्रान्सफर्मर जडान र केही सामान्य काम मात्रै बाँकी छ। कास्कीको बिजयपुर खोलामा पुलको समस्याका कारण ट्रान्सफर्मर लेखनाथमै राखेको आयोजना प्रमुख अग्रवालले बताए। पर्वत कास्कीको सीमा भएर बग्ने मोदीखोला र कास्कीको सेती तथा मर्दीखोलामा उत्पादित वद्युत् पोखरास्थित सबस्टेसनबाट राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जोड्न नयाँ प्रसारण लाइन निर्माण गर्न ला गएको हो।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/४

संघीय प्रणालीअनुसार इपानको पुनर्संरचना गर्न माग

काठमाडौं । स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था, नेपाल (इपान) को संघीय प्रणालीअनुसार पुनर्संरचना गर्न सदस्यहरूले माग गरेका छन् । इपानको वधान संशोधन गरी संघीय प्रणालीका आधारमा पुनर्संरचना गर्नुपर्ने माग उठेको हो । उनीहरूले अबकाे कार्यस मति संघीय ढाँचाकाे हनुपर्नेमा जाेड दिएका छन् । इपानको शुक्रबार बसेको वधान संशोधन स मति बैठकमा सहभागीहरूले मुलुक संघीय प्रणालीमा गइसकेको भन्दै ७ वटै प्रदेशको प्रतिनि धत्व हुने गरी पुनर्संरचना गर्न प्रस्ताव राखेको उपाध्यक्ष कुमार पाण्डेले बताए । उनका अनुसार सबै प्रदेशको संयोजक केन्द्रीय कार्यस मतिमा निहित रहने गरी कार्यस मतिलाई २१ सदस्यीय बनाउन प्रस्ताव आएको छ । 'इपानको पुनर्संरचना गर्नुपर्छ भन्ने वषय छलफलका क्रममा उठेको छ,' उनले भने, 'साथीहरूले आफ्नाे धारणा राख्नु भएकाे छ । कुनै निर्णय भएकाे छैन ।' उनले वधान संशोधन गर्ने सम्बन्धमा सबै सहभागी एक मत भए पनि इपानको पुनर्संरचना गर्ने वषय केहीले उठाएकाे बताए । अबकाे नयाँ कार्यस मतिमा अध्यक्ष १, उपध्याक्ष ३, महास चव १, स चव १, स चव ३, कोषध्यक्ष १, खुल्ला सदस्य ४, एसो सएट सदस्य १ र पूर्व अध्यक्ष १ जना रहने व्यवस्था वधानमा राख्नुपर्ने माग सहभागीहरूले उठाएका छन् । सं वधानअनुसार संघीयता कार्यान्वयन हुने गरी छुट्टै स मति गठन गरेर ७ प्रदेश हेर्ने जिम्मा दिनुपर्नेमा उनीहरूले जाेड दिएका छन् । अहिलेको वधानमा भएको १७५ जना सदस्य रहने व्यवस्थालाई संशोधन गरेर संख्या बढाउनु पर्ने माग पनि उठेकाे छ । महिला सदस्यका ला ग आरक्षणको व्यवस्था हुनुपर्ने, ११ जना सल्लाहकार राख्नुपर्ने, र आवश्यकताअनुसार इपान कार्यस मतिले उपस मति बनाउन पाउने व्यवस्था गर्नुपर्ने लगायत माग बैठकमा सहभागीहरूले राखेका छन् । आगामी माघ २४ गते हुने १८औं वा र्षक साधारणसभाबाट इपानकाे नयाँ कार्यस मति चयन गर्ने कार्यक्रम छ ।

श्रोत : राजधानी, २०१६/१०/५

६ हजार मेगावाटका आयोजनाको पीपीए हुन सकेन

काठमाडौं। वद्युत् नियमन आयोगले ल्याएको वनियमावलीका कारण वगत १० महिनादेखि वद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) ठप्प भएको छ । आयोगले कानूनअनुसार पीपीए गर्नुअघि आफ्नो स्वीकृति लिन नेपाल वद्युत् प्राधकरणसहित अन्य निकायलाई पत्र लेखेर निर्देशन दिएपछि पीपीए ठप्प भएको हो । आयोगले ल्याएको वनियमावलीमा प्राधकरणको असहमतिका कारण पीपीए ठप्प हुँदै आएको हो । पीपीए रोक्दा वद्युत् आयोजनाको समयता लका प्रभावत भएको भन्दै निजी प्रवद्र्धकहरू रुष्ट भएका छन् ।

२३ वैशाख २०७६ मा वद्युत् नियमन आयोग गठन भएपछि कुनै पनि आयोजनाको पीपीए भएको छैन । वद्युत् नियमन आयोग गठन पछि कुनै पनि आयोजनाको वद्युत् खरिद बिक्री (पीपीए) सम्झौता हुन सकेको छैन । वगत १० महिनादेखि वद्युत् खरिद सम्झौता नहुँदा सरकारले १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट वद्युत् उत्पादन गर्ने लएको लक्ष्यसमेत प्रभावत हुने देखाएको छ । यस अवधमा ६ हजार मेगावाटका व भन्न आयोजना पीपीएका लाग आएको प्राधकरणले जनाएको छ । प्राधकरणका अनुसार यीमध्ये १० वटा आयोजना मात्रै पीपीएका लाग उपयुक्त छन् ।

आयोगले 'वद्युत् खरिदबिक्री तथा अनुमति प्राप्त व्यक्तिले पालना गर्नुपर्ने सर्तसम्बन्धी वनियमावली २०७६' जारी गर्दै प्राधकरणसहित अन्य निकायलाई पत्र लेखी कानूनअनुसार पीपीए अघि आफ्नो स्वीकृति लिन निर्देशन दिएको थियो । आयोगले आफ्नो स्वीकृति लएर मात्रै पीपीए गर्न पठाएपछि प्राधकरणले कुनै पनि आयोजनासँग पीपीए गरेको छैन । वनियमावलीको परिच्छेद ३ को बुँदा ८ मा वद्युत् खरिद बिक्री दर निर्धारण तथा वद्युत् खरिद सम्झौताको सहमतिमा आयोगले वद्युत् खरिदबिक्री दर निर्धारण तथा सहमति प्रदान गरेपछि मात्रै खरिदकर्ता र बिक्रीकर्ताबीच वद्युत् खरिद सम्झौतामा अन्तिम हस्ताक्षर हुने उल्लेख छ ।

-१० वर्षमा १५ हजार मेगावाट वद्युत् उत्पादन गर्ने सरकारी योजनामा असर

-१० महिनादेखि वद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) ठप्प

आयोगले जारी गरेको वनियमावलीमा १० मेगावाट सम्मका आयोजनालाई पानीको कारण लगाउने पेनाल्टी हटाउने, शतप्रतिशत वद्युत् खरिदको प्रत्याभूति दिने, ट्रन्स मसनलाइनका कारण क्षति व्यर्होनुपरेको खण्डमा प्रा धकरणले आयोजनालाई क्षतिपूर्ति दिने भन्ने उल्लेख छ । प्रा धकरणले पीपीए गरेका सबै आयोजना 'रन अफ द रिभर' भएका कारण बर्खायामका ५ महिनामा ९० प्रतिशत मात्रै खरिद प्रत्याभूति दिने र १० प्रतिशत प्रा धकरणलाई आवश्यक परेपछि मात्रै खरिद गर्ने अवस्था भएको प्रा धकरणका प्रवक्ता प्रबल अ धकारीले बताए । उनले भने 'बर्खामा बढी वद्युत् उत्पादन हुन्छ, यो समयमा मागको अभाव हुन्छ, हामीले खरिद गरेको वजुलीसमेत खेर जाने हुदाँ ९० प्रतिशत मात्रै ग्यारेन्टी गरेका हौं ।' आयोगले जारी गरेको वनियमावलीले १० मेगावाटसम्मका सञ्चालनमा आएका आयोजनालाई पनि १०० प्रतिशत नै वद्युत् खरिद प्रत्याभूति दिनुपर्ने भएपछि यो छलफलको वषय बनेको अ धकारीले बताए ।

यसअघि पानीका कारण वद्युत् कम उत्पादन भएमा आयोजनाले प्रा धकरणलाई पेनाल्टी तिर्दै आएका थए । अब नर्तिनुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ, जुन प्रा धकरणलाई प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने वषय हो । त्यसकारण यी वषयमा पुनरावलोकन गर्न स मति गठन भएको छ', प्रवक्ता अ धकारीले भने, 'स मतिले यी वषयमा टुंगो नलगाउन्जेलसम्म पीपीए हुन सक्ने अवस्था छैन ।'

वनियमावलीमा उल्लेख गरेका यी वषयले प्रा धकरणलाई प्रतिकूल असर पार्ने भन्दै ऐनको दफा २२ अनुसार वनियममा उल्लेख गरेको वषय चत नबुझेमा पुनरावलोकन गरिदिने अ धकारलाई प्रयोग गर्दै प्रा धकरणले आयोगमा पुनरावलोकनका ला ग गत असोजमै पत्र पठाएको थयो । सोही पत्रअनुसार २० का तकमा चेतराज जोशीको संयोजकत्वमा पुनरावलोकन उपस मति गठन भएको थयो । उपस मतिले आयोगले जारी गरेको ऐन वनियमावली लागू गर्दा प्रा धकरणलाई पर्ने असरका वषयमा छलफल गर्ने भएको छ ।

प्रा धकरणको तथ्यांकअनुसार हालसम्म सञ्चालनमा रहेका ५६०.७७ मेगावाटका ८० आयोजना, निमार्णाधीन अवस्थामा रहेका २ हजार ६१३.८९५ मेगावाटका १ सय २० आयोजना, व भन्न चरणमा रहेका २८६९.३८४ मेगावाटका १ सय ३७ आयोजनासँग पीपीए सम्झौता भएको छ ।

वद्युत् नियमन आयोग ऐन २०७४ ले आयोगलाई वद्युत् खरिद सम्झौता स्वीकृत गर्ने र व्यवस्थित गर्ने अ धकार दिएको छ । आयोगलाई वद्युत् खरिद सम्झौताको सहमति दिने, वद्युत् मूल्यको लागत न्यूनतम बनाउन आवश्यक उपाय लागू गराउने, प्रसारण तथा वतरण दस्तुर निर्धारण गर्ने, उपभोक्ताले बुझाउनुपर्ने वद्युत् महसुल निर्धारण गर्ने अ धकार छ । हालसम्म वद्युत् प्रा धकरणले सरकारी र निजी क्षेत्रबाट उत्पादित खरिद र बिक्री गर्दै आएको

छ । अब प्रा धकरणले कुनै आयोजनासँग वद्युत् खरिद गर्दा आयोगबाट सहमति लनुपर्छ
वद्युत् नियमन आयोग गठन हुनुपूर्व प्रा धकरणले नै पीपीए सम्झौता गर्दै आएको थयो ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/५

तमोर जलाशय निर्माण गर्न समझदारी, फागुनदे ख अध्ययन था लने

काठमाडौं । ७ सय ५६ मेगावाटको तमोर जलाशय जल वद्युत आयोजना निर्माण गर्न विकास, सञ्चालन, सम्भार तथा हस्तान्तर सम्बन्धी सझदारी पत्र (एमओयु) मा हस्ताक्षर भएकाे छ । लगानी बाेर्ड नेपाल तथा हाइड्रोइलेक्ट्रि सटी इन्भेष्टमेन्ट एण्ड डेभलपमेन्ट कम्पनी (एचआइ ड सएल) र चीनको पावर कन्स्ट्रक्सन कर्पोरेशन अफ चाइना (पावर चाइना) कम्पनीबीच समझदारी भएकाे हाे । समझदारी पत्रमा लगानी बोर्डका प्रमुख कार्यकारी अ धकृत (सइओ) महाप्रसाद अ धकारी, एचआइ ड सएलका प्रमुख कार्यकारी अ धकृत (सइओ) छ वराज पाेखरेल र चाइना पावर युरे शयाका उपसभापति पान डेग्यूले हस्ताक्षर गरे ।

समझदारीअनुसार एचआइ ड सएल र पावर चाइनाले संयुक्तरूपमा आयोजनाकाे अध्ययन सुरु गर्नेछन् । फागुनदे ख आयोजनाकाे वस्तुत अध्ययन सुरु गरिने एचआइ ड सएलका सइओ पोखरेलले बताए । उनका अनुसार २ वर्ष भत्र आयोजनाको वस्तुत अध्ययन पूरा हुनेछ । 'राष्ट्रिय महत्वको आयोजना निर्माण प्र क्रया अधि बढाउन पाउँदा खुशी लागेको छ,' उनले भने, 'अर्काे महिनादे ख अध्ययन गर्ने संयुक्त टाेली आयोजना स्थल पुगछ।' उनले आयोजना निर्माण गर्न छुट्टै कम्पनी स्थापना गरिने बताए । पावर चाइनाका पान डेग्यूले एचआइ ड सएलसँगको सहकार्यमा तमोर जलाशय निर्माण गर्न पाउँदा खुशी लागेकाे बताए । उनले समझदारीले निर्माण प्र क्रया एक चरण मा थ पुगेकाे बताए । एचआइ ड सएल र पावर चाइना कम्पनीले संयुक्त लगानीमा तमाेर जलाशय निर्माण गर्दैछन् । आयोजनामा एचआइ ड सएलकाे ५१ र पावर चाइनाकाे ४९ प्रतिशत लगानी रहनेछ । आयोजना निर्माण सम्पन्न गर्न १ खर्ब ८० अर्ब (प्रतिमेगावाट २५ कराेड) रुपैयाँ लागत अनुमान गरिएकाे छ । २०७५ चैत १५ र १६ गते काठमाडौंमा सम्पन्न 'नेपाल लगानी सम्मेलन' मा लगानी बोर्डले तमोर जलाशयलाई 'सो केस' मा राखेको थयो । संयुक्त लगानीमा आयोजना निर्माण गर्न इच्छा देखाएका एचआइ ड सएल र पावर चाइना कम्पनीलाई व भन्न चरणकाे प्र क्रया पूरा गरेपछि बाेर्डले गत असाेज २४ गते अनुमतिपत्र दिएकाे थयाे । सुरुवातमा एचआइ ड सएल तथा पावर चाइना, नेब्रस पावर कतार होल्डिङ्स एलएलसी र जापानको फुजी इलेक्ट्रिकसहित ५ वदेशी कम्पनीले आयोजना निर्माणमा इच्छा देखाएका थए । इच्छुक कम्पनीबाट बोर्डले आशयपत्र मागेको थयो । संयुक्त गठबन्धन (सहकार्य) गरी आएका दुई (नेपाल-चीन र जापान-कतार) कम्पनीले आशयपत्र बुझाएका थए ।

यसकै आधारमा गत साउन १७ गतेको लगानी बोर्ड बैठकले दुवै कम्पनीसँग सलबन्दी प्रस्ताव माग्ने निर्णय गरेको थियो । सो प्र क्रयामा एचआइ ड सएल र पावर चाइना मात्र सहभागी भए । अरु कम्पनीकाे प्रस्ताव नपरेपछि एचआइ ड सएल र पावर चाइनालाई संयुक्त लगानीमा आयोजना निर्माण गर्न लगानी बाेर्डले अनुमतिपत्र दिएकाे थयाे ।

श्रोत : राजधानी, २०१६/१०/५

तनहुँ जल वद्युत्को 'केवल टनेल' निर्माण सुरु

राससदमौली । तनहुँको ऋषड गाउँपालिका-१ झापुटारमा निर्माणाधीन तनहुँ जल वद्युत् आयोजनामा 'केवल टनेल' निर्माणको काम सुरु गरिएको छ । १ सय ४० मेगावाट क्षमता रहेको आयोजनाको दोस्रो प्याकेजको ठेक्का पाएको सनो हाइड्रोले वद्युत् गृहका लागि 'केवल टनेल' खन्ने काम सुरु गरेको हो ।

तनहुँ जल वद्युत् आयोजनाका प्रबन्ध सञ्चालक प्रदीप थकेको उपस्थितिमा सनो हाइड्रोले सुरु खन्ने कामको सुरुवात गरेको आयोजनाका साइट इन्चार्ज इन्जिनियर वदुर अधिकारीले जानकारी दिए । सनोले आयोजनाको प्याकेज दुईअन्तर्गतको सुरु, वद्युत् गृह निर्माण र हाइड्रो तथा इलेक्ट्रो मेकानिकल उपकरण आपूर्ति जडानको ठेक्का पाएको छ ।

सनोले झापुटारमा पूर्वाधार निर्माणको कामलाई तीव्रता दिएको छ । सो हाइड्रोले उक्त ठाउँमा आवास, कार्यालय, क्रसर प्लान्ट र पहुँच मार्ग निर्माण गरेको छ । दोस्रो प्याकेजको कामका लागि सनो हाइड्रोसँग ११ करोड ४१ लाख ८९ हजार अमेरिकी डलर र ३ अर्ब ८३ करोड १४ लाख (मूल्य अभावृद्ध करबाहेक) मा सम्झौता भएको थियो ।

आयोजनाको पहिलो प्याकेजअन्तर्गत कामका लागि पुनः बोलपत्र आह्वान भएकामा एसियाली विकास बैंक (एडीबी) ले उक्त बोलपत्र रद्द गरेको छ । पहिलो प्याकेजको ठेक्काका लागि आयोजनाले गत १२ वैशाखमा पुनः बोलपत्र आह्वान गरेको थियो । त्यसका लागि १९ कम्पनीले चासो देखाए पनि चार कम्पनीले बोलपत्र पेस गरेका थिए । तर, एडीबीले चारवटै कम्पनीलाई अस्वीकृत गरिदिएको छ ।

एडीबीले चार कम्पनीको प्रस्तावलाई रद्द गरिदिएपछि अब नयाँ ठेक्का प्रक्रिया सुरु गर्न कम्तीमा ६ महिना लाग्ने बताइएको छ । बोलपत्र रद्द भएपछि आयोजनाको निर्माण अवधि पनि पछाडि धकेलिएको छ । आयोजनाका लागि आवश्यक क्याम्प तथा वद्युत् गृहको पहुँच मार्ग निर्माणका लागि १ सय ५० रोपनी क्षेत्रफल जग्गा अधग्रहण भइकेको छ । बाँधस्थलको पहुँच मार्गका लागि ५० रोपनी र जलाशय क्षेत्रका लागि १ हजार २ सय ३० रोपनी जग्गा अधग्रहण भइसकेको आयोजनाले जनाएको छ । बाँधस्थलको पहुँच मार्गका लागि थप १० र जलाशय क्षेत्रका लागि थप ५ प्रतिशत जग्गा अधग्रहण गर्न बाँकी छ ।

पहिलो प्याकेजको संरचना निर्माणका लागि दातृ निकाय ए सयाली विकास बैंक (एडीबी) र युरोपेली लगानी बैंक (ईआईबी) को सहूलतपूर्ण ऋण परिचालन हुनेछ । निर्माण व्यवसायी कम्पनीले आयोजनाको १ सय ४० मटर अग्लो कंक्रेट बाँध, नदी फर्काउने दुईवटा सुरङ, अस्थायी बाँधलगायत संरचना निर्माण गर्नेछ । आयोजनाको तेस्रो प्याकेजअन्तर्गत दमौलीबाट चतवनको भरतपुरसम्म २२० केभीको डबल सर्कट प्रसारण लाइन निर्माणका लागि भारतीय कम्पनी केईसीसँग ठेक्का सम्झौता भइसकेको छ ।

आयोजनाका लागि १४० मटर बाँध, १ हजार १ सय ६२ मटर र ७४ मटरको मुख्य सुरङ, ८९ मटर लम्बाइ, २२ मटर चौडाइ र ४४ मटर उचाइ भएको भूमगत वद्युत् गृह निर्माण गरिनेछ । खुद उचाइ १ सय २१ मटर रहने आयोजनाबाट सुख्खायामा १ सय ७.९० मेगावाट र वर्षायाममा ३ सय २३.६८ मेगावाट ऊर्जा उत्पादन गर्नेछ । आयोजनाको कुल लागत अमेरिकी डलर ५० करोड ५० लाख (प्रसारण लाइन, ग्रामीण वद्युतीकरण तथा निर्माण अवधको ब्याजसमेत) रहेको छ । सोमध्ये एडीबीले १५ करोड, जापान अन्तरराष्ट्रिय सहयोग नियोग (जाइका)ले १८ करोड ४० लाख, ईआईबीले ८ करोड ५० लाख र नेपाल सरकार तथा नेपाल वद्युत् प्राधकरणले ८ करोड ७० लाख अमेरिकी डलर व्यर्होने गरी वतीय व्यवस्थापन गरिएको छ ।

आयोजनाको वद्युत् गृह निर्माणका लागि २ सय ८८ मलयन डलर, प्रसारणलाइन तथा सबस्टेसन निर्माणका लागि १५ मलयन डलर, ग्रामीण वद्युतीकरणका लागि ८ मलयन डलर, जग्गा प्राप्ति तथा पुनःस्थापनाका लागि ३० मलयन डलर, वातावरण व्यवस्थापनका लागि २१ मलयन डलर, पूर्वाधार निर्माण तथा भन्सार एवं कर प्रयोजनका लागि ४६ मलयन डलर, आयोजना व्यवस्थापन तथा सामुदायिक कार्यक्रमका लागि २५ मलयन डलर खर्च हुने अनुमान छ ।

यसका लागि सम्बन्धित दातृ निकाय र नेपाल सरकारबीच ऋण सम्झौता तथा नेपाल सरकार र प्राधकरण एवं प्राधकरण र सो कम्पनीबीच सहायक ऋण सम्झौता सम्पन्न भइसकेका छन् । आयोजनाको समग्र निर्माण २०८१ सालको असार दोस्रो साता भित्र (जुन २०२४) सम्पन्न गर्ने लक्ष्य रहेको छ ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/६

द क्षणकाली क्षेत्रको वद्युत सेवा अवरुद्द हुने

काठमाडौं । द क्षणकाली क्षेत्रको वद्युत सेवा ५ घण्टा बन्द हुने भएको छ । नेपाल वद्युत प्राधकरण कीर्तिपुर वतरण केन्द्रले फर्पङ्ग फडरको नियमत मर्मत सुधार गर्ने भएकोले सेवा बन्द हुन ला गएकाे हो । सोमबार वहान १० बजेदे ख सेवा बन्द गरेर मर्मत सुधारको काम सुरु गरिने वतरण केन्द्र प्रमुख माधव प्रसाद पौडेलले बताए । उनका अनुसार अवरुद्द वद्युत दिउसो ३ बजेदे ख सूचारु हुनेछ । वद्युत सेवा अवरुद्द हुँदा द क्षणकाली, भन्ज्याङ, टल्कु, छैमलेलगायतका क्षेत्र प्रभावित हुनेछ ।

श्रोत : क्यापिटल नेपाल, २०७६/१०/६

बैंकले नपत्याउँदा खम्ती-२ जल वद्युत् निर्माण सुरु भएन, ठेकेदारलाइ दिने १० प्रतिशत पेशकी जुटाउन समेत हम्महम्म

ठमाडौं । बैंकहरूले जल वद्युत् आयोजनालाई ऋण पत्याउन छाडेका छन् । समयमै आयोजना नबनेमा ऋण र सोको ब्याज नउठ्ने सन्त्रासले बैंकहरूले जल वद्युत् आयोजनामा लगानी गर्न हिचकिच्याइरहेका छन् । दोलखा र रामेछापमा निर्माण शुरु हुन लागेको ४८.८ मेगावाटको खम्ती-२ जल वद्युत् आयोजनाले यस्तै मार खेप्नु परेको छ ।

लगानीकर्ता पपुल्स हाइड्रोपावर ल मटेडले खम्ती-२ बनाउन इन्जिनिरिङ, खरिद तथा निर्माण (ईपीसी) मोडेलमा चाइनाको चोडजिड वाटर टर्बाइन वक्रस (सीडब्लूटीडब्लू) कम्पनीसँग २ वर्षअघि ८ अर्ब ८० करोड रुपैयाँमा ठेक्का सम्झौता गरेको थियो ।

सो अनुसार आयोजना बनाउन कम्पनीले स्रोत, उपकरण, जनशक्ति लगानी आफैं लगाउनुपर्छ । त्यसका लागि निर्माण अघि नै पेशकीबापत कम्पनीलाइ आयोजनाले १० प्रतिशत रकम भुक्तानी दिनुपर्छ । उक्त पेशकी रकम भुक्तानी दिन नसक्दा आयोजना निर्माण सुरु हुन सकेको छैन ।

सम्झौता रकमको १० प्रतिशत अर्थात ८८ करोड रुपैयाँ जुटाउन आयोजना पक्ष व भन्न बैंकमा धाइरहेका छन् । तर, बैंकहरूले ऋण नपत्याउँदा आयोजना निर्माण सुरु हुन सकेको छैन ।

कम्पनीसँग पछिल्लो सम्झौताअनुसार, २०७६ का तकमा आयोजना सुरु हुनुपर्ने हो । तर, 'फाइना सड क्राइ सस' का कारण आयोजना समयमै सुरु हुन नसकेको कम्पनीका इन्जिनियर रामहरी शर्माले बताए ।

‘ खम्ती-२ मा 'फाइनान्सिड क्राइ सस' को समस्याले आयोजना सुरु गर्न ढिलाइ भएको हो' उनले भने, 'पेशकी रकम भुक्तानीका लागि बैंकसँग ऋण लने प्रक्रिया अघि बढाइयो । तर, बैंकहरू ऋण प्रवाहमा अनिच्छुक छन् । यसले पनि आयोजनालाई अप्ठ्यारो पारेको हो ।'

पेशकीबापत दिने एकमुष्ठ रकम नजुटेपछि आयोजनाले कस्ताबन्दीमा भुक्तानी पठाइरहेको उनले जानकारी दिए । दुइखण्डमा दिने गरी पहिलो चरणमा ४५/५० करोड पेशकी रकम प्रबद्धक कम्पनीले पठाएको छ ।

एकमुष्ठ पेशकी नपाएपछि ठेकेदार कम्पनीले पनि आयोजनाको सबै क्षेत्रको काम अघि बढाएको छैन । '५/५ प्रतिशतमा पहिलो चरणमा ४०/४५ रुपैयाँ पठाउनुपर्ने मध्ये हामीसँग पैसा नहुँदा पूरै पैसा पठाइएको छैन । पहिलो ५ प्रतिशत पनि दुइचरणमा दिनुपर्ने अवस्था छ ।'

आयोजनामा सानिमा बैंकको अगुवाइमा ९ बैंकले वतीय व्यवस्थापन गर्नुपर्छ । तर, ऋण उपलब्ध गराउन 'प्रोसेस' गरेपनि बैंकले चासो दिन नसकेको आयोजना पक्षको जि कर छ ।

यता, नेपाल बैंकर्स संघका अध्यक्ष तथा सानिमा बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सीइओ) भुवन दाहालले लगानी गर्ने प्रतिवद्धता जनाएका क्षेत्रमा कुनै समस्या नरहेको बताए । खम्ती-२ जल वद्युत्मा आफ्नो बैंकको समस्या नभएको उनको जि कर छ ।

'हामी जुन कुरामा प्रतिवद्ध थयौं । त्यसमा अहिले पनि प्रतिवद्ध छौं । कुनै समस्या छैन, हामी अरु बैंक तथा ग्राहकसँगपनि सहकार्य गरिरहेका छौं' उनले क्या पटल नेपालसंग भने ।

ठेकेदारले क्याम्प समेत बनाएन्

चनियाँ कम्पनीले आयोजना निर्माण सुरु गर्नु त परको कुरा हो, अहिलेसम्म 'क्याम्प' समेत बनाएको छैन । ठेकेदार कम्पनी सीडब्लूटीब्लूले ४ ओटा क्याम्प बनाउनु पर्छ । तर, क्याम्प निर्माण बल्ल सुरु गर्ने तरखरमा छ ।

यता, आयोजना प्रबद्धक कम्पनीले भने आफ्ना १५ ओटा क्याम्प खडा गरिसकेको छ । क्याम्प खडा हुने जग्गा व्यवस्थापन भएको छ । ठेकेदारले क्याम्प बनाउन उपकरण तथा मे सन ल्याउने तयारी गरेको आयोजनाले जनाएको छ ।

आयोजना लम्बिने संकेत

आयोजनाले व.सं २०७३ मा निर्माण अनुमतिपत्र (लाइसेन्स) पाएको थयो । चनियाँ ठेकेदारसँग यसअघि २०७५ बैशाख मै आयोजना सुरु गर्ने सम्झौता भएको थयो । तर, सम्झौता भएको डेढ बर्ष बित्दा पनि आयोजनाको मुख्य काम चनियाँ कम्पनीले सुरु गरेको छैन । पटक पटक म्याद थप गरी आयोजना लम्ब्याइएको छ ।

पछिल्लो पटक का तकमा आयोजना सुरु गर्ने म्याद पनि गुजिसक्यो । तर, काम अहिले सम्म पनि अघि बढेन् । यता, आयोजना आगामी २०७७ चैत मसान्तसम्म निर्माण गरिसक्नुपर्ने सम्झौता छ ।

के काम भयो ?

अहिले आयोजनाको ' प्र कन्ट्रक्सन' का सबैजसो काम सम्पन्न हुने चरणमा छन् । हालसम्म आयोजनाको साइटसम्म बाटो पुग्ने १०१० कलो मटर बाटो र ट्रान्स मस लाइन बनेको छ । ३ ओटा पुल पनि यसअघि नै बनिसके । १५ ओटा क्याम्प, खानेपानी आपूर्ति व्यवस्था, स्थानीय सडक स्तरोन्नती तथा वस्तार लगायतका कामहरु पूरा भएका छन् ।

३ सय वद्युतीय बस खरिदमा मन्त्रालय र साझाबीच समन्वय दे खएन, साढे ३ अर्ब रुपैयाँ य तकै थन्कियो

काठमाडौं । काठमाडौंको यातायात सुधार र प्रदूषण नियन्त्रण ला ग भन्दै सरकारले निकै महत्वकांक्षी लक्ष्यका साथ घोषणा गरेको वद्युतीय बस खरिद प्र क्रया नै अन्याूलमा परेको छ । बस खरीदका ला ग भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयले यसै साता टेण्डर आह्वान गर्ने भनेपनि बस खरिद र सञ्चालनको जिम्मेवारी पाएको साझा यातायातले भने यससम्बन्धमा आफुलाई कुनै जानकारी नभएको बताएको छ । काठमाडौंमा ३ सय ओटा बिद्युतीय बस सञ्चालनका ला ग सरकारले गत साउनमा ३ अर्ब रुपैयाँ रकम साझालाई दिएको थयो । साझा यातायातलाई दिएको ३ अर्ब रुपैयाँ रकम ४ महिना बितिसक्दा समेत कुनै प्रयोगमा आउन सकेको छैन । ४ महिना बितिसक्दा समेत उक्त रकम य तकै रहेकोे साझाका अध्यक्ष कनकम ण दी क्षतले जानकारी दिए । ‘सरकारले हामीलाई पैसा दिएको छ । तर के गर्ने, के नगर्ने अहिलेसम्म कुनै जानकारी आएको छैन’, उनले भने, ‘भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयले उक्त रकम सेयरका रुपमा राख्नु भनेको छ, बाँकी हामीलाई कुनै जानकारी छैन ।’ तर, मन्त्रालयका स चव देबेन्द्र कार्कीले भने माघको पहिलो हप्ता भित्रै टेण्डर आह्वान गर्ने गरी काम अघि बढेको बताएका थए । सरकारले चालू आव भित्रै ३ सय ओटा वद्युतीय बस सञ्चालन गर्ने घोषणा गर्दै गत बर्षको पुसमा नै ३ सय बिद्युतीय बस खरिद गर्न मन्त्रिपरिषदबाटै निर्णय गरेको थयो । तर, निर्णय गरेको एक बर्षसम्म पनि खरीद प्र क्रया अघि बढ्न सकेको छैन । साझा यातायात सञ्चालन गर्दै आएको साझा यातायात सहकारीका संस्थाका अनुसार बस खरिदको ला ग प्रदेश ३ सरकारले ३० करोड, काठमाडौं महानगरपालिकाले १० करोड र ललितपुर महानगरपालिकाले २ करोड रुपैयाँ प्रदान गरेका छन् । सबै गरेर साझालाई बस खरिदका ला ग करीब साढे तीन अर्ब रुपैयाँ जम्मा भइसकेको छ । जुन रकम य तकै थन्किएको छ । साझाले बस खरिदको ला ग प्र क्रया अघि बढाइरहेको समयमा गत कार्तिकमा सरकारले प्र क्रया रोक्न निर्देशन दिएपछि खरिद प्र क्रया अहिलेसम्म अवरुद्ध छ । कार्तिकमा मन्त्रालयले साझालाई पत्र लेख्दै वद्युतीय बस खरिदको प्र क्रया अघि नबढाउन निर्देशन दिएको थयो ।

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/१०/६

७५६ मेगावाटको तमोर आयोजनामा १ खर्ब चनियाँ लगानी

- आयोजनामा ७४ प्रतिशत चनियाँ सरकारी कम्पनी पावर चाइना र २६ प्रतिशत नेपाली कम्पनी एचआइ ड सएलको लगानी हुने
- दुई कम्पनीको जेभीलाई सर्वेक्षण अनुमति दिने समझदारी, डेढ वर्ष भन्दा ड पआर र दुई वर्ष भन्दा परियोजना विकास सम्झौता गरिने

साढे ७ सय मेगावाटको तमोर जलाशययुक्त जल वद्युत् आयोजनामा चनियाँ कम्पनीले १ खर्ब रुपैयाँ लगानी गर्ने भएको छ। चनियाँ सरकारी कम्पनी पावर चाइनाले नेपाली कम्पनीसँगको संयुक्त उपक्रममा (जेभी) मा १ खर्ब रुपैयाँ लगानी गर्ने भएको हो। आयोजनाको कुल लागत १ खर्ब ३७ अर्ब रुपैयाँ अनुमान गरिएको छ। त्यसमा २६ प्रतिशत लगानी गर्ने नेपाली कम्पनी हाइड्रो इलेक्ट्रि सटी इन्भेस्टमेन्ट एन्ड डेभलपमेन्ट कम्पनी ल मटेड (एचआइ ड सएल) ले भने करिब ३७ अर्ब रुपैयाँ व्यहोर्नेछ। जेभीमा चनियाँ कम्पनीको ७४ प्रतिशत हिस्सा रहनेछ। आयोजना अघि बढाउन सर्वेक्षण, अध्ययन तथा वस्तुतः अध्ययन प्रतिवेदन (ड पआर) तयार गर्ने कार्यका लागि उक्त जेभीसँग आइतबार सहमतिपत्रमा हस्ताक्षर भएको छ।

समझदारीपत्रमा बोर्डका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत महाप्रसाद अधिकारी, एचआइ ड सएका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत छ वराज पोखरेल र पावर चाइनाका प्रतिनिधि धले हस्ताक्षर गरेको बोर्डका प्रवक्ता बलराम रिज्यालले जानकारी दिए। 'समझदारी भएकै मतिबाट १८ महिना भन्दा अध्ययन सकेर ड पआर तयार गर्ने सर्तमा समझदारी भएको छ,' उनले भने, 'कुनै कारणले काम हुन नसके ६ महिना थप गर्न सक्नेछ।' अब उक्त जेभी कम्पनीले वडासमक्ष आवेदन गरेपछि अनुमतिपत्र प्रदान गरिने उनले बताए।

साढे तीन दशकअघि जाइकाले पहिचान गरे पनि ओझेलमा परेको यो आयोजनालाई लगानी बोर्डले ०७५ चैतमा भएको सम्मेलनमा लगानी आह्वान गरेको थियो। त्यसमा लगानी प्रस्ताव गर्नेमध्ये एचआइ ड सएल र पावर चाइनाको संयुक्त उपक्रमलगायत जापानी कम्पनी फुजी इलेक्ट्रिक, कतारको नब्रास जल वद्युत् कम्पनी र अमेरिकी जे पावरसँगको संयुक्त उपक्रमको नेपाली कम्पनी म्याट्रिक्स इन्टरनेसनल 'सर्ट लस्ट'मा परेका थिए। तर, संक्षिप्त सूचीमा परेका कम्पनीहरूसँग बोर्डले प्रस्ताव

मागदैं सूचना जारी (रिक्वेस्ट फर प्रपोजल) गरेको थयो । यसमा एचआइ ड सएल-पावर चाइना जेभी छानिएको हो ।

ड पआरपछि

प डए

वार्ता

ड पआर तयार भएपछि उक्त ड पआरकैं आधारमा दुवै पक्षबीच परियोजना वकास सम्झौता (प डए) वार्ता सुरु गरिनेछ । अर्थात्, २ वर्ष भन्ना आयोजना वकासका ला ग सम्झौता गर्न प डए वार्ता सुरु हुनेछ । करिब १ खर्ब ३७ अर्ब रुपैयाँ लगानी हुने अनुमान गरिएको परियोजनामा पावर चाइनाले ७४ प्रतिशत र एचआइ ड सएलले २६ प्रतिशत लगानी गर्ने समझदारी दुई कम्पनीबीच भइसकेको छ ।

प्रा धकरणले गरेको अध्ययन खर्च लगानीकर्ताले व्यहोर्नुपर्ने यसअघि वदयुत् प्रा धकरण आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन गर्दा लागेको खर्च उपलब्ध गराउन माग गरेको छ । प्रा धकरणले ४ चैत ०६८ मा आयोजना अध्ययन गर्न लाइसेन्स माग गरेको थयो । ऊर्जा मन्त्रालयले ३० साउन ०७० मा २ सय मेगावाट क्षमताको आयोजनाको अध्ययन अनुमति दिएको थयो । तर, प्रा धकरणले अध्ययन प्रतिवेदनले ७ सय ६२ मेगावाटको आयोजना बनाउँदा उच्च प्रतिफल प्राप्त हुने देखाएको थयो ।

आयोजना आकर्षक रहेको भन्दै निर्माणमा लैजान प्रा धकरणले ०७३ सालमै सहायक कम्पनीमा तमोर पावर कम्पनी ल मटेड दर्ता गरेको थयो । तर, मन्त्रालयले यो परियोजना प्रा धकरणलाई दिएन । २ वर्षका ला ग दिइएको लाइसेन्सको म्याद थप पनि भएन । आयोजनाको अध्ययनमा प्रा धकरणले गरेको खर्च (लगानी) फर्ता गर्न बोर्डसँग माग गरेको छ । तर, उक्त परियोजना वकासकर्ताले नै व्यहोर्नुपर्ने बोर्डले जनाएको छ ।

तमोरको बाँध प्रयोग गरी तमोर-चसाड डाइभर्सनको योजना प्रा धकरणले गरेको अध्ययनअनुसार आयोजनाको बाँधबाट तमोर-चसाड डाइभर्सन योजनासमेत अघि बढाएको छ । यसबाट थप ६० मेगावाट वदयुत् प्राप्त हुने अनुमान गरिएको छ । त्यस्तै, झापा, मोरङ र सुनसरीका झन्डै ३० हजार हेक्टरमा सँचाइ हुनेछ । तर, नयाँ लगानीकर्तासँग यसबारे समेत छलफल गर्न बाँकी रहेको छ ।

पहिचान भएको ३४ वर्षपछि बल्ल अध्ययन पाँचथर र तेह्रथुमको सीमा सप्तकोशीको सहायक नदी तमोरमा यो आयोजना पर्छ । बाँधस्थल तेह्रथुमको ओख्रे र पाँचथरको स्याबरुम्बा गा वसमा पर्छ । धरान-धनकुटा सडकको मूलघाटदे ख ३०

कलो मटरको दूरीमा छ । यो पहुँचमार्ग खुलसकेको छ । जाइकाले ०४१ /४२ मै 'कोसी नदी जलस्रोत विकासको गुरुयोजना अध्ययन'मार्फत यो आयोजनाको अध्ययन गरी आकर्षक ठहर गरेको थयो ।

श्रोत : जागरिक, २०७६/१०/६

२४ महिना भित्रै वस्तुतः सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने सम्झौता

काठमाडौं - सात सय ५६ मेगावाटको जलाशययुक्त तमोर जल वद्युत् आयोजनाको २४ महिना भित्रै वस्तुतः सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएको छ। लगानी बोर्डले आयोजना निर्माण गर्ने जिम्मा पाएको जल वद्युत् विकास कम्पनी ल मटेड र पावर कन्सल्टक्सन कर्पोरेसन अफ चाइना ल मटेडसँग आइतबार आयोजनाको वस्तुतः सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर गरेको हो।

लगानी बोर्डका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सइओ) महाप्रसाद अधिकारी, जल वद्युत् विकास कम्पनी ल मटेडका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत छ वराज पोखरेल र पावर कन्सल्टक्सन कर्पोरेसन अफ चाइना ल मटेडका उपाध्यक्ष पान देङ यूले २४ महिना भित्रै आयोजनाको वस्तुतः सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर गरेका हुन्। लगानी बोर्डका सइओ अधिकारीले वस्तुतः सम्भाव्यता अध्ययन समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएसँगै आयोजना निर्माणको बाटो खुलेको बताए। 'यो समझदारीपत्रले आयोजना अघि बढ्ने वातावरण सर्जना गरेको छ,' उनले भने, 'अबको २४ महिना भित्रै आयोजनाको सर्भे लाइसेन्स लनेदेखि वस्तुतः सम्भाव्यता अध्ययनसम्मको कार्य सम्पन्न गरिनेछ।'

सम्भाव्यता अध्ययन सकिएपछि परियोजना विकास सम्झौता (प डए) हुनेछ। सइओ अधिकारीले जलाशययुक्त तमोर जल वद्युत् आयोजना पपी मोडलमा निर्माण गर्न लाएको बताए। सरकारले दुई सय मेगावाटभन्दा बढी क्षमता भएको जल वद्युत् आयोजना लगानी बोर्डमार्फत अघि बढाउँदै आइरहेको छ। सइओ अधिकारीले आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन तो कएको समय भित्रै सम्पन्न गर्ने गरी कामअगाडि बढाउने दाबी गरे। 'तिनै पक्षले वस्तुतः सम्भाव्यता अध्ययनलाई तो कएको समय भित्रै सम्पन्न गर्ने लक्ष्यसहित काम गर्नेछौं,' उनले भने, 'हामीले जतिसक्दो चाँडो आयोजना निर्माण गर्ने योजना बनाएका छौं।'

आयोजना प्रमुख झलकराम सुवेदी आयोजनाले अहिले सहजीकरणबाहेक अन्य केही पनि काम नगरेको बताउँछन्। 'अहिले आयोजनाले भन्दा लगानी बोर्डले आयोजनाको सम्पूर्ण काम गर्दै आइरहेको छ,' उनले भने, 'गत वर्ष वद्युत् विकास विभागसँग सर्वेक्षण अनुमति माग

गरेका थयौं। तर वभागले अनुमति दिएन। उनले उक्त आयोजना लगानी बोर्ड मातहत गेकाले पनि अनुमति प्राप्त गर्न नसकेको बताए। 'अब आयोजनाको सम्पूर्ण जिम्मेवारी लगानी बोर्डमा सरेको छ,' उनले भने।

सरकारले चालु आर्थिक वर्षको बजेटमा यसको सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न गरी राष्ट्रिय गौरवको आयोजनाको रूपमा कार्यान्वयन गर्ने योजना अघि सारेको थयो। सात सय ५६ मेगावाट क्षमताको आयोजना निर्माणको लागे एक खर्ब ६० अर्ब रुपैयाँ लाग्ने प्रारम्भिक अनुमान छ। आयोजनामा दुई सय १० मटर अग्लो रक फल ड्याम निर्माण गर्नुपर्ने हुन्छ। यो आयोजनामा पानीको डिस्चार्ज पाँच सय १७ क्युसेक हुनेछ। यो आयोजनाबाट उत्पादन भएको बिजुली बसन्तपुर-तेह्रथुम ४०० केभी प्रसारण लाइनमार्फत राष्ट्रिय ग्रिडमा जोडनेछ। प्रसारण लाइनको दुरी २६ किलो मटर मात्रै हुनेछ।

कोसी रिभर बे सन मास्टर प्लानको गुरुयोजनाको अध्ययन गर्दा तमोरमा जलाशययुक्त आयोजनाबाट बिजुली निकाल्न सक्ने पहिचान भएको थयो। सडक वभागले तमोर जल वद्युत् आयोजनास्थल पुग्ने ड्याक खोल्नसकेको छ। त्यसैगरी, मूलघाटदेखि आयोजनास्थलसम्म ३० किलो मटरको सडक तयार गर्न लागेको छ। वस्तुतः अध्ययन र डिजाइनको काम भइसकेको छ। यो आयोजनाबाट वार्षिक ३५७८ गगावाट आवर बिजुली उत्पादन गर्न सक्नेछ। हिँउदमा १०७३ गरावाट आवर उत्पादन गर्न सक्नेछ। यो आयोजना तेह्रथुम, ताप्लेजुङ र पाँचथर जिल्लाको सीमा क्षेत्रमा पर्छ।

श्रोत : अनलाइन खबर, २०७६/१०/६

मर्स्याङ्दी करिडोर प्रसारणलाइनको अवरोध हटाउन बाबुराम र कुलमान फल्डमा

६ माघ, काठमाडौं । मर्स्याङ्दी करिडोर २२० केभी डबल स कर्ट वद्युत प्रसारण लाइन आयोजना निर्माणमा गोरखामा भइरहेको अवरोध हटाउन पहल सुरु गरिएको छ ।

आयोजनाको उदीपुर (लमजुङ)-मार्कीचोक (तनहुँ) खण्डअन्तर्गत गोरखाको पालुङटार नगरपालिकाको वडा नं ४ र ५ का बा सन्दाले रुट परिवर्तन माग गर्दै एक वर्षअघिदेखि प्रसारण लाइन निर्माणमा अवरोध गर्दै आएका छन् ।

नेपाल वद्युत प्राधकरणले सुरुमा मस्याङ्दी नदीको कनारै कनार प्रसारण लाइन निर्माणको डजाइन तयार गरेको थियो । तर, नागरिक उड्यन प्राधकरणले त्यहाँ लाइन निर्माण गरिएमा पालुङटार एयरपोर्टमा वमान उडान र अवतरण गर्न नसक्ने बताएपछि रुट परिवर्तन गरिएको थियो ।

प्राधकरणले एयरपोर्ट एवं प्रस्तावित स्मार्ट पालुङटार सटीलाई असर नपर्ने र सामाजिक तथा वातावरणीय क्षति कम हुने गरी वस्ती र जंगलकोबीचबाट प्रसारण लाइनको नयाँ रुट तय गरेको छ ।

लमजुङको गरमवेशीबाट पालुङटार नगरपालिकाको वडा नं ४ र ५ हुँदै मार्कीचोकतर्फ जाने ३७ कलो मटर लाइनको गरमवेशी- पालुङटार ५.६ कलो मटर खण्डमा १६ वटा टावर निर्माण गर्नु पर्ने छ ।

तर, पालुङटारका स्थानीय बासन्दाहरूले प्रसारण लाइन बस्तीबाट छिराउन खोजिएको भन्दै रुटमा असहमति जनाउँदै आएका छन् । उदीपुर-मार्कीचोक खण्डमा लमजुङतर्फ भने कुनै समस्या छैन । लमजुङमा पर्ने टावर निर्माण सुरु गरिएको छ ।

‘गेम चेन्जर आयोजना’को रुपमा निर्माण सुरु गरिएको आयोजनामा अवरोध उत्पन्न भएपछि ऊर्जा, जलस्रोत तथा संचाइ मन्त्री वर्षमान पुनको पहलमा गोरखाबाट प्रतिनिध सभामा प्रतिनिधित्व गर्ने सांसद चुडामण खड्काको संयोजकत्वमा समन्वय समिति गठन गरिएको छ ।

समितिमा त्यस क्षेत्रका प्रदेश सभाका सांसद, नगरपालिकाका मेयर, उपमेयर, सहरी विकास मन्त्रालय लगायतका प्रतिनिध रहेका छन् ।

पूर्व प्रधामन्त्रीसमेत रहेका गोरखा-२ बाट प्रतिनिध सभाका सांसद डा.बाबुराम भट्टराई, वद्युत प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसड, प्रदेश सभाका सांसद, नगरपालिका मेयर तथा उपमेयर, सहरी विकास मन्त्रालय र नागरिक उड्यन प्राधिकरणका प्रतिनिध लगायतले आयोजनाका प्रस्तावत रुटबारे पालुङटारमा स्थानीयसँग अन्तरक्रिया गरे ।

पालुङटार वमानस्थल चलन व्यवधान नहुने र स्थानीयलाई पनि कम क्षति पुग्ने गरी प्रसारण लाइन निर्माण गरिनु पर्ने भट्टराईले बताए ।

‘प्राधिकरणका दृष्टिकोणमा सम्भव भएमा रुटको अरु विकल्पबारे पनि अध्ययन गरौं, सम्भव नै नहुने देखाएमा अहिले प्रस्ताव गरिएको रुटबाट पुग्ने क्षतिलाई कम गर्नेतर्फ सोचौं’, भट्टराईले भने, ‘तर मासु पनि खाने रगत पनि नबगाउने भनेजस्तो विकास पनि चाहिने तर आफ्नो भने केही नगुमाउने भन्ने हुँदैन, यसो भन्न थाल्यौं भने यहाँ आएको विकास पनि गुमाउन सक्छौं, त्यसैले थोरै गुमाएर धेरै लाभ लने गरी अगाडि बढौं ।’

प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक घिसडले राजनीतिक फाइदा वेफाइदाभन्दा पनि सामाजिक र वातावरणीय क्षति काम हुने गरी वस्तुतः रुपमा प्राधिकरणका अध्ययन गरी रुट तय गरिएकाले निर्माणमा सहयोग गरिदिन स्थानीयलाई आग्रह गरे ।

‘एयरपोर्ट नचाहिने हो भने मस्याङदी नदीको कनारै कनारै लैजाँदा धेरै सजिलो र टावरहरू पनि कम बनाउनु पर्छ, त्यहाँबाट लैजाँदा एयरपोर्ट या प्रसारण लाइनमध्ये एक छोड्नु पर्ने देखाएपछि दुवै सञ्चालन हुन सक्ने व भन्न विकल्पहरूमा थप छलफल गरी अहिलेको रुट नै उत्कृष्ट प्राधिकरणका

वकल्पको रूपमा तय गरिएको हो', उनले भने, 'तत्काल यो लाइनको निर्माण गर्न सकेन भने मस्याङ्दी नदी बे सनमा निर्माणाधीन जल वद्युत् आयोजनाको वद्युत् प्रवाह गर्न नसकी अर्बौं रुपैयाँ पेनाल्टी तिर्नुपर्ने संवेदनशील अवस्था छ, त्यसैले विकास वरोधी पनि हैन तर मेरो जग्गाबाट लाइन लैजान दिन्न भन्नु भएन, अहिले तय गरिएको रुटबाटै अझै कम क्षति हुने गरी लाइन निर्माण गरिने छ ।'

उनले स्मार्ट सटीको रूपमा विकास गर्न ला गएको पालुङटारमा वद्युत् आपूर्तिलाई भरपर्दो र गुणस्तरिय बनाउन ठूलो क्षमताको सबस्टेसन बनाइदिन प्रा धकरण तयार गरेकोसमेत प्रतिबद्धता जनाए ।

वद्युत् प्रसारण लाइनको रुट जताबाट लगे पनि स्मार्ट सटीलाई कुनै असर नपर्ने र स्मार्ट सटीको अपहरण नहुने प्रष्ट पार्दै सहरी विकास मन्त्रालयकी सहस चव सरिता मास्केले स्मार्ट सटीलाई धेरै वद्युत्को आवश्यक पर्ने भएकाले लाइनलाई अवसरको रूपमा प्रयोग गर्न आग्रह गरिन् ।

नागरिक उड्यन प्रा धकरणका उपप्रवन्धक कृष्णप्रसाद पौडेलले पालुङटार एयरपोर्टलाई संचालनमा ल्याउन चालू आ र्थक वर्षबाट स्तारोन्नति गर्न ला गएको जानकारी दिँदै मस्याङ्दी नदीको कनारै कनार प्रसारण लाइन निर्माण गरिएमा एयरपोर्ट चलाउन नस कने प्रष्ट पारे ।

पालुङटार नगरपालिकाका मेयर दिपकबाबु कँडेल र उममेयर पम्फा बसेलले विकास नरो कने र जनतालाई पनि कम क्षति पुग्ने गरी प्रसारण लाइन निर्माण गरिनु पर्नेमा जोड दिए । यो लाइन एक वर्ष भन्ना निर्माण सक्ने लक्ष्य रा खएको छ ।

मस्याङ्दी नदी बे सनमा निर्माणाधीन र निर्माण हुने जल वद्युत् आयोजनाको वद्युत् प्रवाहका ला ग ११३ कलो मटर २२० केभी डबल स कर्ट मस्याङ्दी करिडोर प्रसारण लाइन निर्माण गर्न ला गएको हो ।

मनाङको धारापानीबाट सुरु हुने प्रसारण लाइन चतवनको भरतपुर स्थित न्यू भरतपुर सबस्टेसनमा पुगेर टुंगने छ । आयोजनाले धारापानी, खुदी, उदीपुर र न्यू भरतपुर २२०/१३२/३३ केभी

सबस्टेसनको निर्माण गर्ने छ । युरोपेली लगानी बैकको नौ करोड अमेरिकी डलर सहू लतपूर्ण ऋणमा आयोजनाको निर्माण भइरहेको हो ।

मस्र्याड्दी-काठमाडौं प्रसारण लाइन अन्तिम चरणमा

मस्र्याड्दी नदी बे सनका जल वद्युत् आयोजनाको वद्युत काठमाडौं उपत्यकामा ल्याउन निर्माणाधीन तनहुँको मार्कीचोकबाट काठमाडौंको मातातीर्थसम्मको मस्र्याड्दी-काठमाडौं २२० केभी डबर स कर्ट प्रसारण लाइनको निर्माण अन्तिम चरणमा पुगेको छ ।

८२ कलो मटर प्रसारण लाइनमा पर्ने २३१ टावरमध्ये स्थानीयको अवरोधका कारण ५ वटाको मात्रै निर्माण बाँकी छ भने तार ७५ कलो मटरभन्दा बढी तानिएको छ । धादिङको धुनीबेंसी नगरपालिकाको नौबिसे र पलटारमा स्थानीयको अवरोधले क्रमशः तीन र दुई वटा टावर निर्माण हुन सकेको छैन ।

नेपाल वद्युत प्राधकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसडले, प्रसारण निर्देशनालयका उपकार्यकारी निर्देशक बज्रभूषण चौधरी र आयोजना प्रमुख तारा प्रधानको टोलीले नगरपालिका मेयर, धादिङका प्रमुख जिल्ला अधिकारी र वडाध्यक्षलाई आइतबार भेटी प्रसारण लाइन निर्माणमा सहयोग र सहजीकरण गरिदिन आग्रह गरे ।

‘हाल रहेको मस्र्याड्दी-काठमाडौं १३२ केभी प्रसारण लाइनबाट काठमाडौंमा करिब एक सय मेगावाटभन्दा वद्युत् लैजान सक्दैनौं, राजधानीको लाइफ लाइनको रूपमा निर्माण गरिएको लाइन निर्माणमा आवश्यक सहयोग गरिदिनु पर्यो’, घिसडले भने ।

निर्माण अवरोध हटेमा चैत भद्रमा प्रसारण लाइनको निर्माण सक्ने आयोजना प्रमुख प्रधानले बताए ।

श्रोत : बिजखबर, २०१६/१०/६

बिद्युतीय हव बन्दै लमजुड, ५ जल वद्युत आयोजनामा २३ अर्बभन्दा बढी लगानी

काठमाडौं । लमजुडमा २३ अर्ब रुपैयाँभन्दा बढी लगानीमा ५ जल वद्युत आयोजना निर्माणाधीन रहेका छन् । दोस्रो ठूलो दोर्दीखोला तथा दोर्दी करिडोरमा व भन्न ५ जल वद्युतका आयोजना त्तिब्रगतीमा निर्माण भइरहेका हुन । पपुल्स हाइड्रोपावर कम्पनीद्वारा ५४ मेगावाटको सुपर दोर्दी 'ख', हिमालयन पावर पार्टनरको २७ मेगावाटको दोर्दीखोला, लबर्टी इनर्जी ल मटेडको २५ मेगावाटको मा थल्लो दोर्दी 'ए' जल वद्युतको आयोजना निर्माणाधीन छन् । त्यस्तै दोर्दीखोला जल वद्युत कम्पनीले १२ दशमलब १ मेगावाटको दोर्दी-१, छ्याङ्दी खोला हाइड्रोपावर कम्पनीको ४ मेगावाट क्षमताको जल वद्युत् आयोजना दोर्दी करिडोरमा निर्माणाधीन अवस्थामा रहेका छन् । ती मध्ये अ धकांशको ५५ दे ख ९० प्रतिशत निर्माण कार्य सम्पन्न भइसकेको छ । त्यस्तै दोर्दी करिडोरमै रहेको छ्याङ्दी खोलामा यसअघि २ मेगावाटको छ्याङ्दी जल वद्युत आयोजना निर्माण सम्पन्न भइसकेको छ । उक्त निर्माणाधीन आयोजना निजी क्षेत्र र स्थानीयको लगानीमा निर्माण भएको हो । यी आयोजना निर्माण सम्पन्नपश्चात् १ सय २५ मेवा बिजुली उत्पादन हुनेछ । यहाँ निर्माण भएका आयोजनाबाट एक वर्षदे ख पाँच वर्ष भत्र वद्युत उत्पादन गर्ने लक्ष्य रहेको छ । दोर्दी खोलामा हिमालयन पावर पार्टनरले निर्माण गरेको २७ मेवाको दोर्दी खोला र लबर्टी इनर्जी ल मटेडले निर्माण गरेको २५ मेवाको मा थल्लो दोर्दी 'ए' जल वद्युतको निर्माण अब एक वर्ष भत्रै सम्पन्न हुने अवस्थामा रहेको छ । यी आयोजनाको निर्माण ९० प्रतिशतभन्दा बढी निर्माण कार्य सम्पन्न भएको आयोजनाले जानकारी दिएको छ । त्यस्तै दोर्दी करिडोरमै छ्याङ्दी खोला हाइड्रोपावर कम्पनीले सोही खोलामा ४ मेवाको जल वद्युत आयोजना निर्माण गरिरहेको छ । दोर्दी करिडोरकै सबैभन्दा ठूलो क्षमताको पपुल्स हाइड्रोपावरले निर्माण गरेको ५४ मेगावाटको सुपर दोर्दी 'ख'को ५५ प्रतिशत र दोर्दी खोला जल वद्युत कम्पनीद्वारा निर्माणाधीन १२.१ मेगावाटको दोर्दी-१ को निर्माणकार्य ७० प्रतिशतभन्दा बढी सम्पन्न भएको छ । दोर्दी करिडोरको सबैभन्दा मा थल्लो तटमा पपुल्स हाइड्रोपावरले सुपर दोर्दी 'ख' (५४ मेगावाट) आयोजना कूल ८ अर्ब ८० करोड रुपैयाँ लागत अनुमान

लगानीमा निर्माण भइरहेको छ । उक्त आयोजनामा प्रभाव क्षेत्रका बा सन्दा र जिल्लावासीको मात्र २७ करोड रुपैयाँ लगानी रहेको छ । २७ मेगावाटको दोर्दी खोला जल वद्युत आयोजना ३ अर्ब ८६ करोड लगानीमा निर्माण भइरहेको छ । यस आयोजनामा गैरआवासीय नेपाली संघ (एनआरएन) ३६ र स्थानीय सर्वसाधारणको ३० प्रतिशत र आइएमई गुप्रको ३४ प्रतिशत लगानी रहेको छ । त्यस्तै लबर्टी इन्र्जी कम्पनीले निर्माण गरिरहेको मा थल्लो दोर्दी 'ए' २५ मेगावाटको कूल ४ अर्ब ६३ करोड लगानीमा निर्माण था लएको हो । दोर्दी खोलामै लमजुङ वद्युत वकास कम्पनी (लेङ्को) को सहायक कम्पनी दोर्दीखोला जल वद्युत कम्पनीले दोर्दी-१ (१२.१ मेगावाट) आयोजना निर्माण गरिरहेको छ । यस आयोजना करिब २ अर्ब ३९ करोडको लागतमा निर्माण भइरहेको आयोजनाले जानकारी दिएको छ । दोर्दी करिडोरमै रहेको छ्याङ्दी खोलामा यसअघि दुई मेगावाटको छ्याङ्दी जल वद्युत आयोजना निर्माण सम्पन्न गरिसकेका प्रवर्द्धक छ्याङ्दी खोला हाइड्रोपावर कम्पनीले सोही खोलामा ४ मेगावाटको जल वद्युत आयोजना ८० करोड रुपैयाँभन्दा बढी लगानीमा निर्माण गरिरहेको आयोजनाले जानकारी दिएको छ ।

श्रोत : अञ्जलीपोष्ट, २०७६/१०/७

मस्याडदी-काठमाडौं प्रसारण लाइन अन्तिम चरणमा

काठमाडौं: मस्याडदी नदी बे सनका जल वद्युत् आयोजनाको वद्युत् काठमाडौं ल्याउन निर्माणाधीन तनहुँको मार्कीचोकबाट काठमाडौंको मातातीर्थसम्मको प्रसारण लाइन अन्तिम चरणमा पुगेको छ। मस्याडदी-काठमाडौं २२० केभी डबर स कर्ट प्रसारण लाइनको निर्माण अन्तिम चरणमा पुगेको हो। ८२ कलो मटरको यो प्रसारण लाइनमा २३१ टावरमध्ये स्थानीयको अवरोधका कारण ५ वटाको मात्रै निर्माण बाँकी भए पनि तार भने ७५ कलो मटरभन्दा बढी तानिएको छ। धादिङको धुनीबेंसी नगरपालिकाको नौबिसे र पलटारमा स्थानीयको अवरोधले क्रमशः तीन र दुईवटा टावर निर्माण हुन बाँकी छ।

नेपाल वद्युत् प्राधकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसडले प्रसारण निर्देशनालयका उपकार्यकारी निर्देशक बज्रभूषण चौधरी र आयोजना प्रमुख तारा प्रधानको टोलीले यसको अवलोकन गरेको छ। टोलीले प्रसारण लाइन निर्माणमा सहयोग र सहजीकरण गरिदिन सम्बन्धित क्षेत्रका जनप्रतिनिधि तथा सम्बन्धित सरोकारवाला निकायसँग आग्रह गरेका छन्।

‘हाल रहेको मस्याडदी-काठमाडौं १३२ केभी प्रसारण लाइनबाट काठमाडौंमा करिब एक सय मेगावाटभन्दा वद्युत् लैजान सक्दैनौं, राजधानीको लाइफ लाइनको रूपमा निर्माण गरिएको लाइन निर्माणमा आवश्यक सहयोग गरिदिनु पर्‍यो’, घिसडले भने।

निर्माण अवरोध हटेमा चैत भन्नामा प्रसारण लाइनको निर्माण सक्ने आयोजना प्रमुख प्रधानले बताए। मस्याडदी करिडोर २२० केभी डबल स कर्ट वद्युत् प्रसारण लाइन आयोजना निर्माणमा गोरखामा भइरहेको अवरोध हटाउन पहल सुरु गरिएको उल्लेख छ।

आयोजनाको उदीपुर (लमजुङ)-मार्कीचोक (तनहुँ) खण्डअन्तर्गत गोरखाको पालुङटार नगरपालिका ४ र ५ का बासन्दाले रुट परिवर्तन माग गर्दै एक वर्षअघिदेखि प्रसारण लाइन निर्माणमा अवरोध गर्दै आएका छन्।

वद्युत् प्राधकरणले सुरुमा मस्याडदी नदीको कनारै कनार प्रसारण लाइन निर्माणको डजाइन तयार गरेको थियो। तर, नागरिक उड्डयन प्राधकरणले त्यहाँ लाइन निर्माण गरिएमा पालुङटार एयरपोर्टमा वमान उडान र अवतरण गर्न नसक्ने बताएपछि रुट परिवर्तन गरिएको थियो।

श्रोत : राजधानी, २०१६/१०/१

प्रसारण लाइन निर्माणमा अवरोध

काठमाडौं। मस्याङ्दी- काठमाडौं २ सय २० केभी डबल सर्कट प्रसारण लाइनको निर्माण स्थानीयले अवरोध गरेका छन् ।

धादिङ्का स्थानीयले प्रसारण लाइनको धुनबेंसी नौबिसे र पपलटार खण्डमा अवरोध गर्दा निर्माण कार्य प्रभावित भएको छ । अवरोध हटाउन ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्रालय र वद्युत् प्राधकरणले लबिड सुरु गरेको छ । यो अवरोध प्रसारण लाइनको उदिपुर (लमजुङ)-मार्कीचोक (तनहुँ) खण्डअन्तर्गत गोरखाको पालुङटार नगरपालिकाको ४ र ५ नम्बर वडामा समेत एक वर्षअघि जारी रहेको छ । जारी अवरोध हटाउन प्राधकरणले स्थानीयसँग अन्त क्रया गरेको छ ।

धादिङ्का स्थानीय अवरोध हटाएर प्राधकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसड, प्रसारण निर्देशनालयका उपकार्यकारी निर्देशक बज्रभूषण चौधरी र आयोजना प्रमुख तारा प्रधानले धादिङ्का प्रमुख जिल्ला अधिकारी, नगरपालिका मेयर र वडाध्यक्षलाई प्रसारण लाइन निर्माणमा स्थानीयले गरेको अवरोध हटाउन सहजीकरणका लागि आग्रह गरेका छन् । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्रालयको पहलमा गोरखाको पालुङटारमा स्थानीयसँग अन्त क्रया कार्यक्रमको आयोजना गरेको छ ।

श्रोत : काठिपुर, २०१६/१०/१९

तल्लो मोदीको उत्पादन मति अन्योल

(पर्वत) — दुई वर्षअघि नै उत्पादन दिने लक्ष्यसाथ ०६९ असारबाट सुरु भएको तल्लो मोदी जल वद्युत् आयोजनाबाट तत्काल उत्पादन तत्काल नहुने भएको छ। टनेल भत्र दे खएको समस्याका कारण ०७४ असार भत्रै उत्पादन सुरु गर्ने भनिए पनि २० मेगावाटको आयोजना उत्पादन मतिबारे अन्योल उत्पन्न भएको हो।

मानवीय तथा प्राकृतिक प्रतिकूलताका कारण उत्पादन मति एक वर्ष सर्ने दे खएको छ। भूकम्प, स्थानीयको अवरोधलगायत कारणले क्षति बेहोरेको आयोजनाले परीक्षणका क्रममा अर्को झन्झटिलो क्षति बेहोरेपछि उत्पादनबारे अन्योल बढेको हो। सबै काम सकेर परीक्षण उत्पादनका ला ग पानी पठाउने क्रममा टनेल चुहिएपछि आयोजना पक्ष मर्मतमा जुटेको छ। टनेलको धेरैजसो ठाउँमा पानी चुहिनै समस्या समाधान गर्न केही समय लाग्ने आयोजनाले बताएको छ, जसका कारण अब उत्पादन मति यही समयमा हुन्छ भनेर सार्वजनिक गर्न नसक्ने आयोजना प्रमुख पवनकुमार यादवको भनाइ छ। स्थानीयले आयोजनाको टनेल डजाइनकै क्रममा कमजोरी भएको दाबी गरेका छन्। आयोजना पक्षले भने डजाइनमा कुनै शंका नरहेको प्रस्ट्याएको छ।

‘डजाइन फेलको कुरा होइन। पछि पानी लक भएकाले समस्या दे खएको हो,’ यादवले भने, ‘काम गर्दै छौं। यसको एस्टिमेट निका लएको छैन।’ यसबाट आयोजनालाई हुने नोक्सानीबारे पनि मूल्यांकन भइरहेको छ।

निजी क्षेत्रको मोदी इनर्जी ल मटेडले निर्माण गरिरहेको टनेल परीक्षणका क्रममा पानी चुहिएपछि अहिले मर्मत भइरहेको छ। गत वैशाख अन्तिम साता परीक्षणका ला ग टनेलमा पानी पठाउँदा धेरै ठाउँबाट पानी चुहिएपछि सबै रोकेर मर्मत था लएको हो। मर्मतको काम सकेपछि गत का तक १० गते लक्ष्मीपूजाका दिन परीक्षण गर्ने योजना थयो। दोस्रो योजना पनि असफल भएपछि टनेलको सबै भागको गहन मर्मत थालेको हो। कम्पनीका अनुसार अ डट २ को पाँच सय मटर भत्रको टनेलमा पानी चुहिनै समस्या दे खएको छ। कडा चट्टान क्षेत्रका बीचबीचमा छिद्र रहेका कारण पानी चुहिनै समस्या दे खएको प्रा व धकले बताएका छन्।

अहिले चट्टानमा रहेका छिद्रहरूमा ग्राउन्डिङ गर्ने काम केही समय भत्रै सकेर परीक्षण उत्पादन थाल्ने आयोजनाका जनसम्पर्क अ धकृत सुरेन्द्र बेलबासेको भनाइ छ। पानी चुहिनै समस्या तत्कालका ला ग सामान्य लागे पनि आसपासमा भएको बस्ती र टनेल सँगसँगैको मध्यपहाडी

लोकमार्गको पोखरा-बागलुङ सडकखण्डमा आइपर्न सक्ने जो खमलाई ध्यानमा राखेर कं क्रेडिट र ग्राउन्डिङको काम भइरहेको उनले जानकारी दिए ।

कुस्मा नगरपालिका-७ चुवाको परादीस्थित पावर हाउसदेखि मोदी गाउँपालिकाको पातीचौरसम्म ४ हजार २ सय मटर लामो टनेल छ । साथै ए सएन इन्फ्रास्ट्रक्चर ल मटेडले सुरुङ निर्माणको काम सकेको थियो । वद्युत् आयोजनाको कम्पनीलाई जिम्मा नलगाउँदै टनेलमा समस्या देखिएका कारण मर्मतको जिम्मा पनि साथै ए सयन कम्पनीले नै लनुपर्ने आसय निर्माण कम्पनीको छ । तर यस वर्षमा कुनै कुरा नभएको प्रमुख यादवले बताए । 'काम भइरहेको छ । कसले गर्ने भन्ने कुरा अहिले नगर्ौं,' उनले भने । यसअघि पावर हाउसदेखि प्रसारण लाइनमा वद्युत् पठाउने तार काटिँदा पनि केही समय निर्माणमा ढिलाइ भएको थियो ।

परादीस्थित पावरहाउस नजिकैबाट मोदीको पारितर्फको प्रसारण लाइनको टावरमा पठाउने वद्युत्को तार करिब सात मटर नपुगेपछि कम्पनीलाई टाउको दुखाइ भएको थियो । आयोजनाले तारको दूरी नाप्ने इन्जिनियरको सानो कमजोरीले करिब चार महिना काम रोकेको थियो ।

श्रोत : अनलाइन खबर, २०७६/१०/७

होटलले घडेरी खन्दा मस्र्याइदी-स्यूचाटार प्रसारणलाइनको टावर जो खममा

७ माघ, काठमाडौं । मस्र्याइदी-स्यूचाटार १३२ केभी प्रसारणलाइनको २०५ नंम्बर टावर पहिरोको जो खममा परी ढल्ने अवस्थामा पुगेको छ ।

चतवनको इच्छाकामना गाउँपा लका-५को कुरिनटारस्थित मनकामना केबलकार जाने गेटको नजिकै रहेको जग्गा सम्याउँदा टावर नै ढल्ने अवस्थामा पुगेको हो ।

जग्गाधनी पशुराम घि मरेले पृथ्वी राजमार्गसँग जो डएको उक्त स्थानमा होटल खोल्न भरालो जग्गालाई खन्दा पहिरो गई त्यहाँभन्दा मा थ रहेको टावरको जगमा असर परी टावर नै ढल्ने जो खमयुक्त अवस्था दे खएको छ ।

मस्र्याइदी नदी बे सनमा निर्माण भएका जल वद्युत् आयोजनाको लगभग एक सय मेगावाट वद्युत् मस्र्याइदी-स्यूचाटार १३२ केभी प्रसारण लाइनमार्फत काठमाडौं आइरहेको छ ।

टावर ढलेमा काठमाडौं उपत्यकामा एकातर्फ मागअनुसार वद्युत् आपूर्ति गर्न नसकी वाध्यकारी लोडसे डड गर्नु अवस्था आउने छ भने अर्कोतर्फ जल वद्युत आयोजनाहरूबाट उत्पादित वद्युत् प्रवाह गर्न नसकी खेर फाल्नु पर्ने प्रा धकरणको दावी छ ।

नेपाल वद्युत प्रा धकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घि सडले लमजुडबाट आइतबार काठमाडौं फेकने क्रममा टावरको निरीक्षण गरी टावर ढल्ने जो खम बढेर गएकाले सुरक्षात्मक उपाय नअपनाइ खन्ने कार्य बन्द गर्न आग्रह गरे ।

‘ भरालो ज मनमा खन्दा पहिरो गइरहेको छ, त्यसलाई रोक्न सुरक्षात्मक उपाय अपनाइएको छैन, पानी पर्नासाथ पहिरो जान सुरु भई टावर नै ढल्न सक्ने अवस्था दे खएको छ’ कार्यकारी निर्देशक घि सडले जग्गाधनी घि मरेलाई टे लफोनमा भने, ‘जथाभावी खनिएकाले सुरक्षा पर्खाल लगाउँदासमेत

पहिरो रो कने अवस्था दे खँदैँन, टावर ढलेर यसबाट उत्पन्न हुने हानी नोक्सानीको जिम्मेवारी तपाईंले नै लनु पर्नेछ, टावर सार्दा लाग्ने सम्पूर्ण खर्च बेहोर्नु पर्ने छ ।’

जवाफमा घि मरेले यस्तो अवस्था आउला भनेर नसोचेको र होटल खोल्न बैकबाट ऋण लिएकाले आफू ढुब्ने अवस्थामा पुगी समस्यामा फसेको बताए ।

प्रा धकरणले गत वर्षको पुसमा घि मरेलाई पत्राचार गर्दै तलतिर रहेको जग्गा खन्दा टावर ढल्ने सम्भावना रहेकाले टावरलाई असर पर्ने कार्य रोक्न र सुरक्षात्मक उपाय अपनाउन आग्रह गरेको थियो । तर, खन्ने कार्य नरो कएको र सुरक्षात्मक उपाय पनि नअपनाइकाले टावर झनै जो खममा परेको हो ।

प्रा धकरणले मंगलबार पुनः पत्र पठाउँदै गत वर्ष गरिएको पत्राचार वपरीत खन्ने कार्य जारी राख्दा र सुरक्षात्मक कदम नचाल्दा टावर ढल्ने जो खम बढेकाले तत्काल खन्ने कार्य रोकी सुरक्षाका उपाय अपनाउन आग्रह गरेको छ ।

‘लगभग एक सय मेगावाट पावर आपूर्ति भई रहेको मुलुकको राजधानी केन्द्रित उक्त प्रसारण लाइनमा अवरोध उत्पन्न भएमा त्यसले ठूलो क्षति निम्त्याउने सक्ने र तपाईंबाट सर्जित अवस्थाको जिम्मेवार तपाईं स्वयम् हुने व्यहोरा पुनः स्मरण गराउँदै यथा सघ्न सुरक्षात्मक कार्य सम्पन्न गर्न गराउन जानकारी गराइन्छ’, प्रा धकरणले जग्गाधनी घि मरेलाई लेखेको पत्रमा उल्लेख छ ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/८

मल्टिफ्यूल सबस्टेसनमा पावर ट्रान्सफर्मर थपेर स्तराेन्नति

काठमाडौं। नेपाल वद्युत प्रा धकरणले माेरडकाे टंकी सनवारीस्थित ३३/११ केभी मल्टिफ्यूल सबस्टेसनमा पावर ट्रान्सफर्मर थपेर स्तराेन्नति गरेकाे छ । सञ्चालनमा रहेका तथा निर्माणाधीन उद्याेगकाे वद्युत माग व्यवस्थापन गर्न सबस्टेसनकाे स्तराेन्नति गरिएकाे हाे । सबस्टेसनकाे स्तराेन्नतिपछि लाेड दिएर चार्ज गरिएकाे छ ।

सबस्टेसनमा २०/२४ एम भएकाे पावर ट्रान्सफर्मर थपएकाे प्रा धकरण वराटनगर वतरण केन्द्र प्रमुख राजीव संहले बताए । उनका अनुसार नयाँ ट्रान्सफर्मर थपएपछि सबस्टेसनकाे क्षमता २४ एम भए पुगेकाे छ ।

‘सबस्टेसन ओभर लोड हुँदा उद्याेगहरूमा लाे भाेल्टेजकाे समस्या थयाे,’ उनले भने, ‘स्तराेन्नतिपछि वतरण प्रणालीमा सुधार भएकाे छ ।’ उनले टंकी सनवारी क्षेत्रमा नयाँ उद्याेगहरू खुल्ने क्रममा रहेकाले पनि आपूर्ति व्यवस्थापन मलाउन सबस्टेसनकाे क्षमता वस्तार गरिएकाे बताए ।

यसअघि सबस्टेसनमा ६/८ एम भएकाे ट्रान्सफर्मर थयाे । प्रा धकरणले वतरण प्रणाली सुधार गर्न देशभर सबस्टेसन तथा वतरण लाइन स्तराेन्नति गर्दै आएको छ ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०१६/१०/८

सनर्जी पावर कम्पनीकाे नाफा बढ्याे

काठमाडौं । सनर्जी पावर डेभलपमेन्ट कम्पनीले चालू वर्षमा ६ करोड ६८ लाख ११ हजार रुपैयाँ खुद नाफा कमाएको छ । कम्पनीले चालू वर्ष २०७६/७७ को दोस्रो त्रैमा सक अव धमा उक्त नाफा आर्जन गरेको हो ।

कम्पनीले आर्जन गरेको मुनाफा गत आव (२०७५/७६) को यही अव धकाे तुलनामा २ करोड ९४ लाख २४ हजार रुपैयाँ बढी हाे । कम्पनीले गत वर्ष दोस्रो त्रैमा सक स कँदा ३ करोड ७३ लाख ८६ हजार रुपैयाँ खुद नाफा कमाएको थयो ।

वद्युत बिक्रीबाट हुने आम्रदानी बढेसँगै सञ्चालन तथा अन्य खर्च नियन्त्रण गरिएकाले नाफामा सुधार भएको कम्पनीले जनाएकाे छ । कम्पनीकाे वद्युत बिक्रीबाट हुने आम्रदानी पनि गत वर्षको तुलनामा २ करोड १८ लाख २१ हजार रुपैयाँ बढेकाे छ ।

कम्पनीले दाेलखामा सञ्चालन त १० मेगावाटको स प्रड खोला जल वद्युत केन्द्रले उत्पादन गरेकाे वद्युत बिक्री गरी १३ करोड ५४ लाख ४२ हजार रुपैयाँ आम्रदानी गरेको छ । कम्पनीको चुक्ता पुँजी ७० करोड रुपैयाँ छ । पुस मसान्तसम्म कम्पनीको प्रतिसेयर नेटवर्थ ९९.८ रुपैयाँ रहेको छ ।

श्रोत : नागरिक, २०७६/१०/८

खलंगामा एक मेगावाटको सोलार प्लान्ट

जुम्ला- नियमन वदयुत आपुर्ति हुन नसक्दा वदयुतीय सामाग्री सञ्चालनमा समस्या आउन थालेपछि कर्णाली प्रदेश सरकारले जुम्लाको खलंगामा एक मेगावाटको सोलार प्लान्ट स्थापना गर्न थालेको छ।

सोलार प्लान्ट राख्नको लागि सबै तयारी भइसकेकाले ६ महिना भित्र खलंगामा वदयुत आपुर्ति भइसक्ने आन्तरिक मामला तथा कानूनमन्त्री नरेश भण्डारीले जानकारी दिए। उनले भने, 'जुम्ला लामो समयसम्म अध्याारोमा बस्यो। केही वैकल्पिक उपाय सोचिए तर त्यसबाट राहत प्रदान गर्न सकेन। वदयुत आपुर्तिको अल्पकालिन समाधानका लागि एक मेगावाटको सोलार प्लान्ट राख्न लागिएको हो। यो परियोजनाले जुम्ला झलमल्ल हुनेछ।' उनले यो प्लान्टले राष्ट्रिय प्रसारण लाइन नपुग्दासम्म नियमन रूपमा वदयुत आपुर्ति गर्ने बताए।

जुम्लाको खलंगालाई ६ महिना भित्र वदयुत आपुर्ति गर्न कर्णाली प्रदेशका मुख्यमन्त्री महेन्द्रबहादुर शाही, आन्तरिक मामला तथा कानूनमन्त्री नरेश भण्डारी, जिल्ला समन्वय समिति जुम्लाका प्रमुख लालबहादुर साकी, उत्पादक कम्पनी र वैकल्पिक उर्जाको इडसँग बसेर छलफल भइसकेको छ। वैकल्पिक उर्जाले सोलार प्लान्ट परियोजना जुम्लामा सञ्चालन गर्नका लागि तयार भइसकेको छ। ६० प्रतिशत अनुदान दिने, २० प्रतिशत सहूलयत कर्जा दिने र उत्पादकहरूले निर्माण गर्ने गरि प्रक्रिया अघि बढिसकेको छ।

सोलार प्लान्ट राख्नको लागि यसअघि प्राविधिक टोली पुगेर अध्ययन समेत गरेको थियो। वैकल्पिक उर्जाको टोली प्नः अध्ययन गर्न आउँदैछ, डिएपआर समेत बन्दैछ, कानूनमन्त्री भण्डारीले भने, 'जुम्ला उज्यालो बनाउने अभियान अघि बढिसकेको छ। अब धेरै दिन अध्याारोमा रहनेछैन।' जुम्लाबाट प्रतिनिधित्व गर्ने प्रतिनिधिसभा सांसद गजेन्द्रबहादुर महतले भने, 'सांसद विकास कोषको ५० लाख रुपैयाँमा खरिद गरेको डिएल प्लान्ट चलाउन सकेको छैन। वदयुत प्राविधिकरणले पठाएको डिएल प्लान्ट तथा वदयुत उत्पादनका साधन सबै थन्किएका छन्। यहाँका नागरिक अध्याारोमा जीवन चलाइराखेका छन्।'

कर्णाली प्रदेश सरकारले सोलार प्लान्टमा ब्याट्री राम्ररी राख्न उत्पादन कम्पनीहरुलाई सुझाव दिएको छ। आकारका हिसाबले सानो तर बढि पावर रिजर्भ गर्ने, यहाँको पर्यावरणीय रुपमा अनुकूल ब्याट्री ल्याउन सुझाव दिन्छौं, कानुनमन्त्री भण्डारीले थपे, 'मूल्यमा पनि छलफल गर्छौं, ब्याट्रीको गुणस्तरीयता हेर्छौं, बिजुली बिना अन्धकार झेल्नु परेको जनताको दुखेसोको सम्बोधन गर्न ला ग परेका छौं।'

जिल्ला समन्वय स मतिका प्रमुख लालबहादुर साकी सोलार प्लान्ट अध्ययनका लाग चनियाँ टोली जुम्ला पुगेर फ र्कसकेको बताउँछन्। उक्त टोलीमा शेखर गौल्छासहित सहभागी थए। उनीहरु सोलार प्लान्ट मार्फत जुम्ला झलमल्ल बनाउन आतुर छन्। सबै सामाग्री तयारी हालतमा राखेका छन्, उनले भने, ' वद्युत प्रा धकरण र वैकल्पीक उर्जाबीच सम्झौता हुने व तकै जुम्लामा ६ महिना भत्र निय मत वद्युत आपुर्ति तथा सोलार प्लान्टको कार्य सुरु भइसक्छ।'

सोलार प्लान्टमा निकै राम्रो वकास भइरहेको छ। यो सस्तो पनि छ, पत्रकार महेश नेपालीले भने, 'सोलार प्लान्टबाट बिजुली निकाल्नको ला ग ब्याट्री गुणस्तरको पाइरहेको छैन। यसमा ध्यान दिन कर्णाली प्रदेश सरकारलाई आग्रह छ।' वैकल्पीक उर्जाबाट प्रत्येक सामुदायीक वद्यालयमा आएका सोलारका ब्याट्री ड्यामेज भइसकेका छन्। नेपाली उत्पादनको ब्याट्रीमा समस्या आइरहेको छ।' सोलार प्लान्टबाट ६ महिना भत्र बिजुली बल्ने भएपछि स्थानीय खुसी छन्। यसअघि कर्णाली प्रदेशका मुख्यमन्त्री महेन्द्रबहादुर शाहीले खलंगामा आयोजित कृ ष महोत्सवलाई सम्बोधन गर्न आउदा खलंगको वद्युत समस्या समाधान गर्न सोलार प्लान्ट राख्ने आश्वासन दिएका थए।

योसँगै चुकेनी जल वद्युत आयोजनाको काम पनि तीब्र रुपमा च लरहेको छ। तिला गाउँपा लकामा पनि वद्युत निर्माणको काम भइरहेको छ। राष्ट्रिय प्रसारण लाइन जडानको काम पनि वद्युत प्रा धकरणले अघि बढाइसकेकोले आगामी दिनमा वद्युत आपुर्ति नहुने समस्या जुम्लाबासीले झेल्नु पर्नेछैन। जुम्लामा सोलार प्लान्टबाट तातोपानी गाउँपा लकाको डाँगीबाडमा वद्युत आपुर्ति भइरहेको छ। सँजा गाउँपा लकामा सौर्य उर्जा मार्फत वद्युत उत्पादनको काम भइरहेको छ।

अहिले चन्दननाथ नगरपा लकामा झण्डै ३ हजार सेवाग्राहीले निय मत रुपमा वद्युत सेवा पाउन सकेका छैनन्। वद्युत आपुर्ति हुन नसक्दा वद्युतीय काममा बाधा पुगेको छ। ब्यापारीले जेनेरेटर चलाएर र सोलारबाट वद्युतीय काम गरेको भन्दै ठग्न थालेका छन्।

श्रोत : बिजखबर, २०७६/१०/८

चाकुखोला आयोजनाबाट पुनः वद्युत उत्पादन शुरु, वद्युत लामोसाँघु सव-स्टेशनमार्फत राष्ट्रिय प्रशारणलाइनमा

काठमाडौं । बाढीपहिराबाट क्षतिग्रस्त भई बन्द रहेको ६.५ मेगावाट क्षमताको सन्धुपाल्चोकको चाकुखोला साना जल वद्युत् आयोजनामा मङ्गलबारदेखि पुनः उत्पादन शुरु भएको छ । हेडवक्स तयार हुन करिब चार महिना समय लाग्ने भएकाले अस्थायीरूपमा पानी 'डाइभर्ट' गरी उत्पादित वद्युत्लाई लामोसाँघु सव-स्टेशनमार्फत राष्ट्रिय प्रशारणलाइनमा जोडिएको आयोजनाका मेनेजर शोभाकान्त हमालले बताए । निजी क्षेत्रको ला फड बुद्ध प्रा लद्वारा भोटेकोशी गाउँपालिका वडा नं ४ र ५ को बिचमापर्ने चाकुखोलामा निर्मित तीन आयोजना गत असार २१ गते राति आएको बाढी र पहिराले क्षतिग्रस्त भई बन्द भएका थिए । त्यति बेलासँगै रहेको शवश्री हाइड्रोपावरको निर्माणाधीन आयोजनालाईसमेत क्षति पुगेको र दुई कामदारलाई बगाउनुका साथै दुई घाइते भएका थिए । एकजना कामदार अझै बेपत्ताकै अवस्थामा छन् । बाढी र पहिराले हेडवक्स, इन्टेक, ट्रान्समिशन, वद्युत् गृह, कर्मचारी आवास गृह, टेलरेश र स्वीचयार्ड समेतमा क्षति पुगेको थियो । उक्त आयोजनालाई २०७२ को वनाशकारी भूकम्प र २०७४ असार ३१ गतेको बाढी तथा पहिराले समेत क्षति पुर्‍याइ लामो समयसम्म उत्पादन बन्द भएको थियो । आयोजनाका मेनेजर हमालका अनुसार क्षतिग्रस्त आयोजना पुनःनिर्माण गर्न रु २० करोड भन्दा बढी लाग्ने अनुमान गरिएको छ । उक्त कम्पनीले त्यहाँ १.८ मेगावाटको मडडल चाकु, बिचको चाकुखोला तीन मेगावाट र तल्लो चाकु १.७५२ मेगावाटसहित तीन आयोजनाबाट कूल ६.५ मेगावाट वद्युत् उत्पादन हुँदै आइरहेको छ । रासस

श्रोत : अनलाइन खबर, २०७६/१०/८

अरुण तेस्रोको अपडेट : एक खर्ब भारतीय लगानी भित्रिँदै

८ माघ, काठमाडौं । भारतले संखुवासभाको मकालु गाउँपालिकामा बनाइरहेको अरुण-३ जल वद्युत परियोजनाको २५ प्रतिशत बढी निर्माणको काम स कएको छ । तर, अझै पनि आयोजनाले वतीय स्रोत व्यवस्थापन (फाइना सन्सयल क्लोजर) गर्न सकेको छैन । कम्पनीले लगानी जुटाउने काम अन्तिम तयारी भइरहेको दाबी गरेको छ ।

नेपालले यो परियोजनामा वतीय व्यवस्थापन गर्न पटक-पटक म्याद थप्दै आए पनि तो कएको समय भन्ने लगानी जुट्न सकेको छैन । सरकारले आयोजनालाई पछिल्लोपटक ०७४ का तक २७ गते ६ महिनाको समयसीमा दिएको थयो ।

सरकारले दिएको वतीय व्यवस्थापनको म्याद ०७५ वैशाखमा गुज्रिएको थयो । आयोजनाले कार्यस्थलमा निर्माणको काम फटाफटी अघि बढाएपछि बोर्डले म्याद थपको निर्णय नगरी लगानी जुटाउन समय दिँदै आएको छ ।

यो परियोजना भारत सरकारको स्वा मत्वमा रहेको सतलज जल वद्युत निगम (एसजे भएन) ले बनाउँदैछ । ९ सय मेगावाटको यो जल वद्युत परियोजना सन् २०२२ भन्ने सम्पन्न गर्ने लक्ष्य छ । हालसम्म परियोजनाले ईक्विटी (स्वपुँजी) बाटै काम गरिरहेको छ । जसका ला ग भारत सरकारले बजेटबाट नै रकम छुट्याएर खर्च गर्दै आएको छ ।

लगानी बोर्ड नेपालका अनुसार कम्पनीले आयोजनाको ला ग वतीय स्रोत टुंग्याइसकेको छ । लगानी स्वीकृतिका ला ग कम्पनीले राष्ट्र बैंकसँग अनुमति मागेको छ ।

बोर्डका प्रमुख कार्याकारी अ धकृत (सीईओ) महाप्रसाद अ धकारीले अबको केही हप्ता भन्ने कम्पनीको लगानी स्वीकृत हुन सक्ने बताए ।

कसले कति गर्दैछन् लगानी ?

उनका अनुसार अरुणमा करिब साढे १४ अर्ब नेपाली (९ अर्ब भारु) नेपाली बैंकले नै लगानी गर्ने भएका छन् । भारतीय कम्पनी सतलज जल वद्युत निगमले निर्माण गरिरहेको ९ सय मेगावाटको अरुण तेस्रोमा लगानी गर्ने सहमतिपत्रमा २०७५ चैत १६ मा नेपालका नबिल बैंक र एभरेष्ट बैंकले सम्झौता गरेका थिए ।

वदेशी लगानी भन्दाभन्दा मुख्य उद्देश्यसहित सरकारले आयोजना गरेको लगानी सम्मेलनको समापन समारोहमा वदेशी लगानीकै परियोजनामा एभरेष्ट बैंकले ८ अर्ब १२ करोड ६१ लाख र नबिल बैंकले ४ अर्ब ८७ करोड ५८ लाख रुपैयाँ ऋण दिने गरी सम्झौता भएको थियो ।

आयोजनाले करिब एक खर्ब १ अर्ब रुपैयाँ (६३ अर्ब भारु) भारतीय बैंकबाट जुटाएको सीईओ अ धकारीले जानकारी दिए । यो परियोजना निर्माणका लागि सन् २०११ मा १ खर्ब ४ अर्ब लागत अनुगमान गरिएकोमा आठ वर्ष पछि लागत बढेर १ खर्ब १६ अर्ब पुग्ने प्रक्षेपण गरिएको छ ।

सरकारले २०७४ साल मंसिर ९ गते परियोजना विकास सम्झौता (पीडीए) गरी यो जिम्मेवारी सतलजलाई दिएको थियो । नेपाल र भारतका प्रधानमन्त्रीले २०७५ बैसाख २९ गते नयादिल्लीमा स्वीच थचेर अरुण तेस्रो परियोजनाको संयुक्त शुभारम्भ गरेका थिए । अहिले आयोजनाको सुरुङ र बाँधको काम भइरहेको छ ।

अरुण तेस्रो आयोजनाबाट उत्पादन हुने कुल वद्युतको २१.९ प्रतिशत अर्थात् १९७.१ मेगावाट नेपाल सरकारले निःशुल्क पाउनेछ ।

प्रसारण लाइन बन्दै

आयोजनामा वद्युत प्रसारण लाइनको निर्माणको काम पनि भइरहेको छ । संखुवासभा, भोजपुर, खोटाङलगायत जिल्ला हुँदै प्रसारण लाइन महोत्तरीको ढल्केबरस्थित ४ सय केभीको राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जोडिने छ ।

नेपालले पाउने वद्युत ढलकेवरस्थित ४ सय केभी प्रशारण लाइनमार्फत वतरण हुनेछ । भारततर्फ लाने वद्युत पनि मुजफ्फरपुर प्रसारणलाइनमा जो डने छ ।

परियोजना निर्माणका ला ग १४ लाख ४२ हजार ७२७ घन मटर वालुवा, ४ लाख ५८ हजार ८ मेट्रिकटन समेन्ट र साढे ४८ हजार मेट्रिक टन स्टिल लाग्नेछ ।

यो आयोजनाका ला ग आयात गरिने समेन्ट, रड र स्टिलजन्य सामग्रीमा ५० प्रतिशत भन्सारमा छुट हुने व्यवस्था पीडीएममा छ ।

त्यस्तै, परियोजनामा ३००० हजार स्थानीयले रोजगारी र परियोजनाबाट प्रभावित परिवारले प्रतिमहिना ३० युनिट वद्युत निःशुल्क पाउनेछन् ।

आयोजनाबाट मकालु गाउँपालिका र च चला गाउँपालिका नुम, पावाखोला, दिदिङ, पाथीभरा, मकालु क्षेत्र प्रभावित हुनेछन् । आयोजनाले १२४ हेक्टर सरकारी वन जग्गाको प्रयोग गर्दैछ ।

सतलजले निर्माण सम्पन्न भएको २५ वर्ष सञ्चालन गरेर चालु अवस्थाको परियोजना नेपाल सरकारलाई हस्तान्तरण गर्नेछ ।

सतलजले व्यवसायिक उत्पादन सुरु भएपछि १० वर्षसम्म शतप्रतिशत र त्यसपछिको पाँच वर्ष ५० प्रतिशत आयकर छुट पाउने छ । यो आयोजनाबाट नेपालले २५ वर्षमा ३ खर्ब ४८ अर्ब रुपैयाँ राजस्व पाउने छ ।

श्रोत : क्यापिटल नेपाल, २०७६/१०/९

आम्दानी कम देखेर बैंकहरु जल वद्युतमा लगानी गर्न डराइरहेका

छन : ऊर्जा उद्यमी सुर्य अ धकारीसँगको वार्ता

सरकार दश बर्षमा १० हजार मेगावाट वद्युत् उत्पादन गर्ने महत्त्वकांक्षी लक्ष्यका साथ अघि बढेको छ । निजीक्षेत्र, वैदेशिक लगानी र जनताको सहभागी उक्त लक्ष्य हा सल गर्न चुनौती दे खन्छ । अहिले निजी क्षेत्रका २५ सय मेगावाट भन्दा बढिका आयोजना निर्माणाधीन अवस्थामा छन् । तर, पछिल्लो समय लगानीकर्ता जल वद्युत् भन्दा अन्य क्षेत्रमा लगानी गर्न आकर्षित भइरहेको दे खन्छ । सोहि कारण सेयर बजारमा जल वद्युत् कम्पनीहरुका सेयरहरु निकै कम मूल्यमा कारोबार भइरहेका छन् । जलबिद्युतले लगानीकर्तालाई चत बुझ्दो प्रतिफल नदिनुको कारण तथा आयोजनामा निर्माणमा दे खएका समस्यालगायतका बिषयमा ऊर्जा उद्यमी तथा इन्जिनियर सुर्य अ धकारीसँग क्यापिटल नेपालका हरिप्रसाद शर्माले गरेको कुराकानीको अंश :

निजी लगानीकर्ताहरुको आँखामा अहिलेको जल वद्युत् क्षेत्र कस्तो छ ?

निजी क्षेत्रको प्रत्यक्ष र स क्रय सहभा गता रहेको जल वद्युत् क्षेत्र समस्या पनि उस्तै छ । जलबिद्युतमा निजी क्षेत्रको सहभा गता भएपछि जसरी यो क्षेत्रले गति लनुपर्ने थयो त्यस्तो हुन सकेको छैन । अहिले २५ दे ख सय मेगावाटसम्मका आयोजनामा धेरैको रोजाइमा छ । वद्युत् रेट पनि त्यस्ता आयोजनाहरुका ला ग राम्रो छ । तर, साना जल वद्युत् कम्पनीको ला ग दिइएको रेट राम्रो छैन । यो क्षेत्रको सुधारका ला ग सरकारले नीतिगत रुपमा घोषणा गरेको कुरामा कमी कमजोरी दे खएको छ ।

निजी क्षेत्रले नै सुरुवाती चरण अघि बढाएका आयोजना अझै रुग्ण छन् । ती आयोजना अघि बढाइदिन सरकारसँग गुहार माग्नु पर्यो, यस्तो अवस्था कसरी आयो ?

हामी पाँच महिना रुग्ण आयोजनाका बिषयमा आन्दो लत भयौ । जल वद्युत् क्षेत्रमा राजनितिकरण हुने कारणले केही नकारात्मक कुराहरु पनि आउँछन् । राजनीतिक अस्थिरता, बन्द, हडताललगायतले साना आयोजना अघि बढ्न सकेनन् । हामीले नाकाबन्दी र बन्द बिर्सए पनि ती आयोजनाले

बिर्सेका छैनन् । तथापी, सार्वजनिक तथा सरकारी क्षेत्रबाट बनेका भन्दा निजी क्षेत्रबाट बनेका आयोजनाहरू एकदमै प्रभावकारी र समयमै बनेका थिए ।

शुरुवातमा हामीले जुन प्यारा मटरले आयोजना अघि बढायौं त्यो लागू भएन । निर्माण सामग्रीको मुल्य शुरुवाती अवस्थाबाट अहिलेसम्म आइपुग्दा ५/६ सय प्रतिशतले वृद्ध भयो । यसरी आयोजनालाई परेको समस्या मनन गर्दै हामीले जापनपत्र बुझाएका हौं । त्यसैलाई मध्यनजर गर्दै नेपाल वद्युत् प्राधकरणले बोर्डको सदस्यको संयोजकत्वमा एउटा कमीटी गठन गर्यो । अब उहाँहरूले केही गर्दै गर्नुहोला । अहिलेकै अवस्था रहिरह्यो भने आयोजना नचलाए हुन्छ । हामी सरकारलाई बुझाइदिन्छौं ।

नेपाल वद्युत् प्राधकरण, ऊर्जा मन्त्रालय र वद्युत् नियम आयोगले पनि आफ्नो सम्झौतामा भएका र सरकारले घोषणा गरेका निर्णयको दस्तावेजका आधारमा हाम्रा मागहरू सम्बोधन गर्न कोसिस गरेको देखिन्छ । सरकारले घोषणा गरेका कुराहरू पनि अहिलेसम्म कार्यान्वयन भएका छैनन् । नीतिगत निर्णय गर्ने क्षमताको कमीले कार्यान्वयन भएपनि निक्कै ढिला हुन्छ । ढिला हुनु पनि न्याय नदिनु नै हो ।

आयोजनालाई परेको समस्या मनन गर्दै हामीले जापनपत्र बुझाएका हौं । त्यसैलाई मध्यनजर गर्दै नेपाल वद्युत् प्राधकरणले बोर्डको सदस्यको संयोजकत्वमा एउटा कमीटी गठन गर्यो । अब उहाँहरूले केही गर्दै गर्नुहोला । अहिलेकै अवस्था रहिरह्यो भने आयोजना नचलाए हुन्छ । हामी सरकारलाई बुझाइदिन्छौं ।

त्यसपछि अर्को कमीटी सरकारले पनि गठन गर्यो । सरकारको कमीटीसँग हामी तीनपटक बैठकमा बस्यौं । यो क्षेत्रमा भएका समस्या र रुग्ण आयोजनाले भोग्नुपरेका प्रभाव पारेमा प्रशस्त छलफल भएका छन् । केही हप्ता भित्र यसको प्रतिवेदन आउने कुरा छ ।

बैंकङ क्षेत्रमा पनि यसले तरंग पैदा गरेको छ । हामीले औल्याएका ६ कारण देखाउदै बैंकले जल वद्युत् क्षेत्रमा लगानी गर्न निकै जोखिम देख्यो । प्राकृतिक कारण, ब्याजदरको उथलपुथल, पीपीए दर, प्रसारण लाइन निर्माण सुस्तलगायतका महत्वपूर्ण समस्याले बैंकको आम्दानीमा कमी आयो ।

यो सोचको भन्दा अत्याधिक कमी देखिएकोले बैंकले लगानी गर्न डराइरहेको छ । 'डुइङ बिजनेस' त परेको कुरा 'गोइङ कन्सन' को रूपमा पनि नरहँदा आफ्नो कमाइले आयोजना आफैँ बाँच्न कसकै रुग्ण भएका हुन् । यी आयोजनालाई सम्बोधन गर्न ऊर्जा मन्त्रालयले नेतृत्व लनु पर्छ । अर्थ मन्त्रालय जल वद्युत्को यस्तो अवस्थामा पूरै बेखबर भएर बसेको छ । अहिलेसम्म जेनेतेन जल वद्युत्

आयोजना च लरहेका छन् । तर, यहाँबाट अघि बढ्न स कदैन ।

सोहि समयमा सुरु भएका कतिपय जल वद्युत आयोजना सफल भएर आए । निजी क्षेत्रका यी आयोजनामात्रै रुग्ण कसरी भए ?

निजीक्षेत्रबाट अघि बढेको ८३ आयोजनामा ६६ स्वदेशी निजी लगानीबाट निर्माण भएका दे खयो । ६६ ओटामा पनि केही आयोजना रुग्ण छन् । अहिले रुग्ण आयोजनाको संख्या बढ्दै छ । अहिले रुग्णको संख्या ३७/३८ पुग्यो । पहिले व्यवसायी हामी रुग्ण भयौं भनेर बाहिर आउन सक्ने अवस्था थएन् । हामीले रुग्ण आयोजनाको समस्या बाहिर ल्याएपछि अरु पनि थ पएका हुन् । केही आयोजना भर्खर सुरु भएका छन् । ती आयोजनालाइ रुग्ण भन्न मल्दैन । कनभने ति आयोजनाले ब्याज नै तिर्नुपरेको छैन । ब्याज पूँजीकृत भएको छ । जब ब्याज साँवा तिर्नुपर्ने अवस्था आउँछ त्यतिखेर एक वर्षको वतीय अवस्था दे खन था लहाल्छ ।

कतिपय आयोजनारु निर्माणकै चरणमा रुग्ण भइसकेका छन् । हाम्रा आयोजनाभन्दा च लमे, भोटेकोशी, खम्ती लगायतका आयोजना रुग्ण छैनन् । केही पुराना र साना आयोजना पनि रुग्ण भएका छैनन् । ती आयोजनाले पनि दशौं बर्षसम्म थेगेर आए ।

पुराना आयोजनामा दिर्घकालीन रुपमा बैंकले कम व्याजमा लगानी गरेका छन् । त्यस्ता आयोजनाले धानेका होलान् । अर्को कुरा जहाँ प्रसारण आउटेज कमी छ, त्यो आयोजनालाइ खासै प्रभाव परेको दे खदैन । त्यस्तै डजाइनको दायरामा मा थल्लो स्तरका आयोजना सफल छन् । सुरुमा सरकारले क्यू ६५ मा आयोजनाको डजाइन गथ्यो । पछि क्यू ४५ र क्यू ४० मा डजाइन हुन था लयो । त्यसपछि समस्या आउन थाल्यो ।

ठूला आयोजनाभन्दा बढी 'कस्टली' हुँदा पनि सानाले आमदानी गर्न सकेको छैन । आयोजना रुग्ण हुनुमा सरकारको कागजी घोषणा, डजाइनमै समस्या, वतीय संरचनामा नीतिगत समस्या, ब्याजदर, बन, जग्गा, प्रसारण लाइन, पीपीए रेट जस्ता समस्या प्रमुख हुन् ।

अहिले हेर्नुहुन्छ भने क्यू ६५ मा डजाइन भएका आयोजना सफल भएका छन् । आयोजनाको ज इत क्षमता त बढ्यो तर, क्यू ४० मा डजाइन भएका आयोजनाहरु धेरै असफल छन् । सरकारले गर्ने अध्ययन र डजाइनको व धमै त्रुटि छ । ठूला आयोजनाभन्दा बढी 'कस्टली' हुँदा पनि सानाले आमदानी गर्न सकेको छैन । आयोजना रुग्ण हुनुमा सरकारको कागजी घोषणा, डजाइनमै समस्या, वतीय संरचनामा नीतिगत समस्या, ब्याजदर, बन, जग्गा, प्रसारण लाइन, पीपीए रेट जस्ता समस्या प्रमुख हुन् ।

अहिले रुग्ण भनिएका आयोजनाहरूले कर्जाको ब्याजलगायत अन्य खर्चहरू कसरी व्यवस्थापन गरिरहेका छन् ?

गत असोजसम्मको ववरण अनुसार रुग्ण जल वद्युत् आयोजनाको सावा ब्याज बापत तिर्नुपर्ने बक्यौता रकम ४४ करोड दे खयो । अहिलेसम्म त त्यो बढेर १ अर्ब पुगेको छ । तिर्नुपर्ने ब्याज र सावा हो । सञ्चालन खर्च त आफ्नो ठाउँमा छदै छ । प्रवद्र्धकले जेनतेन धानिरहेकै छन् । उत्पादनको कमी र उत्पादन गर्ने नसक्नुकै कारण यस्तो भएको हो । कतिपय आयोजनाहरू प्रसारण लाइन नबन्दा २०/३० प्रतिशतको क्षमतामा च लरहेका छन् । कतिपय आयोजनाहरू प्रसारण लाइन नबनेका कारण सम्पन्न हुन सकेका छैनन् ।

दोस्रो बजारमा अहिले जल वद्युत् कम्पनीको सेयर मुल्य घटिरहेको छ । जलबिद्युतमा लगानीकर्ताको आकर्षण कन कम भइरहेको छ ?

पहिले बैंक तथा बीमा कम्पनीमा लगानीकर्ताहरूको थयो । हाइड्रो आइसकेपछि लगानीकर्ताको आकर्षण यतातिर मो डयो । जलबिद्युतको अवस्था कागजमा मात्र राम्रो दे खयो, अध्ययन, डजाइन, उत्पादनलागत लगायतमा त्रुटी दे खयो । निर्माण सामग्रीको मुल्य र वद्युत्को खरिद मुल्य 'म्याच' हुन सकेको छैन । आयोजनाको लागत यति धेरै बढेको छ की अहिले राज्यले अध्ययन नै गरेको छैन ।

अहिलेका लगानीकर्ता कम्पनीको वतीय ववरण हेरेर लगानी गर्छन् । घाटाका कम्पनीमा लगानीकर्ता आउदैनन् । अहिले जल वद्युत् कम्पनीको सेयर मुल्य सय भन्दा कम छ । कुन जल वद्युत्ले २० प्रतिशत लाभांश दिन सकेको छ ? च लमेले अहिलेका निजी क्षेत्रका जल वद्युतको रेटभन्दा दोब्बर रेट पाइरहेको थयो । सोहि कारण उसले राम्रो लाभांस दिएको छ ।

च लमेको जति रेट पाँउने हो भने अहिलेका जल वद्युत् कम्पनीले १५/२० प्रतिशत लाभांश सजिलै दिन्छन् । अहिले २७ ओटा कम्पनीको वतीय ववरण हेर्ने हो भने कसैले पनि त्यो आयोजना चलाउने स्थिति छैन । अहिले हाइड्रोमा लगानीकर्तालाइ आकर्षण गर्ने केहि छैन । केही कम्पनीबाहेक सवैजसो घाटामा छन् । समग्रमा भन्नुपर्दा जल वद्युत् क्षेत्र अझैपनि लगानीयोग्य भएका छैनन् ।

सरकारले साना भोल्टेज अर्थात १३३, ३३ र ११ केभीका लाइनलाइ पनि सुधार गर्नुपर्छ । त्यसमा मन्त्रालयको चासो दे खदैन् । यता, बिजनेस गर्न र सामाजिक उत्तरदायित्व लएर बसेको संस्था बिद्युत प्रा धकरणले लाइन सुधार गर्न नसकवने बताउँछ । हाम्रा रुग्ण आयोजना पनि ३३ र ११

केभीमा जो डएका छन् । ती प्रसारण लाइन जीर्ण र अस्वस्थ छन् । यस्ता कारणले एक त उत्पादन पठाउन पाइएको छैन भने अर्कोतिर ट्रि पडले पावर हाउसलाइ मार परेको छ । जसले गर्दा सञ्चालन खर्च पनि बढाएको छ । सरकारले ऊर्जाक्षेत्रलाइ लगानीयोग्य मात्रै भन्यो वातावरण बनाउन सकेन् ।

अहिले २७ ओटा कम्पनीको वतीय ववरण हेर्ने हो भने कसैले पनि त्यो आयोजना चलाउने स्थिति छैन । अहिले हाइड्रोमा लगानीकर्तालाइ आकर्षण गर्ने केहि छैन । केही कम्पनीबाहेक सवैजसो घाटामा छन् । समग्रमा भन्नुपर्दा जल वद्युत् क्षेत्र अझैपनि लगानीयोग्य भएका छैनन् ।

वद्युत् ऐन स्वीकृतीको अन्तिम प्र क्रयामा छ । ऐन आएपछि त निजी क्षेत्रका अ धकांश समस्या समाधान होला नी ?

अहिले वद्युत् ऐन ड्राफ्ट भएर मन्त्रालयले स्वीकृत गरी क्याबिनेटमा पठाउने स्थितिमा छ । त्यो ऐनमा निजी क्षेत्रका समस्या सहजीकरण गर्ने कुनै कुरा ले खएको छैन । यदि यो भन्दा बढि आम्दानी गर्यो भने अकुंश लगाउँछु भनेको छ । आम्दानी गरेर खाँउ भन्न सक्या छैन । यो ठाँउमा असु वधा भयो मैले गर्दिछु भन्दैन । जिम्मा सवै ति महरुले नै लउँ तर, बढी आम्दानी गर्यो भने सरकारले अकुंश लगाउँछु भनेको छ । जग्गा प्राप्ती, प्रसारणलाइन निर्माण सहजीकरण र लाइसेन्स दिने कुरामा केही बोल्दैन ।

बन र वातावरण ऐन हेर्ने हो भने अहिले एउटा पनि आयोजना बन्न सक्दैन । हाम्रा ऐन नियमहरु आयोजना बनोस् भन्ने पक्षमा छैनन् । वद्युत् विकास वभागले दुइबर्षको ला ग दिन्छ । मानौं ५ मेगावाट भन्दा तलको जल वद्युत् आयोजनाका ला ग २० लाख रुपैयाँ लन्छ । अध्ययन गर्ने समय २ बर्षको अव ध तोक्छ । सो अव धमा वनले यो ऐन अनुसार मेरो क्षेत्रमा छिर्न दिन्न भन्छ । डेभलपरले त्यहाँ गएर सर्भे र अध्ययन गर्न पनि पाउँदैन । २ बर्ष त्यतिकै जान्छ ।

यस्तो समस्या अहिले ४०/५० ओटा आयोजनामा छन् । दुइबर्ष स कएपछि म्याद थप्न पर्यो भने प्रतिबर्ष बाँकी १० लाख रुपैयाँका दरले लाइसेन्सको म्याद बढाउनुपर्छ, त्यो पनि बढीमा ५ बर्षसम्म । सवै साइट क्लियरेन्स भएर पनि अध्ययन नगरेको हो भने त्यसलाइ दण्ड, जरिवाना गर्ने हो । जब त्यहाँ अध्ययन गर्न नै पाइदैन भने के गर्ने ? यसबारेमा सरकार र वभाग सुन्नेवाला छैन ।

श्रोत : क्यापिटल नेपाल, २०७६/१०/९

३०० बिजुली बस खरिदमा साझाको बिकल्प खोज्दै सरकार

काठमाडौं । वगत ४ महिनादेखि रोएको बिजुली बस खरिद प्रक्रियामा साझा यातायात ल मटेडबाहेक अन्य कम्पनीलाई जिम्मा दिने बिषयमा सरकारले छलफल अघि बढाएको छ । साझालाई नै पुनः बस खरिद गर्न दिने क मन्त्रालय वा अन्य कम्पनीमार्फत बस खरिद गर्ने भन्ने बिषयमा छलफल भइरहेको भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयका प्रवक्ता सरोजकुमार प्रधानले बताए ।

मन्त्रालयले आफैले नै बस खरिद गरी चलाउने क भन्ने बिषयमा छलफल भएको तर, टुङ्गो नलागेको उनले बताए । 'साझालाई नै पुनः खरिद गर्न दिने या मन्त्रालयले आफै बस खरिद गर्ने भन्ने बिषयमा छलफल भइरहेको छ' उनले भने, 'तर, यस्को टुङ्गो ला गसकेको छैन ।'

उनका अनुसार, बिजुली बस खरिद प्रक्रिया कसरी अघि बढाउने भनेर मन्त्रालयका सहस चवको संयोजकत्वमा एक स मति गठन भइ अध्ययन भइरहेको छ । सरकारले निर्दिष्ट गरेको 'स्पे स फकेसन' भन्दा बाहिर गरेर साझाले बस खरिद गर्ने निर्णय अघि बढाउन खोजेपछि भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयले गत असोज १ गते खरिद प्रक्रिया यथास्थितिमा राख्न पत्र पठाएको थियो । त्यसयता साझाले खरिदको कुनै पनि प्रक्रिया अघि बढाएको छैन ।

मन्त्रालयले औपचारिक रूपमा केही नभनेकाले खरिद प्रक्रिया यथावत रहेको साझा यातायात कम्पनीका अध्यक्ष कनकमणी दि क्षतले बताए । सरकारले वश्वास गरेर दिएको जिम्मेवारी साझाले पूरा गर्ने उनको तर्क छ । यसअघि साझाले काठमाडौं उपत्यकामा सञ्चालनमा ल्याएका बिजुली बस नचलेर अहिले ग्यारेजमा थन्किएका छन् ।

अहिले निजीक्षेत्रबाट सुन्दर यातायात प्रा लले ४ अाेटा बिजुली बस काठमाडौं उपत्यकामा चलाइरहेकाे छ ।

यसअघि सरकारले वश्वास गरेपछि अब भने बिजुली बस खरिद गर्ने साझाले पाउने कुरा सतप्रतिशत टुङ्गु भएको एक यातायात व्यवसायीले बताए । 'साझाले ३०० ओटा बिजुली बस कन्ने 'ट पक' करिव करिव समाप्त भइसक्यो' ती अ धकारीले भने, 'साझा यातायातले कुनै पनि हालमा बस खरिद गर्दैन । अहिलेलाइ य त बुङ्नुस ।'

अर्को एक अ धकारीले नेपालमा वद्युतीय बस सञ्चालनमा ठूलै समुहले अवरोध गरिरहेको बताए । उच्च पदस्थ दे ख पेद्रा लयम सवारी तथा यातायात कम्पनीका व्यवसायी समेत बिजुली बस नचलोस् भनेर श क्रय रुपमा खेल्न थालेको उनले बताए ।

प्रदेश ३ ले आफैं बिजुली बस कन्ने

लामो समयदे ख बस खरिद प्र क्रया अलपत्र बनेपछि प्रदेश नम्बर ३ सरकारले बिजुली बस खरिदका ला ग साझासँग गरेको सम्झौता खारेज गर्दै आफैं बिजुली बस खरिद गर्ने निष्कर्षमा पुगेको छ । उसले बिजुली बस खरिद गर्नका ला ग १० करोड रुपैयाँ दिने घोषणा गरेको थयो । अहिले प्रदेश सरकारले आफैले बिजुली बस खरिद गर्ने योजना बनाएको छ ।

त्यस्तै, काठमाडौं र ल लतपुर महानगरपा लकाले पनि सरकारले खरिद प्र क्रया रोकेको भन्दै आफुले पनि बिजुली बस खरिदमा गरिएको सम्झौता खारेज गरेका छन् ।

श्रोत : अञ्जलीपोष्ट, २०१६/१०/९

हतोत्साही लगानीकर्ता र आक्रामक ऊर्जामन्त्री

केही पनि नगर्ने, खा ल अड्काउने र वाधा नफुकाउने हो भने मन्त्री पदको गरिमा नै के रह्यो र ?

भारतमा थको चरम ऊर्जा निर्भरता कयौं दशकसम्म कायम रहने दे खन्छ। त्यसमा थ तीन-चार ठाउँबाट सीमापार प्रसारण लाइन सञ्चालनमा आएपछि नेपालले यहाँ आफ्नो उत्पादन गर्ने छाड्ने दिन पनि आउँदै छ। भारतबाट आइरहेकै छ, यहाँ कन दुःख गर्नुपन्यो भन्ने मान सकता राज्य सञ्चालक र ब्युरोक्याटहरूमा छ। यो मान सकताबाट उनीहरू मुक्त हुन सक्दैनन्। कसरी हुन्छ लगानीमा भाँजो हाल्न स कन्छ भन्ने चन्तनमा मात्र उनीहरू सी मत हुन्छन्। यो चन्तनको उपजस्वरूप अनेकखाले नीति, नियम र कार्य व ध बन्छन्। उदाहरणका ला ग १७ प्रतिशतभन्दा बढी लगानीको प्रतिफल (रिटर्न अन इक्विटी) दिनु हुँदैन भनेर नियम लगाइयो।

जहाँ आकर्षक प्रतिफल हुन्छ त्यहाँ लगानी हुन्छ, जुन साधारण नियम हो। युरोप, अमेरिका र जापानजस्ता देशमा प्रतिफल दर अत्यन्त न्यून हुन्छ। कारण त्यहाँ जो खमहरू सी मत हुन्छन्। हामीकहाँ ठीक उल्टो छ। जो खम धेरै छ। वतशास्त्रको सद्धान्तअनुसार पनि उच्च जो खम भएका ठाउँमा प्रतिफल पनि उच्चै हुन्छ। त्यही भएर अ लकति जो खम लएर पनि लगानी गर्न लगानीकर्ता तत्पर हुन्छन्। नाफारहित क्षेत्रमा निजी क्षेत्रको लगानी हुँदैन। त्यही भएर नाफा नआउने क्षेत्रमा राज्यको लगानी हुनुपर्छ भनिएको हो। कर्णाली राजमार्ग लगानीका दृष्टिले उपयुक्त हुँदैन भनेर वश्व बैंकले ऋण दिएन। ऋण नपाएपछि के कर्णालीमा राजमार्ग नै नबनाउने? त्यही भएर राज्य आफैले लगानी गरेर कर्णाली राजमार्ग बन्यो।

राज्यले जलाशययुक्तमा लगानी नगर्ने। पूर्ण जलाशयमा निजी आउनै नसक्ने। अर्धजलाशयमा आउन लागेका लगानीकर्ता रोक्ने। भारतबाट आयात हुने बिजुलीको परिमाण बढाइरहने। यो समाजवादी पथमा लम्किरहेको सरकारका ला गसमेत ठाडो चुनौती हो।

नेपालको जल वद्युत् सन्दर्भमा पूरै जिम्मा निजी क्षेत्रलाई दिइयो २०४८ सालदे ख। ज डत क्षमतामा राज्यको समानान्तर रूपमा निजी क्षेत्रले उत्पादन निर्माण पनि गरे। तर राज्यको आवश्यकता सम्बोधन गरी निजी क्षेत्र आउन सकेन र सक्दैन पनि। वश्वका कुनै पनि ठूला जलाशययुक्त

आयोजनामा निजी क्षेत्रले लगानी गरेका छैनन्। यो प्रकृतिको आयोजनामा उनीहरूले लगानी नै गर्न सक्दैनन्, चाहे बजार जतिसुकै सुनिश्चित भए पनि। त्यही भएर राज्य नै अघि सर्नुपर्छ भनिएको हो।

हामीकहाँ भने ठीक उल्टो छ। राज्यले गर्नुपर्ने काम निजी क्षेत्रको थाप्लोमा हा लएको छ। निजी क्षेत्रले गर्ने काम राज्यले गरिरहेको छ। उदाहरणका लागि जलाशययुक्त आयोजनामा राज्यले लगानी गर्नुपर्छ, निजी क्षेत्रलाई जिम्मा दिएका छौं। पश्चिम सेती, बूढीगण्डकी, तमोरजस्ता जलाशययुक्त आयोजना राज्यले बनाउनुपर्छ। यी तीनैवटा आयोजना निजी क्षेत्रलाई दिइयो। स्मकले १७ वर्षसम्म पश्चिम सेती बनाउन सकेन। बूढीगण्डकी चोर बाटोबाट चनियाँ कम्पनी गेजुवालाई दिइयो र तमोर पनि चनियाँ कम्पनीलाई। यी तीनवटै आयोजना निर्माणमा जान सक्दैन। यो फगत लाइसेन्स बेचबिखन गर्ने र क मसन कुम्ल्याउने उपक्रम मात्र हो। मन्त्रिपरिषद्कै निर्णय गरेर दिनेहरूलाई थाहा थियो क यसरी दिइएका आयोजना बन्दैन भन्ने। तर ती निर्णयकर्ताको एक मात्र सरोकार थियो— क मसन। आयोजना बन्ने-नबन्नेसँग उनीहरूलाई सरोकार र चासो हुने कुरै भएन। त्यही भएर एक से एक आकर्षक आयोजनाजति सबै निजी क्षेत्रको ओगटाइमा परेका छन्।

तत्कालीन अर्थमन्त्री वष्णुप्रसाद पौडेलले पेट्रो लयममा कर लगाएर बूढीगण्डकी बनाउने नीति ल्याए। उक्त नीतिअनुसार हालसम्म ३७ अर्ब १५ करोड रुपैयाँ उठिसकेको छ। प्रतिमहिना औसतमा एक अर्ब रुपैयाँ उठ्दो रहेछ। बूढीगण्डकीका नाममा पैसा उठाएर पेट्रोललाई कम्तीमा पनि प्रति लटर पाँच रुपैयाँ महँगो पारिएको छ। यो पैसा बूढीगण्डकी बनाउन होइन, मुआब्जा दिनका लागि 'उपयोग' भइरहेको छ। तर अचम्मको कुरो के छ भने बूढीगण्डकी बन्छ, बन्दैन कुनै पत्तो छैन। तर स्थानीय भूभा फयासँगको मलेमतोमा सस्तो जग्गालाई महँगो मूल्यमा भडाइएको छ।

हालसम्म २७ अर्ब रुपैयाँ मुआब्जा वतरण भइसकेको छ भने यो आर्थिक वर्षमा ४० अर्ब रुपैयाँ वतरण गरिने कार्यक्रम छ। यति पैसाले २३५ मेगावाटको नदीप्रवाहीवाला आयोजना बनाउन पुग्थ्यो। मुआब्जा र पुनर्वास गरी एक खर्ब रुपैयाँभन्दा बढी लाग्छ। भोलि जग्गा अधग्रहण गरिसकेपछि जग्गा बेच्नेहरूले राज्यलाई दिने छैनन् वर्षैंदेख भोगचलन गर्दै आएको भनेर। यसबाहेक आयोजना कुन ढाँचामा बनाउने, कसले लगानी जुटाउने भन्ने नै टुंगो छैन। जनताको ढाड सेकेर बटु लएको पैसाको यो चरम दुरुपयोग हो। पाँच वर्षअघि नै बूढीगण्डकीको लागत दुई सय ६० अर्ब रुपैयाँ भनिएको थियो। जति ढिला हुँदै जान्छ, यसको लागत पनि बढ्दै जान्छ र अन्ततः आयोजना नै लगानी अयोग्य हुन पुग्छ।

हिउँदमा पाँच सय मेगावाट बिजुली भारतबाट आइरहेको छ। बर्खामा स्वदेशी उत्पादन छेलोखेलो हुन्छ। तर हिउँदमा निजी क्षेत्रले एकतिहाइ मात्र उत्पादन गर्न सक्छ। जलाशययुक्त आयोजना

नबनाएसम्म आयातले निरन्तरता पाइ नै रहनेछ। भारतीय बिजुलीमै भर परिरहने हो भने जलाशययुक्त बनाउनै परेन। तर सरकारी मान सकताचाहिँ आयात गरेर लोडसे डड हटाएको गौरव मान्ने दे खन्छ। निजी क्षेत्रलाई जलाशयमा आकर्षित गर्न वद्युत् प्राधकरणले वद्युत् खरिद दर (पीपीए) को नीति पनि ल्यायो। सुक्खायाममा न्यूनतम ३५ प्रतिशत ऊर्जा उत्पादन गर्नेले प्रतियुनिट १२ रुपैयाँ ४० पैसा पाउने बन्दोबस्ती छ। जब क अन्य नदीप्रवाहीवालाले सुक्खायाममा प्रतियुनिट आठ रुपैयाँ ४० पैसा पाउँछन्। तुलनात्मक रूपमा जलाशययुक्तलाई महँगो दर दिइए पनि कन आएनन्। २०७४ वैशाख १४ दे ख जलाशययुक्तलाई पनि नयाँ दर दिने घोषणा भयो। तर सरकारी आयोजना (तनहुँ हाइड्रो) बाहेक अरुको पीपीए भएको छैन। यहीबाट प्रस्ट छ क जलाशययुक्तलाई प्रतियुनिट २० रुपैयाँ दिए पनि आउनेवाला छैन। यसैले बोध गराउँछ क जलाशयमा राज्य जाग्नुपर्छ भनेर।

यद्यपि ऊर्जा मन्त्रालयले अर्धजलाशय (पीआरओआर) को नीति नल्याएको भने होइन। ११ वटा आयोजनासँग करिब ९१० मेगावाटको यसखाले पीपीए भएको छ। यिनीहरूले सुक्खायाममा कम्तीमा ३५ प्रतिशत ऊर्जा उत्पादन गर्नेपर्छ। तर एकाएक १७ प्रतिशतभन्दा बढी प्रतिफल नपाउने नियम लागू गरियो। यस्तो नियमको भन्नी नियतचाहिँ लगानी नआओस् भन्ने थयो। लगानीकर्तालाई रातो गर्लेंचा ओछ्याएर उनीहरूका समस्या समाधान गर्नुपर्ने ठाउँमा आउन लागेका र सम्भावित लगानीकर्ताले हतोत्साही बनाउन के गर्नुपर्छ भन्ने चन्तन हावी छ। करिब २५० मेगावाटका आयोजनाका हकमा भने यो नियम फुकाइएको छैन। लागू गरेर अष्टेरोमा परेकालाई उद्धार गरेपछि बाँकीलाई पनि सल्टाउनुपर्ने होइन र?

राज्यका लाग सबै प्रवद्र्धक समान हुन्। ऊर्जामन्त्रीका नजरमा सबै लगानीकर्ता एकै हुन्। तर कोहीलाई लागू गरेर अड्काउने र कोहीलाई हटाउने यस्तो वभेद कन? प्रश्न स्वाभाविक छ। मन्त्रालय वा ऊर्जामन्त्रीले त लगानीकर्तालाई के गरिदियो भने सहज हुन्छ भनेर आफैले बोलाएर उनीहरूले झै लरहेका समस्या समाधान गर्नतिर पो लाग्नुपर्ने हो। प्राधकरणले चारचारपटक प्रस्ताव लैजाँदा पनि बोर्डबाट पारित नहुनुको कारण के हो? भन्ने बेलामा हामी लगानीकर्तालाई स्वागत गर्छौं भन्ने तर आएका लगानीकर्तालाई भगाउने नियत आफैमा सन्देहको घेरामा परेको छ।

सरकारले ठूलो काम गरें भनेर भन्नै पर्दैन। राहदानी, नागरिकता लन आम नागरिकलाई सहज छ क छैन त्यति हेरे पुग्छ। नागरिकता प्राप्त गर्ने संवैधानिक अधिकार हो नेपालीको। प्रमाण र कागजात पुग्दापुग्दै पनि अनेक दुःख र हैरानी दिने प्रवृत्तले सरकारको संस्कारलाई देखाउँछ भनेजस्तै जायज र वैध तवरले आएका लगानीकर्तालाई अनेक बहाना बनाएर दुःख दिनुको पछाडि मुख्यतया दुइटा कारण छन्- पहिलो, दुःख दिने प्रवृत्त र अर्को क मसनको लालच।

राज्यका नजरमा सबै नागरिक र लगानीकर्ता समान हुन्छन्। तर दुःख दिने नियत रा खदिएपछि त्यहाँ वभेद हुन्छ। प्रधानमन्त्री वा पार्टी अध्यक्षको सफारिस वा तोक भयो भने भटाभट काम हुन्छ। सबै नागरिकको पहुँच प्रधानमन्त्री र पार्टी अध्यक्षसम्म हुँदैन। त्यही पहुँच नपुगेकालाई पनि अन्याय नहोस् भनेर प्रणाली स्थापित गर्न खोजिएको हुन्छ। तर नियत खराब भएपछि प्रणालीले काम गर्दैन। सोर्सफोर्स भएका व्यापारी र उद्योगपतिहरूले नीति र कानून संशोधन गरीगरी आफ्नो दुनो सोझ्याएको देखाएकै हो। यस्तो राजनीतिक शक्ति नहुनेहरूको काम हुँदैन। त्यसका लागि गदाम चाहिन्छ। अब प्रश्न उठ्छ- प्राधिकरणको बोर्डबाट यति सामान्य कुरा पनि अल्झाउनुको पछाडको कारण के हो? अपेक्षा गरौं- यी दुवै कारणबाट प्रेरित भएर लगानीकर्तालाई दुःख दिइएको होइन।

राज्यले जलाशययुक्तमा लगानी नगर्ने। पूर्ण जलाशयमा निजी आउने नसक्ने। अर्धजलाशयमा आउन लागेका लगानीकर्ता रोक्ने। भारतबाट आयात हुने बिजुलीको परिमाण बढाइरहने। ऊर्जा मन्त्रालयमा यो प्रवृत्त देखायो। यो समाजवादी पथमा लम्किरहेको सरकारका लागि गसमेत ठाडो चुनौती हो। कनभने प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले 'समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली' को उद्घोष गर्नुभएको छ। यो उद्घोष भाषणले मात्र साकार हुँदैन। समृद्ध नेपाल हुनका लागि लगानी चाहिन्छ। जब लगानी हुन्छ, त्यसले अर्थतन्त्रमा प्रति क्रिया उत्पन्न गर्छ। रोजगार सर्जनादेखि उपभोग बढाउनेसम्म, राज्यलाई कर तिर्नेदेखि अर्थतन्त्रमा मूल्य अभिवृद्धि गर्नेसम्म। तब न मुलुक समृद्ध बन्छ।

यतिखेर रेमिट्यान्सका भरमा अर्थतन्त्र अडिएको छ। वदेशी मुद्रा आर्जनको अरु भरपर्दो स्रोत छैन। एक रुपैयाँ निर्यात गर्दा १५ रुपैयाँको आयात हुन्छ। अन्य उद्योगहरू लगानी अयोग्य बन्दै गइरहेका छन्। यो अवस्थामा हामीले केही गर्न सक्ने भनेकै जल वद्युत् उद्योगमा हो। त्यसमा पनि स्वदेशी लगानीलाई राज्यले संरक्षण र आरक्षण गर्नुपर्ने ठाउँमा भड्काउने काम मात्र भइरहेको छ। निजी क्षेत्रले राज्यले नै सम्बोधन गर्नुपर्ने मुद्दामा सघाउँछु भन्दा पनि उल्टै दुःख पाएका छन्। कम्तीमा यी दुई सय ५० मेगावाटका आयोजना तीन वर्ष भित्र आउँदा ४० अर्ब रुपैयाँभन्दा बढी लगानी हुन्छ। एक सय ४४ मेगावाटको कालीगण्डकी ए निर्माण हुँदा आर्थिक वृद्धिमा दुई प्रतिशतले बढोत्तरी भएको थियो। तसर्थ लगानीको वातावरण भाषणले बन्दैन। व्यवहार र कर्म पनि त्यहीअनुसारको हुनुपर्छ। ऊर्जामन्त्रीले लगानीकर्ता (लाइसेन्सवाला) को भेला डाकेर उनीहरूका समस्या र पीर-मर्का के के छन् बुझ्ने र तिनलाई तत्काल समाधान गर्ने परिपाटी बसाल्नुपर्छ। अनि मात्र ऊर्जा मन्त्रीको इज्जत बढ्छ। केही पनि नगर्ने, खाल अड्काउने र वाधा नफुकाउने हो भने मन्त्री पदको गरिमा नै के रहयो र? दुनियाँले मन्त्री र मन्त्रालयलाई कुन नजरले हेर्ने? अर्थमन्त्रीको जिम्मेवारी सफलतापूर्वक निर्वाह गरिसकेका हालका ऊर्जामन्त्री अलि आक्रामक हुन जरुरी देखाउँछ। तसर्थ प्रधानमन्त्री ओलीको सपना (समृद्ध नेपाल) साकार पार्न लगानीकर्तालाई हतोत्साही होइन उत्साही बनाउन आवश्यक छ।

श्रोत : राजधानी, २०१६/१०/९

सुनकोसी २ र ३ को स्थलगत अध्ययन : ठूला जल वद्युत् आयोजना सरकारको प्राथमिकतामा

काठमाडौं । सरकारले ठूला जल वद्युत् आयोजनालाई प्राथमिकतामा राखेको छ । मुलुकको औद्योगिकरण र व्यवसायीकरणका लागि आवश्यक वद्युत् देशभित्रै उत्पादन गर्ने लक्ष्यसहित सरकारले ठूला आयोजनामा ध्यान केन्द्रित गरेको हो । सरकारको १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट वद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य पूरा गर्न सुनकोसी-२ र सुनकोसी-३ लाई प्राथमिकतामा राखेको छ । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइमन्त्री वर्षमान पुन अनन्तले रामेछाप र काभ्रेको सीमानामा पर्ने जलाशययुक्त सुनकोसी-२ र सुनकोसी-३ आयोजनास्थलगत भ्रमण गरेका छन् । ऊर्जा क्षेत्र मुलुकको समृद्धिको आधार भएको मन्त्री पुनले स्पष्ट पारेका छन् ।

अपर तामाकोसीदेखि सुनकोसी-१, सुनकोसी-२, सुनकोसी-३ र कोसी उच्च बाँधमा निर्माण हुने विशाल इयाम भारतको कलकातासँग जोडेर पानीजहाज समेत चलाउन सक्ने मन्त्री पुनले बताए । मन्त्री पुनले भने 'कोसीमा निर्माण भइरहेका आयोजनाका कारण ठूलो इयाम बन्छ । त्यसलाई भारतको कलकातासँग जोडेर पानीजहाज ल्याउन सक्न्छ, त्यसो भयो भने हामी समुन्द्रमार्फत अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा प्रवेश गर्छौं ।'

सुनकोसी-२ र ३ को बहुआयामिक महत्त्वका आयोजना भएको भन्दै निर्माणमा सहयोग गर्ने मन्त्री पुनले स्थानीयलाई आग्रह गरेका छन् । आयोजना निर्माण गर्दा सरकारले प्रभावित परिवारलाई उचित मुआब्जा, रोजगारी पुनर्बास गराइने मन्त्री पुनले प्रतिबद्धता जनाए । सुनकोसी-३ को सम्भाव्यता अध्ययन आगामी मंसिरसम्म सक्ने र आयोजना बन्ने निश्चित भइसकेको छ । तर, सुनकोसी-२ को भने अध्ययनको काम जारी रहेको छ । सुनकोसी-२ मा घनाबस्ती पर्ने र धेरै क्षति हुने भएकाले आयोजना तुलनात्मक रूपले केही महँगो पर्ने मन्त्री पुनले बताए । सुनकोसी-३ बारे सन्धुली र रामेछापको सीमानामा पर्ने सन्धुलीको फकल गाउँपालिका च्याखुटारमा स्थानीयसँग मन्त्री पुनले छुट्टाछुट्टै अन्तरक्रियासमेत गरेका छन् । अन्तरक्रियामा प्रतिनिधि सभाका सदस्य गणेश पहाडी र पूर्वऊर्जा राज्यमन्त्री एवं नेकपा नेता सूर्यमान दोडले स्थानीयका तर्फबाट आयोजना निर्माणमा अवरोध नभई सहयोग हुने प्रतिबद्धता जनाए ।

बंगलादेशले लगानीका लागि इच्छा देखाएको सुनकोसी-३ को पहिचान तथा प्रारम्भिक अध्ययन जापानी सहयोग नियोग (जाइका) सन् १९८५ मै गरेको थियो । अध्ययनले सुनकोसी-३ का लागि साबिकको मदनकुडारी गाविसको पार्सेल नजिकैबाट १ सय ४० मटरको बाँध बनाएर ५३६ मेगावाट

वद्युत् उत्पादन गर्न सक्ने देखाएको छ । तर, वद्युत् विकास वभागले गरिरहेको पछिल्लो अध्ययनले सुनकोसी-३ बाट ६४० मेगावाट वद्युत् उत्पादन हुन सक्ने देखाएको छ । परामर्श दाता कम्पनी चीनको जेभी अफ सांघाई इन्भेस्टिगेसन, डजाइन एन्ड रिसर्च इन्स्टिच्युट (सीआईडीआरआई) र नेपालको इन्भाइरोमेन्ट एन्ड रिसोर्स म्यानेजमेन्ट कन्सल्ट्यान्ट प्रा लमार्फत २०७४ वैशाखदेखि अध्ययन भइरहेको छ । वद्युत् विकास वभागका महानिर्देशक नवीन संहले आगामी मंसिरसम्ममा अध्ययन सक्ने बताएका छन् । अध्ययनले बाँधस्थल लुभुघाटमा सार्दा आयोजना सस्तोमा बन्ने तथा बढी वद्युत् उत्पादन हुन सक्ने देखाएको छ । आयोजनाबाट वद्युत् उत्पादन वार्षिक २ दशमलव ४ अर्ब युनिट हुने संहले बताए । आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव अध्ययन मूल्यांकन (ईआईए) समेत सुरु भइसकेको छ ।

काभ्रेको तिमाल गाउँपालिका लुभुघाट र रामेछापको सुनापति गाउँपालिकाको सीमामा निर्माण हुने बाँधस्थलको उचाइ १ सय ६६ सय मटर र लम्बाइ ६ सय ५० मटर हुने आयोजनाले जनाएको छ । जलाशय करिब ३० कलो मटर लामो निर्माण हुने छ । ४ हजार २ सय हेक्टर जमन प्रयोग हुने आयोजनाबाट करिब १ हजार जनसंख्या पूर्णरूपमा वस्थापित हुनेछन् ।

त्यस्तै, बुधबारे स्थलगत अध्ययन गरेको सुनकोसी-२ को जडत क्षमता ९५० मेगावाट रहेको छ । आयोजनाको बाँध सन्धुली र रामेछापको समानामा पर्ने पुडुलेमा रहनेछ । करिब १ सय ६० मटर उचाइ र ४ सय ५० मटर लम्बाइको ड्याम निर्माण हुने आयोजनाले जनाएको छ । जलाशयको लम्बाइ ५३ कलो मटर लामो र ११ सय मटरको सुरुङ निर्माण गरी च्याखुटारमा वद्युत् गृह हुने भएको छ । ६ हजार ३ सय हेक्टर जलाशय क्षेत्र रहेको आयोजनाबाट सन्धुलीको खुर्कोट र रामेछाप सदरमुकाम मन्थली पूर्णरूपमा डुबानमा पर्छ ।

श्रोत : नागरिक, २०७६/१०/९

निर्माण अवरोध हटाउने प्रयास

काठमाडौं - मर्स्याङ्दी करिडोर २२० केभी डबल स कट वद्युत प्रसारण लाइन आयोजना निर्माणमा गोरखामा भइरहेको अवरोध हटाउन पहल सुरु गरिएको छ। आयोजनाको उदीपुर (लमजुङ)-मार्कीचोक (तनहुँ) खण्डअन्तर्गत गोरखाको पालुङटार नगरपालिकाको वडा नं ४ र ५ का बा सन्डाले रुट परिवर्तन माग गर्दै एक वर्ष अघिदेखि प्रसारण लाइन निर्माणमा अवरोध गर्दै आएका छन्।

नेपाल वद्युत प्राधकरणले सुरुमा मर्स्याङ्दी नदीको कनारै कनार प्रसारण लाइन निर्माणको डजाइन तयार गरेको थियो। तर, नागरिक उड्यन प्राधकरणले त्यहाँ लाइन निर्माण गरिएमा पालुङटार एयरपोर्टमा वमान उडान र अवतरण गर्न नसक्ने बताएपछि रुट परिवर्तन गरिएको थियो। प्राधकरणले एयरपोर्ट एवं प्रस्तावत स्मार्ट पालुङटार सटीलाई असर नपर्ने र सामाजिक तथा वातावरणीय क्षति कम हुने गरी वस्ती र जंगलको बीचबाट प्रसारण लाइनको नयाँ रुट तय गरेको छ। लमजुङको गरमबेंशीबाट पालुङटार नगरपालिकाको वडा नं ४ र ५ हुँदै मार्कीचोकतर्फ जाने ३७ कलो मटर लाइनको गरमबेंशी-पालुङटार ५.६ कलो मटर खण्डमा १६ वटा टावर निर्माण गर्नुपर्ने छ।

तर, पालुङटारका स्थानीयले प्रसारण लाइन बस्तीबाट छिराउन खोजिएको भन्दै रुटमा असहमति जनाउँदै आएका छन्। उदीपुर-मार्कीचोक खण्डमा लमजुङतर्फ भने कुनै समस्या छैन। लमजुङमा पर्ने टावर निर्माण सुरु गरिएको छ। 'गेम चेन्जर आयोजना'का रूपमा निर्माण सुरु गरिएको आयोजनामा अवरोध उत्पन्न भएपछि ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनको पहलमा गोरखाबाट प्रतिनिधिसभामा प्रतिनिधित्व गर्ने सांसद चुडामण खड्काको संयोजकत्वमा समन्वय समिति गठन गरिएको छ। समितिमा त्यस क्षेत्रका प्रदेश सभाका सांसद, नगरपालिकाका मेयर, उपमेयर, सहरी विकास मन्त्रालय लगायतका प्रतिनिधिरहेका छन्।

पूर्वप्रधामन्त्रीसमेत रहेका गोरखा-२ बाट प्रतिनिधिसभामा सांसद डा.बाबुराम भट्टराई, वद्युत प्राधकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसड, प्रदेश सभाका सांसद, नगरपालिकाका मेयर तथा उपमेयर, सहरी विकास मन्त्रालय र नागरिक उड्यन प्राधकरणका प्रतिनिधिलगायतले आयोजनाका प्रस्तावत रुटबारे पालुङटारमा स्थानीयसँग अन्तरक्रिया गर्नु भएको छ। पालुङटार वमानस्थल चल्न

व्यवधान नहुने र स्थानीयलाई पनि कम क्षति पुग्ने गरी प्रसारण लाइन निर्माण गरिनुपर्ने भट्टराईले बताए। 'प्रा व धक दृष्टिकोणमा सम्भव भएमा रुटको अरु वकल्पबारे पनि अध्ययन गरौं, सम्भव नै नहुने दे खएमा अहिले प्रस्ता वत रुटबाट पुग्ने क्षतिलाई कम गर्नेतर्फ सोचौं,' उनले भने, 'तर मासु पनि खाने रगत पनि नबगाउने भनेजस्तो विकास पनि चाहिने तर आफ्नो भने केही नगुमाउने भन्ने हुँदैन, यसो भन्न थाल्यौं भने यहाँ आएको विकास पनि गुमाउन सक्छौं त्यसैले थोरै गुमाएर धेरै लाभ लने गरी अगा ड बढौं ।'

कार्यकारी निर्देशक घि सडले राजनीतिक फाइदा बेफाइदाभन्दा पनि सामाजिक र वातावरणीय क्षति काम हुने गरी वस्तुत रूपमा प्रा व धक अध्ययन गरी रुट तय गरिएकाले निर्माणमा सहयोग गरिदिन स्थानीयलाई आग्रह गरे। 'एयरपोर्ट नचाहिने हो भने मर्स्याङ्दी नदीको कनारै कनार लैजाँदा धेरै सजिलो र टावर पनि कम बनाउनुपर्छ, त्यहाँबाट लैजाँदा एयरपोर्ट या प्रसारण लाइनमध्ये एक छाड्नुपर्ने दे खएपछि दुवै सञ्चालन हुनसक्ने व भन्न वकल्पमा थ छलफल गरी अहिलेको रुट नै उत्कृष्ट प्रा व धक वकल्पको रूपमा तय गरिएको हो,' उनले भने, 'तत्काल यो लाइनको निर्माण गर्न स कएन भने मर्स्याङ्दी नदी बे सनमा निर्माणाधीन जल वद्युत आयोजनाको वद्युत प्रवाह गर्न नसकी अबौं रुपैयाँ पेनाल्टी तिर्नुपर्ने संवेदनशील अवस्था छ, त्यसैले विकास वरोधी पनि हैन तर मेरो जग्गाबाट लाइन लैजान दिन्न भन्नु भएन, अहिले तय गरिएको रुटबाटै अझै कम क्षति हुने गरी लाइन निर्माण गरिने छ ।'

उनले स्मार्ट सटीको रूपमा विकास गर्न ला गएको पालुडटारमा वद्युत आपूर्तिलाई भरपर्दो र गुणस्तरीय बनाउन ठूलो क्षमताको सबस्टेसन बनाइदिन प्रा धकरण तयार रहेको समेत प्रतिबद्धता जनाए। वद्युत प्रसारण लाइनको रुट जताबाट लगे पनि स्मार्ट सटीलाई कुनै असर नपर्ने र स्मार्ट सटीको अपहरण नहुने प्रष्ट पादैँ सहरी विकास मन्त्रालयकी सहस चव सरिता मास्केले स्मार्ट सटीलाई धेरै वद्युत आवश्यक पर्ने भएकाले लाइनलाई अवसरका रूपमा प्रयोग गर्न आग्रह गरे। नागरिक उड्डयन प्रा धकरणका उपप्रबन्धक कृष्णप्रसाद पौडेलले पालुडटार एयरपोर्ट सञ्चालनमा ल्याउन चालू आ र्थक वर्षबाट स्तारोन्नति गर्न ला गएको जानकारी दिँदै मर्स्याङ्दी नदीको कनारै कनार प्रसारण लाइन निर्माण गरिएमा एयरपोर्ट चलाउन नस कने प्रष्ट पारे।

पालुडटार नगरपा लकाका मेयर दिपकबाबु कँडेल र उममेयर पम्फा बसेलले विकास नरो कने र जनतालाई पनि कम क्षति पुग्ने गरी प्रसारण लाइन निर्माण गरिनु पर्नेमा जोड दिए। यो लाइन एक वर्ष भन्ना निर्माण सक्ने लक्ष्य रा खएको छ। मर्स्याङ्दी नदी बे सनमा निर्माणाधीन र निर्माण

हुने जल वद्युत् आयोजनाको वद्युत प्रवाहका ला ग ११३ कलो मटर २२० केभी डबल स र्कट मर्स्याङ्दी करिडोर प्रसारण लाइन निर्माण गर्ने ला गएको हो। मनाङको धारापानीबाट सुरु हुने प्रसारण लाइन चतवनको भरतपुरस्थित न्यू भरतपुर सबस्टेसनमा पुगेर टुंगने छ। आयोजनाले धारापानी, खुदी, उदीपुर र न्यू भरतपुर २२० /१३२ /३३ केभी सबस्टेसनको निर्माण गर्ने छ। युरोपेली लगानी बैकको नौ करोड अमेरिकी डलर सहु लतपूर्ण ऋणमा आयोजनाको निर्माण भइरहेको हो।

श्रोत : जागरिक, २०७६/१०/९

फागुनको पहिलो साता भत्र लोड फलो टेस्टको तयारी

रसुवा - चीनसँगको अन्तर्देशीय प्रसारण लाइन निर्माणका लागि आगामी फागुनको पहिलो साता भत्र लोड फलो टेस्ट हुने भएको छ। एक महिना भत्र परीक्षण गर्ने गरी अध्ययनको काम सुरु गरिएको रातमाटे-रसुवागढी-केरुङ चार सय केभी प्रसारण लाइन आयोजनाले जनाएको छ। दुवै देशले अध्ययनको काम सुरु गरेको आयोजना प्रमुख कोमलनाथ आत्रेयले बताए। 'प्राक्कृत टोलीले नेपालभरिको सबै प्रवाह हेरेर सुरुमा कति मेगावाटसम्म फलो गर्न सक्छ भनेर हेर्छ', उनले भने, 'सुरुमा दुई हजार मेगावाट वद्युत फलो गर्ने योजना छ।'

लोड फलो टेस्ट भएपछि सोही अनुसारको सबस्टेसनको डिजाइन बन्छ। अनि त्यही कालमा उपकरण आयात गरिन्छ। अहिले नेपालको नेपाल वद्युत प्राक्कृतण नेपालतर्फ र चीनको स्टेट ग्रिड अफ चाइनाले चीनतर्फ लोड फलोको स्टडी गरिरहेका छन्। दुवै देशतर्फ स्टडी सकिएपछि संयुक्त रूपमा टेस्ट गरिने छ। टेस्टको काम सकिएपछि दुवैले संयुक्त रूपमा वस्तुतः परियोजना प्रतिवेदन (डिपआर) निर्माण गर्ने छन्। प्रसारण लाइनमा पाँच हजार मेगावाट वद्युत प्रवाह हुने आयोजनाले जनाएको छ। प्रसारण लाइन निर्माण भएपछि नेपालमा उत्पादन भएको वद्युत चीनले खरिद गर्ने छ। यो चीनसँगको पहिलो अन्तर्देशीय प्रसारण लाइन हो। प्रसारण लाइन निर्माण भएमा नेपालले बंगलादेशलाई समेत वद्युत बेच्न सक्ने छ।

नेपालतर्फ चार सय केभी डबल सर्किट र चीनतर्फ पाँच सय केभी डबल सर्किट लाइन हुने आयोजनाले जनाएको छ। चीनको केरुङदेखि नेपालको रातमाटेसम्म निर्माण हुने आयोजनाको प्र-फिजिबिलिटी अध्ययन सकिएको छ। प्रसारण लाइन पाँच हजार मेगावाट क्षमताको हुने छ। यो प्रसारण लाइनमा दुई सय १४ वटा टावर रहने छन्। सम्भाव्यता अध्ययन तथा वातावरणीय अध्ययनको काम दुई वर्ष भत्र सक्नुपर्ने आयोजना प्रमुख कोमलनाथ आत्रेयले बताए। सम्भाव्यता अध्ययनको ड्राफ्ट रिपोर्ट २०७५ चैत ३ गते पेस भएको थियो ।

अध्ययन प्रतिवेदनमा टावर संख्या, टावर राख्ने स्थान, खोला क्षेत्र, निकुञ्ज क्षेत्र, आवश्यक पर्ने जग्गा, घुमाउन पर्ने ठाउँलगायत जानकारी समेटिएको छ। नेपालतर्फ रातमाटेमा सबस्टेसन रहने छन् भने चीनतर्फ तिब्बतस्थित जिलोङ काउन्टीमा सबस्टेसन राख्ने छन्। रसुवागढी नाकादेखि

रातमाटेसम्मको प्रसारणको दूरी ७० किलो मटर रहेको छ। अन्तर्देशीय प्रसारण लाइन ६ वर्ष भित्र सक्ने लक्ष्य राखिएको छ। नेपाल वद्युत प्राधकरण अन्तर्गत रहेको आयोजना विकास वभागले काम गरिरहेको छ।

यो चीनसँगको पहिलो अन्तर्देशीय प्रसारण लाइन हो। भारतसँग भने ११ स्थानमा प्रसारण लाइन जोडस कएको छ। चीन सरकारले बेल्ट एन्ड रोड इनिसेटिभअन्तर्गत सन् २०३० सम्ममा सातवटै महादेशमा प्रसारण लाइन वस्तार गर्ने नीति लएको छ। चीन र नेपालबीच प्रसारण लाइन जोडएपछि यसले भारत तथा मध्य ए सयाली मुलुकलाई समेत जोडने छ। वद्युतीय रेल आएमा प्रसारण लाइनको दूरी पनि बढ्ने छ। ७० किलो मटर दूरी रहेको लाइन काठमाडौं लैजाँदा एक सय पाँच किलो मटर हुन्छ।

श्रोत : कारोबार, २०७६/१०/९

सुनकोसी तेस्रो अब ६४० मेगावाट

उपत्यकाबाट नजिकको दूरीमा पर्ने काभ्रे र रामेछापको बीचमा निर्माण हुने सुनकोसी तेस्रो जलाशययुक्त जल वद्युत् आयोजनाका क्षमता बढेर ६४० मेगावाट पुग्ने अध्ययनले देखाएको छ । सन् १९८५ मा जापानी सहयोग नियोग (जाइका) ले पहिचान गरेको सो परियोजनाको क्षमता ५३६ मेगावाट रहेकोमा वद्युत् विकास वभागले गरेको अध्ययनले ६४० मेगावाट पुग्ने अध्ययनले देखाएको हो । जाइकाले गरेको अध्ययनले तत्कालीन पाँच विकास क्षेत्रबाट पहिचान भएका १० उत्कृष्ट जलाशययुक्त आयोजनामध्ये सुनकोसी तेस्रो पनि एक हो । उपत्यकाबाट ६० कलो मटरको दूरीमा रहेको आयोजनाबाट उत्पादित वद्युत् राजधानीका साथै न कजै रहेको ढल्केबर-मुजुजफरपुर प्रसारण लाइनमार्फत छिमेकी राष्ट्रमा पनि समेत सजिलै प्रसारण गर्न सक्ने भएकोले सुनकोसीलाई आकर्षक आयोजनाको रूपमा हेरिएको छ ।

काभ्रेको तिमाल गाउँपालिका लुभुघाट र रामेछापको सोनापाती गाउँपालिकाको सीमामा निर्माण हुने आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन परामर्श दाता कम्पनी चीनको जेभी अफ सांघाई इन्भेष्टिगेसन, डजाइन एण्ड ससर्च इन्ष्टिच्युट (सीआइडीआरआई) र नेपालको इन्भायोर्मेन्ट एण्ड रिसोर्स म्यानेजमेन्ट कन्सल्ट्यान्ट प्रा लमार्फत २०७४ वैशाखदेखि अध्ययन भइरहेको छ । आगामी मंसिरसम्म सम्भाव्यता अध्ययन सकेर त्यसपछि यसको वस्तुतः आयोजना प्रतिवेदन (डीपीआर) गर्ने लक्ष्य राखिएको छ ।

सुरुमा १ सय ४० मटरको बाँध हुने र ५३६ मेगावाट वद्युत् उत्पादन गर्न सक्ने देखाएपनि पछिल्लो अध्ययनले १ सय ६६ सय मटर उचाई र ६ सय ५० मटर लम्बाइको ड्याम निर्माण हुने तथा ६४० मेगावाट उत्पादन हुने देखाएको वभागले जनाएको छ । वभागका महानिर्देशक नवीन सिंहले आगामी मंसिरसम्म अध्ययन सक्ने तथा अध्ययनले बाँधस्थल लुभुघाटमा सार्दा आयोजना सस्तोमा बन्ने तथा बढी वद्युत् उत्पादन हुन सक्ने देखाएको जानकारी दिए । “वार्षिक वद्युत् उत्पादन वार्षिक २.४ अर्ब युनिट हुने देखाएको छ,” उनले भने, “अन्य जलाशययुक्त आयोजनाको तुलनामा सस्तो पनि हुन्छ ।”

वभागका अनुसार आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव अध्ययन मूल्याङ्कन (ईआईए) समेत सुरु भइसकेको छ । करिब ३० कलो मटर लामो जलाशय निर्माण हुने आयोजनाबाट आयोजनाबाट करिब १ हजार जनसंख्या पूर्ण रूपमा वस्था पत हुनेछन् भने आयोजनाका लागि ४ हजार २ सय

हेक्टर ज मन प्रयोग हुनेछ । आयोजनाले काभ्रेको दोलालघाट बजार पूरै डुबानका साथै भोटेकोसीतर्फको चेहेरे तथा इन्द्रावतीतर्फको सपाघाटसम्म डुबानमा पर्नेछ । तिमाल गाउँपा लका-९ तिब्रेटारमा वद्युत् गृह निर्माण हुने आयोजनाको लागत डेढ खर्ब अनुमान गरिएको छ । निर्माण सम्पन्न भएपछि आयोजना सम्पन्न भएपछि कोसीपारि, तिमालका क्षेत्र सेटलाइट सहरको रूपमा विकास हुने सम्भावना छ । ऋयाफिटड, फ सड, सुन्दर होटलहरू निर्माणलगायत गरेर तिमाल, कोसीपारि र दोलालघाट क्षेत्रलाई पर्यटकीय स्थलका रूपमा विकास गर्न सक्ने प्रशस्त सम्भावना छ ।

आयोजनाको अवलोकनका लागि आयोजना निर्माणस्थल पुगेका ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले हालसम्म निर्माण अघि बढेका जलाशययुक्त आयोजनाहरूमध्ये सुनकोसी तेस्रो सबैभन्दा सस्तो हुने दाबी गरे । “सुनकोसी-३ को सम्भाव्यता अध्ययन आगामी मंसिरसम्म सकने र उक्त आयोजना बन्ने निश्चित भइसकेको छ,” उनले भने, “अरु जलाशययुक्त आयोजनाको तुलनामा यो सस्तो पनि छ ।”

सुनकोसी-२ र ३ को बहुआया मक महत्व रहेको र ती आयोजना निर्माण हुँदा मुलुकलाई मात्र फाइदा पुग्ने नभई स्थानीयको जीवनस्तर माथ उठ्ने भएकाले सहयोग गर्न आग्रह गरे । आयोजना निर्माण गर्दा सरकारले घर तथा खेतीयोग्य जमन गुमाउने परिवारलाई उचित मुआब्जा दिने, रोजगारीमा स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइने तथा उचित पुनर्वास गराइने प्रतिबद्धता पनि मन्त्री पुनले जनाए ।

सुनकोसी तेस्रो कुन मोडा लटीमा बनाउने भन्ने टुंगो लागिसकेको छैन तर आयोजनामा वगलादेशले भने चासो दिईसकेको छ । वभागका महानिर्देशक संहले बंगलादेशले सुनकोसी-३ मा लगानीका लागि इच्छा देखाएको जानकारी दिए ।

सुनकोसी तेस्रोसँगै वभागले सुनकोसी दोस्रोको पनि सम्भाव्यता अध्ययन बढाएको छ । सुरुमा १११० मेगावाट वद्युत् क्षमता रहेको सुनकोसी-२ को जडत क्षमता अध्ययनले ९५० मेगावाट देखाएको छ । बाँधस्थल सन्धुली र रामेछापको सीमानामा पर्ने पुडुलेमा रहने आयोजनाबाट सन्धुलीको खुर्कोट र रामेछाप सदरमुकाम मन्थली पूर्णरूपमा डुबानमा पर्ने अध्ययनले देखाएको छ । करिब १ सय ६० मटर उचाई र ४ सय ५० मटर लम्बाइको ड्याम निर्माण हुने आयोजनाको जलासयको लम्बाइ ५३ कलो मटर हुनेछ । यस्तै ११ सय मटरको सुरङ निर्माण गरी च्याखुटारमा वद्युत् गृह बन्नेछ । जलासयको क्षेत्र घर, बस्ती र खोला बगर गरेर ६ हजार ३ सय हेक्टर हुनेछ । आयोजनाबाट करिब २५ प्रतिशत वीपी राजमार्ग डुबनेछ ।

सुनकोसी-२ मा घनाबस्ती पर्ने र क्षति धेरै हुने भएकाले आयोजना तुलनात्मक रूपले केही महंगो पर्न सक्ने मन्त्री दे खएको मन्त्री पुनले बताए । “सुनकोसी-२ मा धेरै बस्ती र त्यसमा पनि बजार क्षेत्र पर्छ । त्यसकारण सुनकोसी-३ भन्दा केही महंगो पर्न जान्छ,” मन्त्री पुनले भने, “लगानीभन्दा कम प्रतिफल आउने र घाटा हुने अवस्थामा सरकारले लगानी गर्दैन, तर, मुलुकलाई र स्थानीयलाई पनि फाइदा हुने दे खयो भने प्रधानमन्त्री र शीर्ष नेतृत्वसमेत बसेर त्यसबारे निर्णय हुन्छ ।”

सुनकोसी-३ बारे बाँधस्थल लुभुघाट र सुनकोसी-२ का वषयमा सन्धुली र रामेछापको सीमानामा पर्ने सन्धुलीको फकल गाउँपा लका च्याखुटारमा पुगेका मन्त्री पुनले स्थानीयसँग छुट्टाछुट्टै अन्तर क्रया पनि गरेका थए । कार्यक्रममा प्रतिनि धसभाका सदस्य गणेश पहाडी र पूर्व उर्जाराज्यमन्त्री सूर्यमान दोडले स्थानीयका तर्फबाट आयोजना निर्माणमा अवरोध नभई सहयोग हुने प्रतिबद्धता जनाएका थए ।

पानी जहाजको पनि सम्भावना

अपर तामाकोसीदे ख सुनकोसी-१, सुनकोसी-२, सुनकोसी-३ र कोसी उच्चबाँधमा निर्माण हुने वशाल इयाम भारतको कलकातासँग जोडेर पानीजहाज समेत चलाउन स कने मन्त्री पुनले बताए । “कोसीमा निर्माण भइरहेका र भ वषयमा निर्माण गर्न स कने आयोजनाका कारण ठूलो इयाम बन्छ । त्यसलाई भारतको कलतासँग जोडेर पानीजहाज ल्याउन स कन्छ,” मन्त्री पुनले भने, “त्यसो भयो भने हामी समुन्द्रमार्फत अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा प्रवेश गर्छौं ।” सन् १९८४ मा समेत सुनकोसीमा पानी जहाजको सम्भावनाबारे अध्ययन भएको थयो तर त्यसपछि अध्ययन भएको छैन ।

श्रोत : क्यापिटल नेपाल, २०७६/१०/९

टीबीएम प्रयोग हुने सुनकोशी-मरिन डाइभर्सन 'राष्ट्रिय गौरवको' आयोजना

९ माघ, काठमाडौं । सरकारले सुनकोशी-मरिन डाइभर्सन (नदी पथान्तरण) बहुउद्देश्यीय आयोजनालाई राष्ट्रिय गौरवको आयोजनाका रूपमा अघि बढाउने निर्णय गरेको छ । गत सोमबार मन्त्रिपरिषद बैठकले आयोजनाको स्रोत सुनिश्चित गरेर शीघ्र कार्यान्वयन गर्ने निर्णय गरेको छ ।

आयोजनालाई 'राष्ट्रिय गौरवको आयोजना'मा समावेश गर्ने घोषणा चालु आर्थिक वर्षको बजेटमै भएको थियो ।

यो आयोजनाका लागि पूर्वतयारीहरू लगभग सकिएको छ । तर बजेटको स्रोत जुटिनसक्दा आयोजनाको निर्माण अघि बढाउन समस्या पर्दै आएको छ ।

वभागका महानिर्देशक मधुकर राजभण्डारीले आफूहरू आयोजनाका लागि बजेटको स्रोत सुनिश्चितताको पखाईमा रहेको बताए । सरकारले स्रोत सुनिश्चित गर्नासाथ टेन्डरमा जान सक्ने उनको भनाइ छ ।

'तत्कालै स्रोत सुनिश्चित भए आगामी वैशाखबाट काम थाल्न सक्नेछ,' राजभण्डारीले भने, 'अर्थ मन्त्रालयले आयोजनाको लागि स्रोत व्यवस्थापन गर्दैछ ।'

यो आयोजना मुख्य रूपमा सँचाइमा केन्द्रित छ । तर, पानी डाइभर्सन गर्दा वजुली पनि उत्पादन हुने भएकाले यसलाई बहुउद्देश्यीय आयोजना भनिएको हो ।

ऊर्जामन्त्री वर्षमान पुनले आयोजना अघि बढाउन मन्त्रालयमा आएदेखि नै पहल गरेका थिए । उनले यो आयोजनालाई २ नम्बर प्रदेशको कृषि क्षेत्र सुधारको अभियान रूपमा ब्याख्या गर्दै आएका

छन् । प्रदेश-३ को जलस्रोतलाई २ नम्बर प्रदेशमा पुऱ्याएर कृ ष उत्पादन बढाउन आयोजना फलदायी हुने दाबी सरकारको छ ।

कसरी बन्छ आयोजना ?

करिब ४६ अर्ब लागतको यो आयोजना निर्माणका ला ग सुरुडमार्गको डजाइन स कएको छ । अहिले बाँधस्थलको डजाइनको पुनरावलोकन भइरहेको छ । यो आयोजनाका ला ग सुनकोशीबाट मरिनसम्म १३ कलो मटरको सुरुड निर्माण गर्नुपर्नेछ ।

तामाकोशी र सुनकोशी म सने स्थानभन्दा ७ सय मटर तल बाँध बाँधेर सुनकोशीको पानी सुरुडमार्फत मरिनमा खसा लनेछ । मरिनको पानी बागमतीमा पुग्ने छ र बागमती सँचाइ आयोजनामार्फत थप एक लाख २२ हजार हेक्टर क्षेत्रफलमा सँचाइ सु वधा पुऱ्याउन स कनेछ । मरिनमा खसेको पानी ४० कलो मटर तल बागमती नदीमा बाँ धएको बाँधमा पुगेर सँचाइ नहरमा ल गनेछ ।

मरिनमा पानी खसाल्दा वद्युत गृह पनि बनाएर २९ मेगावाट बिजुली उत्पादन गर्ने योजना छ । आयोजनाबाट उत्पादित वजुली रािष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जो डनेछ । यो आयोजना बनेपछि सुनकोशीको ६४ क्युबिक मटर प्रतिकेन्ड पानी मरिनमा झर्नेछ ।

सरकारले चालु आ र्थक वर्षको बजेटमा यो आयोजनाका ला ग २ अर्ब ८ करोड बजेट छुट्याइएको छ ।

मध्य तराईका बारा, रौतहट, महोत्तरी र सर्लाही जिल्लाका सुख्खा ज मनमा सँचाइ सु वधा दिने गरी यो डाइभर्सन आयोजना निर्माण गर्न ला गएको महानिर्देशक राजभण्डारीले बताए ।

आयोजनाले पावरहाउस बन्ने मरिनतर्फको जग्गाको मुआब्जाका ला ग २६ करोड खर्च लाग्ने बताएको छ । मुआब्जा रकम तोकेर वतरणको तयारी अघि बढाइएको महानिर्देशक राजभण्डारीले बताए ।

‘अहिलेलाई मन्त्रालयको आन्तरिक स्रोतबाटै व्यवस्थापन गरेर मुआब्जा वतरण थाल्ने कुरा भएको छ,’ उनले भने, ‘यो निकै महत्वपूर्ण आयोजनाको निर्माण हामी मरिन्तर्फबाट थाल्दैछौं ।’

टीबीएम प्रयोग

यो आयोजनाको सुरुङ अमेरिकन प्रवधको टनेल बोरिङ मे सन (टीबीएम) मार्फत नै खनिने छ । भेरी-बबई आयोजनामा सफल भएपछि दोस्रोपटक सँचाइ वभागले सुनकोशी मरिन्मा टीबीएम मे सन प्रयोग गर्ने निर्णय लएको हो ।

‘यो परियोजनामा बन्ने सुरुङका लागी अडट सुरुङहरु बनाउन पनि कठिन हुने भएकाले टीबीएमको प्रयोग गर्ने निश्कर्षमा पुगेका छौं,’ राजभण्डारीले भने, ‘यसबाट छिटो काम हुन्छ ।’

यो आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन (ईआईए) प्रतिवेदन पनि तयार भएको छ ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/९

साझा पावर डेभलपमेन्टले २० मेगावाटको तल्लो बलेफी निर्माण गर्ने

काठमाडौं । साझा पावर डेभलपमेन्ट कम्पनीले २० मेगावाटको तल्लो बलेफी जल वद्युत आयोजना निर्माण गर्ने भएको छ । कम्पनीले सन्धुपाल्चोक जिल्लाको बलेफी गाउँपालिका भएर बग्ने बलेफी खोलामा पहिचान भएको आयोजना अघि बढाउन लागेको हो ।

आयोजनाको सबै संरचना खोलाको बायाँ कनारमा रहने गरि डिजाइन गरिएको कम्पनीले जनाएको छ । कम्पनीका अनुसार बाँध क्षेत्रबाट करिब ४.५१२ किलो मटर लामो मुख्य सुरङबाट पानि वद्युतगृहमा खसालेर वद्युत उत्पादन गरिनेछ ।

वद्युतगृहमा १०.५ मेगावाटको २ वटा टर्बाइन जडान हुनेछ । टर्बाइन जोडिएको ३ फेजको २ वटा जेनेरेटर मार्फत वद्युत उत्पादन गरिनेछ । आयोजनाबाट २०८० असोजबाट वद्युत उत्पादन गर्ने गरी प्रस्ताव गरिएको हो ।

आयोजनाबाट वार्षिक १०९.५४ मेगावाट घण्टा वद्युत उत्पादन हुनेछ । उत्पादीत वद्युत १० किलो मटर दुरीमा रहेको १३२ केभी प्रसारण लाइन मार्फत लामोसाघु सबस्टेसनमा जोडिनेछ ।

यस्तै, ९.२० मेगावाटको माथिल्लो दरौदी जल वद्युत आयोजना पनि निर्माण हुने भएको छ । गण्डकी प्रदेशको गोरखा जिल्लाको बारापाक सुलकोट गाउँपालिका भएर बग्ने दरौदी खोलामा पहिचान भएको आयोजना ग्रीन गोरखा इनर्जी लिमिटेड कम्पनीले अघि बढाउन लागेको हो ।

आयोजनाको बाँध स्थलको संरचना दरौदी खोलाको बायाँ कनारमा र वद्युतगृह दायाँ कनारमा पर्ने गरी डिजाइन गरिएको कम्पनीले जनाएको छ । कम्पनीका अनुसार आयोजना डिजाइन बहाव पानी करिब ४.७१ किलो मटर लामो हेडरेस पाइपबाट वद्युतगृहमा पुर्याइनेछ ।

वद्युतगृहमा जम्मा ३ वटा ३.२४ मेगावाट क्षमताको टर्बाइनमा पानि खसाली सो टर्बाइनसँग जोडिएको २ वटा ३ फेज जेनेरेटर मार्फत वद्युत उत्पादन गरिनेछ । आयोजनाबाट वार्षिक ५७.४१

गगावाट घण्टा वद्युत उत्पादन हुनेछ । उत्पादीत वद्युत १३२ केभी प्रसारण लाइन मार्फत २९ कलो मटर दुरीमा रहेको मार्कीचोक सबस्टेसनमा जो डनेछ ।

माबिलुङ इनर्जी प्रा. लले पनि ४.९५ मेगावाटको मा थल्लो पलुवा जल वद्युत आयोजना निर्माण गर्ने भएको छ । कम्पनीले संखुवासभामा पहिचान भएको आयोजना अघि बढाउन लागेको हो ।

आयोजनाको मुख्य संरचना पलुवा खोलाको बायाँ कनारमा रहने गरी डिजाइन तयार गरिएको कम्पनीले जनाएको छ । यस आयोजनाको बाँधस्थल पलुवा खोला तथा सकुवा खोलामा पर्दछ ।

वद्युतगृहमा ज डत २ वटा टर्वाइनमा पानि खसाली सो टर्वाइनसँग जो डएको २ वटा ३ फेजको जेनेरेटर मार्फत वद्युत उत्पादन गरिनेछ । आयोजनाबाट २०७८ फागुन १६ गते वद्युत उत्पादन गर्ने लक्ष्य रहेको छ । उत्पादीत वद्युत १४ कलो मटर दुरीमा रहेको नेपाल वद्युत प्रा धकरणको बानेश्वर सबस्टेसनमा जो डनेछ ।

आयोजना निर्माण प्र क्रया अघि बढाउन ३ कम्पनीले वद्युत उत्पादन अनुमतिपत्रका ला ग वद्युत वकास वभागमा आवेदन दिएका छन् । कम्पनीलाई अनुमतिपत्र दिन वभागले आयोजना निर्माण तथा सञ्चानल गर्दा स्थानीय क्षेत्रमा भौतिक, साँस्कृतिक, आ र्थक एवं सामाजिक क्षेत्रमा पर्नसक्ने असरबारे सरोकारवालासँग राय/सुझाव मागेको छ ।

वभागले सूचना जारी भएको मतिले ३५ दिन भत्र आइपुग्ने गरी सरोकारवालासँग राय/सुझाव मागेको हो । सरोकारवालाले आफुले दिने राय/सुझाव वभाग वा कम्पनीको कार्यालयमा पठाउनुपर्नेछ ।

श्रोत : क्यापिटल नेपाल, २०७६/१०/१०

जल वद्युतमा सानिमा ग्रुप, ३ वर्षमा ११५ मेगावाट बिजुली थप्दै

काठमाडौं । गैरआवासीय नेपालीको लगानी रहेको सानिमा ग्रुपले आगामी ३ वर्ष भित्र ११५ मेगावाट थप बिजुली उत्पादन गर्ने भएको छ । ग्रुपले साना र ठुला गरी ३ जल वद्युत आयोजना सम्पन्न गरी सो परिमाण बिजुली थप्ने भएको हो ।

ग्रुपले ७३ मेगावाटको मध्यतमोर, २८.१ मेगावाटको तल्लो लखुखोला र १४.३ मेगावाटको मैलुङखोला आयोजना निर्माण गरिरहेको छ । तल्लो लखुखोला आयोजना आउँदो २ वर्ष अर्थात २०२१ को डिसेम्बर, मैलुङखोला जुन २०२१ र मध्यतमोर मार्च २०२२ मा सम्पन्न गर्ने ग्रुपका अध्यक्ष जीवा ला मछानेले बताए ।

आन्तरिक खपतका लागि यी आयोजना निर्माण सुरु भएको हो । सबै आयोजना नदीको बहावमा आधारित (रन अफ दि रिभर) प्रकृतिका छन् । सानिमाले निर्माण गरिरहेको मध्यतमोर ताप्लेजुङ, लखु रामेछाप र मैलुङखोला रसुवा जिल्लामा पर्छ । ग्रुपले निर्माण गर्ने आयोजनामा सर्वसाधारणको सेयर लगानी हुने छ ।

२.५ मेगावाटको सुनकोसी साना जल वद्युत आयोजना निर्माण गरेर जल वद्युतमा प्रवेश गरेको सानिमाले २२ मेगावाटको सानिमामाई र ७ मेगावाटको सानिमा माइ क्यासकेड गरी ३१.५ मेगावाटका ३ आयोजना सञ्चालन गरिरहेको छ । थप ३ ओटा आयोजना बनेपछि आधादर्जन आयोजना भई जडत क्षमता १४५ मेगावाट पुग्ने छ । यी आयोजना सहायक कम्पनीमार्फत निर्माण सुरु भएको हो ।

तल्लो लखु आयोजना स्वेतगंगा हाइड्रोपावर एन्ड कन्ट्रक्सन ल मटेड, मध्यतमोर सानिमा म डल तमोर हाइड्रोपावर ल मटेड र मा थल्लो मैलुङखोला मा थल्लो मैलुङखोला हाइड्रोपावर ल मटेड मार्फत निर्माण गर्ने भएको छ ।

यस्तै सानिमाले २८५ मेगावाटको मा थल्लो तमोर, ६२ मेगावाटको जुमखोला र ७.५ मेगावाटको मा थल्लो मैलुङखोला बी आयोजना पनि निर्माणको तयारीमा छ । यी आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन भइरहेको छ ।

प्रस्तावत आयोजनाका काम अघि बढाउन सानिमा माइले ६५ करोड ३२ लाख रुपैयाँ अग्रम लगानी गरेको जानकारी दिएको छ । यी आयोजनामा सानिमा माइले १ अर्ब ८ करोड ८२ लाख ५० हजार रुपैयाँ स्वपूँजी (इक्विटी) लगानीको योजना तयार पारेको छ ।

सानिमाले जल वद्युतका साथै बैंक, बीमा र पर्यटन सेवा क्षेत्रमा लगानी वस्तार गरिरहेको छ । ग्रुपले जल वद्युतका साथै सानिमा बैंक, सानिमा लाइफ इन्स्योरेन्स कम्पनी ल मटेड, सानिमा जनरल इन्स्योरेन्स कम्पनी ल मटेड र अंकमा होटल सञ्चालन गरिरहेको छ ।

श्रोत : राजधानी, २०१६/१०/१९

सुनकोसी २ र ३ को स्थलगत अध्ययन : ठूला जल वद्युत् आयोजना सरकारको प्राथमिकतामा

काठमाडौं । सरकारले ठूला जल वद्युत् आयोजनालाई प्राथमिकतामा राखेको छ । मुलुकको औद्योगीकरण र व्यवसायीकरणका लागि आवश्यक वद्युत् देशभित्रै उत्पादन गर्ने लक्ष्यसहित सरकारले ठूला आयोजनामा ध्यान केन्द्रित गरेको हो । सरकारको १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट वद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य पूरा गर्न सुनकोसी-२ र सुनकोसी-३ लाई प्राथमिकतामा राखेको छ । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइमन्त्री वर्षमान पुन अनन्तले रामेछाप र काभ्रेको सीमानामा पर्ने जलाशययुक्त सुनकोसी-२ र सुनकोसी-३ आयोजनास्थलगत भ्रमण गरेका छन् । ऊर्जा क्षेत्र मुलुकको समृद्धको आधार भएको मन्त्री पुनले स्पष्ट पारेका छन् ।

अपर तामाकोसीदेखि सुनकोसी-१, सुनकोसी-२, सुनकोसी-३ र कोसी उच्च बाँधमा निर्माण हुने विशाल इयाम भारतको कलकातासँग जोडेर पानीजहाज समेत चलाउन सक्ने मन्त्री पुनले बताए । मन्त्री पुनले भने 'कोसीमा निर्माण भइरहेका आयोजनाका कारण ठूलो इयाम बन्छ । त्यसलाई भारतको कलकातासँग जोडेर पानीजहाज ल्याउन सक्न्छ, त्यसो भयो भने हामी समुन्द्रमार्फत अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा प्रवेश गर्छौं ।'

सुनकोसी-२ र ३ को बहुआयामक महत्त्वका आयोजना भएको भन्दै निर्माणमा सहयोग गर्न मन्त्री पुनले स्थानीयलाई आग्रह गरेका छन् । आयोजना निर्माण गर्दा सरकारले प्रभावित परिवारलाई उचित मुआब्जा, रोजगारी पुनर्बास गराइने मन्त्री पुनले प्रतिबद्धता जनाए । सुनकोसी-३ को सम्भाव्यता अध्ययन आगामी मंसिरसम्म सक्ने र आयोजना बन्ने निश्चित भइसकेको छ । तर, सुनकोसी-२ को भने अध्ययनको काम जारी रहेको छ । सुनकोसी-२ मा घनाबस्ती पर्ने र धेरै क्षति हुने भएकाले आयोजना तुलनात्मक रूपले केही महँगो पर्ने मन्त्री पुनले बताए । सुनकोसी-३ बारे सन्धुली र रामेछापको सीमानामा पर्ने सन्धुलीको फकल गाउँपालिका च्याखुटारमा स्थानीयसँग मन्त्री पुनले छुट्टाछुट्टै अन्तरक्रियासमेत गरेका छन् । अन्तरक्रियामा प्रतिनिधि सभाका सदस्य गणेश पहाडी र पूर्वऊर्जा राज्यमन्त्री एवं नेकपा नेता सूर्यमान दोडले स्थानीयका तर्फबाट आयोजना निर्माणमा अवरोध नभई सहयोग हुने प्रतिबद्धता जनाए ।

बंगलादेशले लगानीका लागि इच्छा देखाएको सुनकोसी-३ को पहिचान तथा प्रारम्भिक अध्ययन जापानी सहयोग नियोग (जाइका) सन् १९८५ मै गरेको थियो । अध्ययनले सुनकोसी-३ का लागि साबिकको मदनकुडारी गाविसको पार्सेल नजिकैबाट १ सय ४० मटरको बाँध बनाएर ५३६ मेगावाट

वद्युत् उत्पादन गर्न सक्ने देखाएको छ । तर, वद्युत् विकास वभागले गरिरहेको पछिल्लो अध्ययनले सुनकोसी-३ बाट ६४० मेगावाट वद्युत् उत्पादन हुन सक्ने देखाएको छ । परामर्श दाता कम्पनी चीनको जेभी अफ सांघाई इन्भेस्टिगेसन, डजाइन एन्ड रिसर्च इन्स्टिच्युट (सीआईडीआरआई) र नेपालको इन्भाइरोमेन्ट एन्ड रिसोर्स म्यानेजमेन्ट कन्सल्ट्यान्ट प्रा लमार्फत २०७४ वैशाखदेखि अध्ययन भइरहेको छ । वद्युत् विकास वभागका महानिर्देशक नवीन संहले आगामी मंसिरसम्ममा अध्ययन सक्ने बताएका छन् । अध्ययनले बाँधस्थल लुभुघाटमा सार्दा आयोजना सस्तोमा बन्ने तथा बढी वद्युत् उत्पादन हुन सक्ने देखाएको छ । आयोजनाबाट वद्युत् उत्पादन वार्षिक २ दशमलव ४ अर्ब युनिट हुने संहले बताए । आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव अध्ययन मूल्यांकन (ईआईए) समेत सुरु भइसकेको छ ।

काभ्रेको तिमाल गाउँपालिका लुभुघाट र रामेछापको सुनापति गाउँपालिकाको सीमामा निर्माण हुने बाँधस्थलको उचाइ १ सय ६६ सय मटर र लम्बाइ ६ सय ५० मटर हुने आयोजनाले जनाएको छ । जलाशय करिब ३० कलो मटर लामो निर्माण हुने छ । ४ हजार २ सय हेक्टर जमन प्रयोग हुने आयोजनाबाट करिब १ हजार जनसंख्या पूर्णरूपमा वस्थापित हुनेछन् ।

त्यस्तै, बुधबारे स्थलगत अध्ययन गरेको सुनकोसी-२ को जडत क्षमता ९५० मेगावाट रहेको छ । आयोजनाको बाँध सन्धुली र रामेछापको समानामा पर्ने पुडुलेमा रहनेछ । करिब १ सय ६० मटर उचाइ र ४ सय ५० मटर लम्बाइको ड्याम निर्माण हुने आयोजनाले जनाएको छ । जलाशयको लम्बाइ ५३ कलो मटर लामो र ११ सय मटरको सुरुङ निर्माण गरी च्याखुटारमा वद्युत् गृह हुने भएको छ । ६ हजार ३ सय हेक्टर जलाशय क्षेत्र रहेको आयोजनाबाट सन्धुलीको खुर्कोट र रामेछाप सदरमुकाम मन्थली पूर्णरूपमा डुबानमा पर्छ ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/१०

मा थल्लो तामाकोसीको ठाडो सुरुङमा २ सय ९५ मटर पाइप जडान

काठमाडौं । निर्माणाधीन ४ सय ५६ मेगावाटको मा थल्लो तामाकोसी जल वद्युत आयोजनाको ठाडो सुरुङमा २ सय ९५ मटर पेनस्टक पाइप जडान गरिएको छ । ७ महिनामा उक्त काम स कएको हो ।

३ सय ७३ मटर लामो तल्लो सुरुङमा १ सय ९५ मटर र ३ सय १० मटरको मा थल्लो खण्डमा सय मटर पाइप जडान भएको आयोजनाका प्रवक्ता गणेशप्रसाद न्यौपानेले बताए । यस खण्डमा भो ल थप ५ मटर जडान गर्ने तयारी छ ।

मा थल्लो खण्डको पाइप जडान गर्ने भारतीय ठेकेदार कम्पनी टेक्सम्याकोले कामको गति बढाएको न्यौपानेले बताए । उनका अनुसार आयोजनामा सबैभन्दा जटिल नै पेनस्टक पाइप जडानको काम हो ।

लामो प्रयासपछि अत्यन्तै जटिल र चुनौतीपूर्ण मानिएको तल्लो ठाडो सुरुङमा गत असार १ र मा थल्लोमा ९ गतेदे ख पेनस्टक पाइप जडान सुरु भएको थयो । पेनस्टक पाइप आपूर्ति तथा जडानको (लट २) ठेक्का पाएको भारतीय कम्पनी टेक्सम्याकोले काम गर्न ढिलाई गरेपछि तल्लो ठाडो सुरुङमा पाइप जडानको जिम्मा इलेक्ट्रो मेकानिकल (लट ३) को ठेकेदार अष्ट्रियन कम्पनी एन्ड्रिज हाइड्रोलाई दिइएको छ । मा थल्लोे ठाडो सुरुङमा पाइप जडान भने टेक्सम्याकोले नै गरिरहेको छ ।

९८ प्रतिशत निर्माण पूरा भएको आयोजनाको बाँध क्षेत्रमा मेकानिकल उपकरण जडानको काम अन्तिम चरणमा पुगेको न्यौपानेले जानकारी दिए । आयोजनाबाट उत्पादित वद्युत जो डने सबस्टेसनको पनि स भल संरचनाको काम भइरहेको छ । बाँकी काम सकेर आगामी चैत भत्र वद्युत उत्पादन गर्ने लक्ष्यसहित काम भइरहेको जनाइएको छ ।

२०७२ सालको वनाशकारी भूकम्प र त्यसपछिका पराकम्पन एवं बाढी पहिरोले पुर्याएको क्षति तथा अवरोध, मधेस आन्दोलनका कारण निर्माण समाग्री ढुवानी र इन्धन आपूर्तिमा आएको समस्या, डजाइन परिवर्तन, हाइड्रो मेकानिकल (लट २) ठेकेदारको कमजोर कार्यसम्पादन लगायतले गर्दा आयोजनाको निर्माण ढिलो भइरहेको छ ।

आयोजनाको निर्माण आ र्थक वर्ष २०७३ /७४ भन्ने पूरा गरी वद्युत उत्पादनको लक्ष्य थियो । तर, भूकम्प नाकाबन्दी लगायतका कारणले निर्माण प्रभावत हुँदा उत्पादन अव ध पछि सरेको छ । अब चालु वर्ष भन्ने निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्यसहितको नयाँ एकीकृत तालका तय गरिएको छ ।

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/१०/१०

साझाले वद्युतीय बस कन्न सकेन यातायात मन्त्रालयलाई

जिम्मा

-सरकारले साझालाई दिएको ३ अर्ब रुपैयाँ र ब्याजसमेत असुल्ने

-रेल सञ्चालन गर्न कर्मचारी नियुक्तिको बाटो पनि खुल्यो

साझा सहकारी संस्थाले वद्युतीय बस कनेर सञ्चालन गर्न नसकेपछि सरकारले यसको जिम्मा भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयलाई दिएको छ। सरकारले बस कन्न दिएको ३ अर्ब रुपैयाँ र त्यसको ब्याजसमेत फर्ता लन मन्त्रिपरिषद्ले निर्णय गरेको छ।

सोमबार बसेको मन्त्रिपरिषदको बैठकले वद्युतीय बस खरिद पनि यातायात मन्त्रालयलाई दिने सैद्धान्तिक सहमति दिएको हो। ९ पुस ०७५ मा मन्त्रिपरिषदको बैठकले वातावरणमैत्री वद्युतीय बस खरिद गर्ने निर्णय गरेको थियो। गत असार २४ र २९ को निर्णयअनुसार मन्त्रिपरिषदको बैठकले साझा यातायात सहकारी संस्थालाई ३ सयवटा नयाँ वद्युतीय बस खरिद र सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी दिएको थियो। सरकारले साझालाई ३ अर्ब रुपैयाँ पनि दिएको थियो। तर, साझाले निर्धारित समयमा बस खरिद गर्न नसकेको बाँस्कोटाले बताए। उनका अनुसार साझाबाट ३ अर्ब रुपैयाँ र हालसम्मको ब्याजसमेत नाममा फर्ता ल्याउने मन्त्रिपरिषद्ले निर्णय गरेको छ।

सरकारले जयनगर-जनकपुर-कुर्था खण्डमा रेल सञ्चालनलाई दक्ष जनशक्ति भर्नाका लागि बाटो खोल्न दिएको छ। बैठकले रेल सञ्चालनका लागि आवश्यक दक्ष जनशक्ति करारमा नियुक्त गर्न सैद्धान्तिक स्वीकृति दिएको हो। रेल विभागका अनुसार विभिन्न ४५ पदका लागि २ सय २६ जनशक्ति नियुक्त गर्नुपर्नेछ। मन्त्रिपरिषद् निर्णयमा 'औ चत्य र आवश्यकताअनुसार प्रतिस्पर्धात्मक माध्यमबाट नेपाल रेलवे कम्पनीका लागि करारमा कर्मचारी भर्ना गर्न सैद्धान्तिक स्वीकृति दिएको' उल्लेख छ।

सरकारका प्रवक्ता गोकुल बाँस्कोटाका अनुसार रेल सञ्चालनको कामलाई थप तीव्रता दिन नेपाली नागरिकबाट परिपूर्ति हुन नसक्ने अवस्था भए श्रम ऐन ०७४ को दफा २२ बमोजिम २६ जनासम्म वदेशी दक्ष श्रमक नियुक्ति गर्न मन्त्रिपरिषद्ले सैद्धान्तिक स्वीकृति दिएको छ।

वनियमावली पारित हुन ढिलाइ भएपछि मन्त्रिपरिषद्बाट निर्णय रेल वभागले यसअघि भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयमा रेल वधेयक र रेलवे कम्पनी कर्मचारी वनियमावली प्रस्तुत गरिसकेको छ। रेल वधेयक राष्ट्रिय सभामा दर्ता भई अहिले छलफलका क्रममा छ। तर, मन्त्रिपरिषद्बाट पारित हुनुपर्ने रेल सञ्चालनका ला ग आवश्यक कर्मचारी व्यवस्थापनसम्बन्धी वनियमावली अझै पारित भएको छैन। ढिलाइ हुँदा मन्त्रिपरिषद्ले वनियमावली बाहिरबाट जनशक्ति नियुक्तिका ला ग स्वीकृति दिने निर्णय गरेको हो। मन्त्रालयले कानुन र अर्थ मन्त्रालयबाट वनियमावलीसम्बन्धी स्वीकृति र सहमति भने लइस कएको छ।

